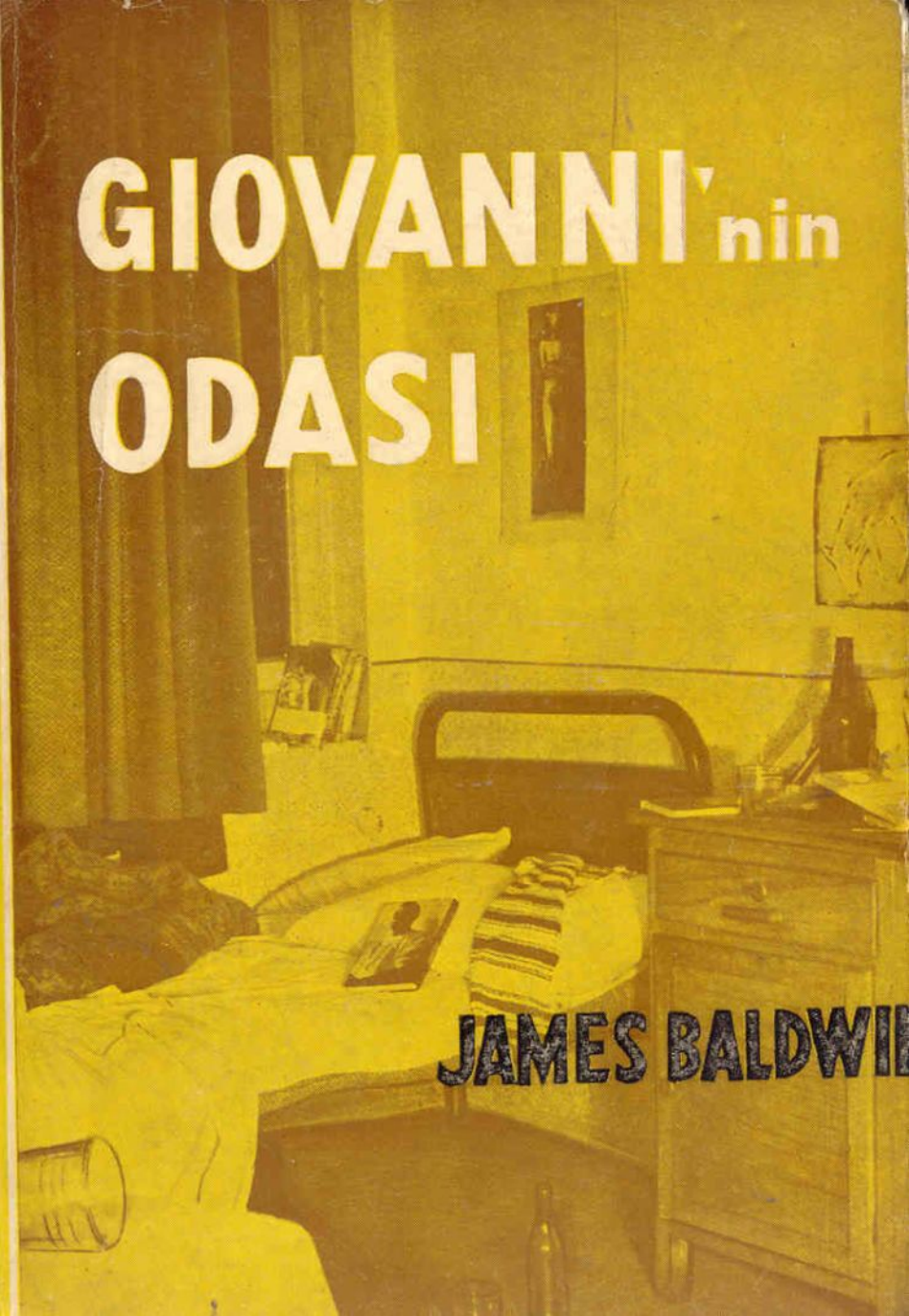
GIOVANNI'nin ODASI

JAMES BALDWIN

GIOVANNI'nin ODASI

İkisi de yurtlarından kopup Paris'e kapağı atmış genç adamlardı. David ve Giovanni. David ne istediğini bilmiyen, yönünü bulamadan hayatın dalgasına kapılıp sürüklenen yakışıklı Amerikalı. Giovanni yitirdiği masumiyetini tekrar bulabilmek için çırpınan güzel İtalyan çocuğu. David Giovanni'ye olan tutkusuna rağmen sevdiği kızla hayatını birleştirip yeniden erkekliğini elde etmiye çabalarken, istemiyerek, Giovanni'nin hayatını mahvedecektir. Fakat Giovanni'nin giyotin altında can verdiği sabahın gecesi o da hem Giovanni'den hem de sevdiği kızdan olmanın acısı içindedir.

James Baldwin en sade, en içten, en temiz bir uslûpla, beraber yaşadığı Giovanni ile sevdiği genç kız arasında kalan yakışıklı David'in ruh çekişmesini anlatıyor.

GIOVANNI'NİN ODASI

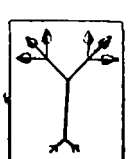
GIOVANNI'

NİN

ODASI

JAMES BALDWIN

Türkçesi :
Tektaş Ağaoğlu

AĞAOĞLU YAYINEVİ

İstanbulda Garanti Matbaasında dizildi
Bahar basımevinde basıldı. Kapak: Erçer
Ağaoğlu Yayınevi
Ankara Cad. 37/7 (Vilâyet Karşısı)
İstanbul

Ekim 1964

«Benim o adam: acıyı çektim,
oradaydım.» — Whitman

BÖLÜM BİR

— 1 —

Fransa'nın Güney'inde bu büyük evin penceresinde duruyorum. Akşam oluyor. Beni hayatımın en korkunç sabahına sürükleyen akşam bu. Elimde içki bardağı, kolumun dibinde içki şişesi, camın kararan ışığında yansıyan hayâlimi seyrediyorum. Camda gördüğüm hayâl uzun, nerdeyse bir ok gibi. Sarı saçlarım parıldıyor. Yüzüm hep gördüğünüz yüzlerden biridir. Atalarım ölümle haşır neşir ovalardan geçip ilerlediler, Avrupa'dan öteye, daha karanlık bir geçmişe bakan bir okyanusa vardılar, bir kıt'ayı ele geçirdiler.

Sabaha belki sarhoş olucam ya o da bir işe yaramıyacak. Ne olursa olsun, Paris'e giden tirene binicem. Tiren her zamankinden farksız olacak. Aynı insanlar düz arkalıklı tahtadan üçüncü mevki oturma yerlerinde rahat etmiye, biraz da onurlarını yitirmemiye çalışacaklar, ben de her zamanki gibi olucam. Zeytin ağaçlarını, denizi, Güney göklerinin fırtınalı ihtişamını geride bırakarak aynı değişken kırlardan Kuzey'e doğru, Paris'in sisine, yağmuruna doğru ilerliycez. Biri bir yarım sandviç uzatacak, biri bir yudum şarap sunacak, bir başkası kibrit istiyecek. İnsanlar koridorlarda dolaşıp pencerelerden dışarısını, içerde bizi seyredecekler. Her istasyonda sarkık kahverengi urbaları, renk renk şapkalarıyla acemi erler gelip kompartımanın kapısını açacaklar, «dolu mu?» diye soracaklar. Hep bir ağızdan «evet» deyip başımızı sallıycaz, onlar tiren boyunca sorup giderken biz birbirimize bakıp gülümsiycez. Bir ikisi o kalın, yontulmamış sesleriyle bağıra bağıra, o berbat asker sigaralarını tüttürüp kapının önünde çakılacak. Acemi erler yüzünden biraz telâşa düşen, bir yandan da neden kendisiyle ilgilenmediğimi merak edip duran bir genç kız oturacak karşımda. Hiç birşey değişmemiş olacak, ama ben daha durgun olucam.

Camda gölgemin içinden yansıyan kırlar bu gece sessiz. Bu ev, mevsim daha başlamadığı için henüz dolmamış, küçük bir yazlık şehrin hemen dışında, ufak bir tepenin üstünde. Buradan şehrin ışıkları seyredilebilir, denizin sesi dinlenebilir. Birkaç ay önce benim Hella'yla Paris'de fotoğraflarını görüp kiraladık. Hella gideli bir hafta oluyor. Amerika'ya dönüş yolunda, uzak denizlerde.

Gözlerimin önünde şimdi. Şık elbiseleri içinde asabî, göz alıcı, transatlantik salonunun ışığı üzerine vurmuş, çabuk çabuk içerek gülüyor, erkekleri seyrediyor. Onu ilk

gördüğümde de böyleydi. St. Germain des Pres'de bir meyhanedeydik. Hem içiyor, hem çevresine bakınıyordu. Bunun için ondan hoşlanmıştım. Onunla kırıştırmak iyi olacaktı, öyle düşündüydüm. Aramızdaki ilişki böyle başladı. Gözümde başka bir anlamı yoktu. Başka bir anlamı hiç oldu mu, arada olup bitenlere rağmen şimdi de pek bilmiyorum. Hiç değilse İspanya'ya gidip orada kendini yapayalnız bulana kadar, bu ilişkinin onun için de bir başka yanı olduğunu sanmıyorum. Belki de hayat boyu kadeh yudumlayıp erkek gözlemekle iş bitmiyeceğini sonunda orada anladı. Ama döndüğünde iş işten geçmişti, ben Giovanni'yle yaşıyordum. O İspanya'ya gitmeden, evlenelim demiştim ona, katıla katıla güldüydü, ben de güldüydüm ya, nedense, bu benim gözümde onunla evlenmeyi daha bir önemli kıldıydı, direttiydim. Gidip biraz kendi başına düşünmesi gerektiğini söyledi. Sonra, burada geçirdiği son gece, onu son görüşümde — bavullarını yerleştiriyordu — bir zamanlar onu sevdiğimi söyledim, kendimi de inandırdım buna. Ama bilmem gerçekten sevdim mi onu. Şüphesiz, birlikte geçirdiğimiz geceleri düşünüyordum; o geceleri o kadar tatlı, o kadar geçmişle, o anla, gelecekle bağlantısız kılan o bir daha geri gelmiyecek içtenliği, güveni düşünüyordum. Hayatımla da bir bağlantısı yoktu o gecelerin. Geçici bir sorumluluktan başkasını yüklenmeme hâcet yoktu çünkü. Geceler yabancı bir gök altında seyircisiz, cezasız geçiyordu. Bizi perişan eden de bu sonuncusu oldu. Hürriyet kadar dayanılması güç bir şey yoktur. Sanırım kendimi bir şeye bağlıyabilmek içindi onunla evlenmeyi istemem. Belki o da, İspanya'da, bu yüzden benimle evlenmek isteğine karar verdi. Öyle ama insanlar analarını babalarını seçemedikleri gibi, palamar babalarını, sevgililerini, dostlarını da seçemiyorlar. Hayat bunları veriyor adama,

sonra geri alıyor. En büyük güçlük hayata bir kocaman Evet diyebilmekte.

Hella'ya kendisini sevdiğimi söylerken henüz başımdan öyle korkunç, yolundan kaçılmaz olayların geçmediği çağları düşünüyordum. O zamanlar bir macera, ne bileyim, bir maceraydı işte. Şimdi bu geceden, bu gecenin sabahından, hayata gözlerimi kapayana kadar kimbilir kaç yataktan geçicem, bir daha o çocukça, uçarı maceralardan nasibim olmıyacak. Onlar da zaten biraz daha olumlu, ya da biraz daha iddialı diyelim, bir kendi kendini tatmin yoludur. İnsanlar pek öyle hafife alınamıyacak kadar çok yönlü yaratıklardır. Ben de öyleyim, bana da güven olmaz. Yoksa bu gece, bu evde böyle yapayalnız kalmazdım, Hella uzak denizlerde olmazdı, Giovanni bu geceyle bu sabah arasında geçecek saatlerden birinde giyotinin altında can vermeyi beklemezdi.

Bugüne kadar söylediğim, yaşadığım, inandığım bir çok yalan arasında bir tekinden pişmanım şimdi ya neye yarar? Giovanniye söyledim bu yalanı, doğruluğuna onu hiç bir zaman inandıramadım. Daha önce hiç bir oğlanla yatmadım dedim. Yatmıştım. Yatmıştım ama bir daha ölsem yatmamıya karar vermiştim. Tuhaf... İçimdeki canavarla bir kere daha yüzyüze gelmek için mi tâ Okyanus'un bu yanma böyle soluk soluğa koştum geldim ben? İşin acayip yanı bu işte. Bu arada içim ufaldı, canavar büyüdü.

Joey'u, o oğlanı yıllar var düşünmediydim. Şimdi o zamanki hâliyle gözümde canlanıyor. Yıllarca önceydi, onbeş onaltı yaşlarında ya var ya yoktum. O da benim kadardı, belki bir yaş büyük, belki bir yaş küçük. Hoş ço-

cuktu da. Tezcanlı, esmer, güler yüzlüydü. Bir ara en iyi arkadaşımdı. Daha sonraları böyle bir insanın benim en iyi arkadaşım olabilmesini bendeki ürkütücü bir ayıbın delili saydım, unuttuydum onu. Ama bu gece gözümün önünde.

Vakit yaz, okullar tatildi. Annesiyle babası hafta sonunu geçirmiye bir yere gitmişlerdi, ben hafta sonu onlarda kalıyordum. Evleri Brooklyn'de Coney Island yakınındaydı. O sıralar biz de Brooklyn'de oturuyorduk, fakat Joey'nunkinden daha iyi bir semtteydik. Plâjda kumlara uzanıp yattığımızı, biraz yüzdüğümüzü, yarı çıplak kızları dikiz edip ıslık çaldığımızı, gülüp durduğumuzu hatırlıyorum. Kızlardan biri bize en ufak bir karşılık vermiş olsaydı, okyanus'un derinliği bile utancımızı, dehşetimizi boğmıya yetmiyecekti. Onlar herhalde nasıl ıslık çaldığımıza bakıp bunu sezdiler, bize hiç yüz vermediler. Islak mayolarımızı çıkarmadan pantalonları ayağımıza geçirdik, güneş batarken Joey'un evine doğru kıyı boyu yola düzüldük.

Galiba duşta başladı. O ufacık, buharlı odada çamaşırlarımızı askılara asıp ıslak havlularla birbirimize sataşırken daha önce bilmediğim bir duygunun üzerime geldiğini hatırlıyorum. Anlaşılmaz bir şekilde ama rastgele Joey da vardı bu duygunun içinde. Giyinmeye karşı içimde yaman bir isteksizlik duyduğumu hatırlıyorum. Sıcaktan olacak diyordum. Sonunda giyindik, bir çeşit. Buz dolabından birşeyler çıkarıp yedik, üstüne de bardak bardak bira içtik. Bir ara sinemaya da gitmiş olmalıyız, dışarıya çıkmamız için başkaca bir sebep düşünemiyorum. Karanlık ve sıcak Brooklyn sokaklarında yürüdüğümüzü hatırlıyorum. Kaldırımlardan yükselen sıcak, evlerin duvarlarından geri tepip öldürücü bir güçle adamın suratına çarpıyordu. Dünyanın bütün yaşını başını almış insanla-

rı, bitkin ve perişan, merdiven başlarına doluşmuştu sanki. Kaldırımlarda, yangın merdivenleri dibinde çocuklar kaynaşıyordu. Kolum Joey'nun omuzuna dolanmıştı. Gururlanmıştım galiba, boyu ancak kulağımın altına geliyordu. Dolaşıyorduk. Joey pis pis şakalar yapıyordu, kahkahalar atıp gülüyorduk. Tuhaftır, bunca zaman geçti aradan, ilk bu gece o gün kendimi ne kadar iyi hissettiğimi, Joey'ya ne kadar düşkün olduğumu hatırlıyorum.

Gittiğimiz sokaklardan geçip geri döndük. Ortalık sâkindi. Biz de susuyorduk. Eve girdikten sonra çıt çıkarmadan Joey'nun yatak odasına yollandık. Uykulu uykulu soyunup yattık. Zannedersem uyudum da biraz. Uyandığımda ışık yanıyordu. Joey dikkat kesilmiş, kudurmuş gibi yastığını gözden geçiriyordu.

«Ne var?»

«Galba beni bir tahta kurusu ısırdı.»

«Aptal, sen de! Sizde tahta kurusu var mı?»

«Biri beni ısırdı galba.»

«Daha önce hiç tahta kurusu ısırmış mıydı seni?»

«Yoo.»

«Yat uyu öyliyse. Rüya görüyorsun.»

Ağzı açık, kara gözleri iri iri, bana baktı. Benim bir tahta kurusu uzmanı olduğumu mu keşfetmişti ne! Güldüm. Onunla oynadığım ya da o bana sataştığı zamanlar Allah bilir kaç bin kere yaptığım gibi saçlarına yapıştım. Fakat ona dokunduğum anda ikimizin de içinde bu seferkini başkalarından ayıran, daha önce hiç bilmediğimiz birşey oldu. Her zaman kaçardı benden, bu sefer kaçmadı. Göğsümde, onu çektiğim yerde yattı kaldı. Yüreğim göğsümü paralıyacak gibi atıyordu. Joey karşımda titriyordu. Odanın içindeki ışık parlak mı parlak, bir o kadar da sıcaktı. Kımıldanıp şakalaşmıya başladı-

ğım sırada Joey birşeyler mırıldandı, işitmek için başımı indirdim. Tam ben indirirken o başını kaldırdı, nerdiyse kazara öpüştük. Hayatımda bir başka insanın vücudunun, bir başka insanın kokusunun ilk o zaman farkına vardım. Birbirimizi kucaklamıştık. Sanki elimde mucizeyle bulduğum çok nadir, bitkin, hemen ölüverecek bir kuş tutuyordum. Dehşetli korkmuştum. O da korku içindeydi, eminim. Gözlerimizi yumduk. Bu gece bütün bunları bu kadar kesin, bu kadar üzülerek hatırlamamdan da anlıyorum, aslında hiç birini bir án için olsun unutmuş değilim. O zaman gönlümü öylesine alt üst eden duygunun zayıf, asap bozucu bir kıpırtısını duyuyorum şimdi. Büyük, susuz hararet, titreme ve insanın öylesine içini acıtan bir sevgi ki kalbim çatlıyacak sanmıştım. Fakat bu akıl almaz, dayanılmaz acıdan sonra içimiz sevinçle doldu. O gece birbirimize sevinç kaynağı olduk. O gün koca bir ömür boyunun Joey'la sevişmeme yetmiyeceğini sandıydım.

Gelgelelim bu bir ömürlük süre kısa sürdü. O gecelikti. Sabah oldu, o da sona erdi. Joey uyanmadan uyandım. Bana dönmüş, yan yatıyordu. Bebek gibiydi. Ağzı aralanmış, yanakları kızarmış, kıvırcık saçları yastığı karartıyor, yuvarlak, ıslak alnını yarı yarıya örtüyordu. Uzun kirpikleri yaz güneşinde hafiften parıldıyordu. İkimiz de çıplaktık. Çarşaf ayaklarımıza dolanmıştı. Joey'nun vücudu tunç gibiydi, terlemişti. O güne kadar gördüğüm en güzel yaratıktı bu. Sokulup uyandıracaktım, durdum. Birden korktum. Belki tam bir güvenle orada öyle yatarken o kadar masum görünmesinden, belki benden o kadar ufak olmasındandı, kendi vücudum birden hantal ve ezici göründü gözüme. İçimde büyüyen ihtiras korkunç, canavarca bir şeydi. Fakat, işin doğrusu, birden korkmuştum.

«Ama Joey oğlan» deyip duruyordum kendi kendime. Birden kalçasında, kollarında, gevşek yumruklarında duran gücün farkına vardım. Vücudun kuvveti, insana vaad ettikleri ve sırrı beni korkuttu. Birden cinnet getirene kadar içinde işkence edileceğim, erkekliğimi yitireceğim bir mağaranın kapkara ağzı gibi göründü. Sırrı sonuna kadar bilmek, kuvvetli duymak, vaadin tutulduğunu görmek istiyordum. Sırtımda ter soğudu. Bu yatak bile tatlı dağınıklığı içinde bir rezilliğe tanıklık ediyordu. Ne derdi Joey'nun annesi çarşafları bu halde görse? Sonra babamı düşündüm. Dünyada benden başka kimsesi yoktu. Annem ben küçükken ölmüştü. Babamı düşündüm, kafamda söylentilerle, üstü kaplı sözlerle, yarı işitilmiş, yarı unutulmuş, yarı anlaşılmış hikâyelerle, ayıp kelimelerle dolup taşan bir mağara açıldı. O mağarada geleceğimi gördüğümü sandım. Ağhyabilirdim orda, utanç ve dehşetten, nasıl olup da bu işin benim başıma geldiğini anlıyamadığım için ağhyabilirdim. Kararımı verdim. Hemen yataktan fırladım, duş yaptım, giyindim, Joey uyanmadan kavaltıyı hazır ettim.

Kararımı ona anlatmadım. Anlatırsam dayanamam, kendi kendime verdiğim sözden dönerim diye korkuyordum. Birlikte kavaltı etmeyi beklemeden kahveden birkaç yudum aldım, bir bahane uydurup evden kapağı attım. Tabiî Joey'u aldatmadı bu, ama nasıl direnşin bilmiyordu. Tek yapacağı şeyin direnmek olduğunu da bilmiyordu. Ben ki o yaz her Allahın günü görmüştüm onu, bir daha görmiye gitmedim. O da beni aramadı. Kimbilir ne çok sevinecektim o gelseydi! Fakat onu öyle bırakıp gidişim önüne nasıl geçeceğimizi bilemediğimiz karşılıklı bir çekingenlik doğurmuştu aramızda. Yaz sonuna doğru birgün yolda yüzyüze geldik. Ona o ara beraber çıktığım kız hakkında

upuzun, baştan sona uydurma bir hikâye anlattım. Okul başladıktan sonra da tuttum benden büyük, haşarı mı haşarı birkaç oğlanla ahpap oldum. Joey'a baya kötü davranıyordum. Bu onu üzdükçe ben daha da kötü oluyordum. Sonunda semtten de, okuldan da uzak bir yerlere gitti, bir daha hiç görmedim.

Belki de ilk o yaz tattım yalnızlığı. Belki beni bu karanlık pencerenin önüne kadar getiren yolculuk, o zaman başladı.

Gine de insan bütün başından geçenlerin ne zaman başladığını merak edip, herşeyi değiştiren ilk ânı aramıya kalktı mıydı, kendini yanlış işaretleri, ânsızın kilitlenen kapılarıyla sonu gelmez bir dehlizde buluyor, acı çekiyor. Kaçışım belki o yaz başladı; ne ki o yaz ancak kaçmakla yıkıntısından kurtulduğum çıkmazın ardında yatan sırrı nerede arıyacağımı hâlâ bilemiyorum. Tabiî karşımda bir yerde şimdi, dışarda gece olurken pencerenin yüzünde seyrettiğim bu hayâlin içinde kilitli duruyor. Odada benimle kapana kısık. Hep böyleydi, hep böyle kalacak. Gine de şu dışardaki tepelerden daha yabancı bana.

Dediğim gibi, o sıralarda Brooklyn'de oturuyorduk. San Fransisko'da da kalmıştık. Ben orada doğmuşum, annem de orada gömülüdür. Bir zaman da Seattle'da, sonra Newyorkta kaldık. Benim için Newyork Manhattan'dır. Daha sonra Brooklyn'den gine Newyork'a döndük. Ben Fransa'ya geldiğim sıra babam yeni karısıyla Connecticut'a gönderilmişti. O sıralar ben çoktan kendi başıma yaşıyordum. Şehrin dışında bir yerim vardı.

Yetişme çağımda ben, babam, babamın evde kalmış kızkardeşi hep beraber otururduk. Annem ben daha beş yaşındayken mezarın yolunu tutmuş. Annemi hemen hiç hatırlamam. Ama kâbuslarımda, kurtların kımıl kımıl oy-

naştığı körleşmiş göz çukurları, korkunç sert ve gevrek saçlarıyla karşıma çıkar, beni bağrına basmıya uğraşırdı. Vücudu öylesine çürümüştü, öylesine yumuşaktı, habire debelenip haykırmama bakmadan beni canlı canlı yutuvericek sanırdım, öyle kocaman bir yarık olur açılırdı. Ben bağırınca babam ya da halam bir koşu odama gelirlerdi; gördüğüm düşü onlara anlatmıya bir türlü dilim varmazdı, anneme hainlik edicekmişim gibi gelirdi. Düşümde mezarlıklar gördüğümü söylerdim. Sonunda annemin ölümünün muhayyilemi uğraştırdığına, beni rahat komadığına karar verdiler, belki de annem için dertlendiğimi sandılar. Belki de doğruydu. Öyliyse, demek hâlâ dertliyim.

Babam halamla hiç geçinemezdi. Nedenini, nasılını bilmeden, bitmez tükenmez kavgalarına hep annemin sebep olduğunu sezinliyordum. Çocukluğumda San Fransisko'daki evin büyük oturma odasında, ocak rafının üstünde annemin tek başına duran bir fotoğrafı vardı. Orada bütün odaya, odadakilere hükmeder gibi dururdu. Bu fotograf annemin ruhunun odanın havasına nasıl hâkim olduğunu, hepimizi nasıl gözetlediğini isbat eder gibiydi. Kendimi hiç bir zaman kendi evimde saymadığım o odanın uzak köşelerinde büyüyen gölgeleri, salıncaklı koltuğunun yanındaki yüksek lâmbanın ışığında yıkanır gibi oturan babamı hatırlıyorum. Hep gazetesinin arkasına çekilir okur, benden saklanırdı. Dikkatini üzerime çekicem diye bazen onu öyle sinirlendirirdim, karşılıklı çekişmemiz çoğu zaman gözlerimden yaşlar aka aka odadan taşınmamla son bulurdu. Bazen de onu öne eğilmiş, dirsekleri dizlerinin üstünde, zifiri karanlık geceyi geride tutan pencereye dalmış otururken hatırlıyorum. Neler düşündüğünü merak ederdim. Hatıralarımda babam hep gri, kolsuz bir hırka giymiş, boyunbağını gevşetmiş-

tir; kum renginde saçları köşeli, kırmızı yüzünün üstüne dökülüdür. Babam çabuk gülen, ağır hiddetlenen bir adamdı. Kızdığı zaman hiddeti, göze görünmiyen bir yarıktan sıçrayıp bütün bir evi yakıp kül eden bir kıvılcım gibi etkili olurdu.

Kız kardeşi Ellen ondan az daha yaşlı, az daha esmerdi. Hep biraz aşırı giyinir, fazla boyanırdı. Yüzü gibi vücudunun çizgileri de sertleşmiye yüz tutmuştu. Her Allahın günü takar takıştırır, koltuğa kurulur, bir şeyler okurdu. Çok okurdu, hemen bütün yeni kitapları okurdu. Sık sık da sinemaya giderdi. Bazen örgü örerdi. Adamın bir yerine battı batacak kocaman örgü şişleriyle dolu bir çanta, ya da bir kitap taşımadığı günü hatırlamıyorum. ne örerdi pek bilmiyorum ama, hiç değilse arada bir, babama, ya da bana bir şeyler örüyor olmalıydı. Okuduğu kitapları hatırlıyamadığım gibi ne ördüğünü de hatırlamıyorum. Kimbilir, onu bildim bileli belki hep aynı kitabı okuyordu, belki hep aynı el işi, hırka ya da Allah bilir neyle uğraşıyordu. Bazen babamla iskambil oynarlar, ama pek sık olmazdı bu. Bazen birbirlerine sataşır gibi dostça konuştukları olurdu. Bu da tehlikeliydi. Şakaları hemen hep kavgayla son bulurdu çünkü. Bazen dostları gelirdi. Kokteyl içerlerken gidip onları seyretmeme ses çıkarmazlardı. Böyle zamanlarda babamın hâline diyecek yoktu. Çocuk gibi, heyecanlı, elinde içkisiyle ordan oraya dolaşır, herkesin içkisini tazeler, durup durup gülerdi. Erkeklerle içli dışlı konuşur, önüne kelen kadınla kırıştırırdı; daha doğrusu gider, horoz gibi önlerinde çalım satardı. Ellen hep onu gözler gibiydi. Olmıyacak birşey yapacağından korkarmış gibi hep onu ve kadınları gözlerdi. Kendisi de erkeklerle acayip, sinir bozucu bir tarzda kırıştırırdı. Kan kırmızı dudakları, ya rengi yanlış kaçmış, ya dapdaracık,

ya da yaşına göre fazla genç, sözde baştan çıkarıcı giysileriyle gözlerimin önünde şimdi. Elinde kokteyl bardağı tuzla buz olmıya her an hazır, sesi cam üstünde bıçak gibi cızlak... Çocukken ne zaman onu arkadaşlarıyla bir arada görsem korkardım.

Fakat odada ne olup bitse annem ocağın üstünden gözleyip duruyordu. Fotoğrafın çerçevesinden dışarı bakan solgun, sarışın bir kadın. Yüzünün çizgileri âhenkli, gözleri koyu, alnı düz. Asabî, tatlı bir ağzı vardı. Fakat gözlerin yüzdeki konuşunda, gözbebeklerinin dosdoğru, dik bakışında ve ağzın oturuşunda belli belirsiz alaycı, kurnaz bir ifade göze çarpıyordu. Bu ölümüne gergin, her an kırılmaya hazır inceliğin altında bir yerlerde dik kafalı ve o derecede kaypak bir güç saklıydı. Babamın öfkesi gibi tehlikeli bir güçtü bu, o kadar beklenmedik bir şeydi çünkü. Babamın annemi pek ender andığını hatırlıyorum. Andığı zaman da, nedendir bilinmez, hep bir yolunu bulur yüzünü kapatırdı. Ondan hep «anne» diye söz ederdi. Annemden mi, kendi annesinden mi söz ediyor, insan karıştırabilirdi. Ellen sık sık bana annemi anlatır, nasıl eşi bulunmaz bir kadın olduğunu söyler dururdu. Söyledikleri beni tedirgin ederdi. Ne bileyim, böyle bir annenin oğlu olmıya hakkım yok zannederdim.

Yıllar sonra, büyüyüp adam olduğum zaman, babamı annem hakkında konuşturmıya çalıştım. Ellen ölmüştü, babam yeniden evlenmek üzereydi. Ellen'nin annemden söz ettiği, kendisinin de aslında Ellen'den söz edebileceği gibi bana annemi anlattı.

On üç yaşındaydım. Bir gece kavgaya tutuştular. Evde kavga çıktığı çok olurdu, bu seferkini belki de benim yüzümden olduğu için bu kadar iyi hatırlıyorum.

Yukarı katta, yatağımdaydım. Vakit epiy ilerlemişti.

Birden pencerenin altındaki yolda babamın ayak sesleriyle uyandım. Ayak seslerinden anladığım, biraz sarhoştu. O anda bir çeşit hayâl kırıklığının, hiç bilmediğim bir hüznün içimi kapladığını hatırlıyorum. Babamı çok sarhoş görmüştüm ama hiç böyle bir duyguya kapılmadıydım. Tersine, babam içtiği zaman bazen çok hoş olurdu. Nedense o gece, birdenbire, babamın sarhoşluğunda ve babamda aşağılık bir şey varmış gibi geldi bana.

İçeri girdiğini duydum, hemen sonra da Ellen'in sesini işittim.

«Sen daha yatmadın mı?» diye babam sordu. İyi davranmıya, sahne yaratmamıya çalışıyordu ama, sesinde samimiyet yerine öfke, gerginlik vardı.

«Düşünüyordum» dedi Ellen, soğuk soğuk, «biri tutup sana oğluna ne yaptığını söylese iyi olacak.»

«Oğluma ne yaptığımı mı?» Sonra bir şey, korkunç birşey söylemek üzereydi, kendini tuttu. Sarhoş, kederli bir soğukkanlılıkla, «neden bahsediyorsun sen Alla'aşkına?» dedi.

«Yani büyüdüğü zaman senin gibi biri mi olsun istiyorsun?» diye Ellen sordu. Ellerini önüne kavuşturmuş, kaskatı ve dimdik odanın ortasında durduğundan emindim. Babam cevap vermeyince, «büyüyor ama, biliyor musun?» dedi, sonra kin dolu bir sesle ekledi: «sen büyümedin pek ama o büyüyor.»

«Git yat Ellen» dedi babam bıkkın bir sesle.

Benden söz ettikleri için aşağı inip, babamla benim aramda bir anlaşmazlık varsa kendi kendimize, onun yardımı olmadan da giderebileceğimizi Ellen'e söylemem gerekirmiş gibi bir duyguya kapıldım. Belki de — oldukça garip bu — Ellen bana saygısızlık ediyormuş gibi geldi. Babam hakkında ona hiç bir şey söylememiştim.

ki! Odayı geçip merdivenlere doğru ilerlediği sırada babamın ağır, düzensiz adımlarını duydum.

«Neriye gittiğini bilmiyorum sanma» dedi Ellen.

«Dışardaydım, içiyordum» dedi babam, «şimdi de biraz uyumak istiyorum. Sence bir mahzuru yoksa?»

«O kızla, Beatrice'le beraberdin,» dedi Ellen. «Hep ordasın, bütün paran da orıya gidiyor. Üstelik bütün erkekliğin, kendine saygın da orda harcanıyor.»

Sonunda babamı kızdırmıştı. Babam kekelemeğe başladı. «Burda durup durup... özel hayatımı seninle... seninle tartışaca'mı sanıyorsan... bunu seninle tartışaca'mı sanıyorsan... ne be! Aklını oynatmışsın sen!»

«Senin kendine ettiklerin» dedi Ellen, «umurumda bile di'il. Sen di'isin beni düşündüren. Ancak David'e söz geçiren bir sensin bu evin içinde. Üstelik annesi de yok. Seni memnun edice'ni sandığı zaman dinliyor benim sözümü. Oğlanın ikide bir eve kör kütük geldiğini görmesi çok mu iyi sence? Hem kendini aldatma hiç» diye hiddetten kısılmış bir sesle hemen ekledi. «Nerden geldiğini oğlanın bilmediğini sanıp kendini aldatma. O karıyı bilmiyor sanma.»

Yanılıyordu. Hatırladığım kadarı, babamla o kadın hakkında bildiğim birşey yoktu. Aralarında birşey olabileceğini de hiç düşünmemiştim. Ama o akşamdan sonra durmadan düşündüm. Babamın, Ellen'in deyimiyle, «dokunup dokunmadığını» merak etmeden hiç bir kadının yüzüne bakamadım.

«Herhalde David'in zihni seninkinden çok daha temizdir» dedi babam.

Sonra hayatım boyunca unutamıyacağım müthiş bir sessizlik içinde merdivenleri tırmandı. Neler düşünüyor-

lardı, ne haldeydiler, sabah onlarla karşılaştığımda neler görecektim, merak ediyordum.

«Sonra dinle» dedi babam birdenbire merdivenin ortasından, beni korkutan bir sesle. «David için bütün istediğim, yetişip doğrudürüs adam olmasıdır. Pısırığın birine de adam demem ben!».

«Adam dediğin» dedi Ellen kısaca, «azgın boğa di'ildir. İyi geceler!»

«İyi geceler!» dedi az sonra babam da.

Kapımın önünden geçerken sendelediğini duydum.

O günden sonra da çocukların o anlaşılmaz, kurnaz, korkunç aşırılığıyla babamdan tiksindim, Ellen'den nefret ettim. Neydi bunun sebebi bilmiyorum ama Ellen'in geleceğim hakkında söylediklerinin hepsini doğru çıkardı. Günün birinde hiç birşeye aldırmıyacağımı, hiç kimsenin, babamın bile bana söz geçiremiyeceğini söylemişti. Sonunda geldi o gün.

Joey'dan sonraydı. Joey ile aramızda geçen olay beni derinden sarsmıştı. İçinden pazarlıklı, katı yürekli biri olup çıktım o yüzden. Başıma geleni kimseyle konuşamıyordum, hattâ kendi kendime bile kabullenemiyordum. Olup biteni hiç düşünmediğim halde olay zihnimin derinliklerinde takıldı kaldı. Tıpkı çürüyen bir ceset gibi hareketsiz, dehşet vericiydi. Zamanla zihnimi değiştirdi, zihnime korkunç bir ağırlık getirdi, havasını bulandırdı. Çok geçmeden geceleri geç vakit eve sendeleye sendeleye dönen bendim. Ellen'i uyumamış bekler bulan bendim. Her Allah'ın gecesi Ellen'le çekişip kavga eden de bendim.

Babama kalırsa bu büyümenin kaçınılmaz bir devresiydi. Pek aldırmaz görünmiye çalışıyordu, fakat şakacı tavrının, o «biz erkekler» havasının altında ne yapacağını bilmez bir hali vardı. Korkuyordu da. Belki ben büyüdük-

çe birbirimize daha yakınlaşırız sanmıştı. Oysa şimdi o beni anlamıya çalışadursun, ben var gücümle ondan kaçmıya bakıyordum. Beni tanısın istemiyordum, kimse beni tanısın istemiyordum. Daha sonra, gençlerin büyükleri ile hep geçtikleri devreden ben de geçmiye başladım babamla: kendi gözümde yargılıyordum onu. Yargımın sert oluşu hem yüreğimi paralıyor, hem de, o zamanlar pek farkında değildim ama, onu ne kadar çok sevdiğimi, masumiyetimle birlikte bu sevginin nasıl gün geçtikçe öldüğünü açığa vuruyordu.

Zavallı babam! Şaşkındı, korkmıya başlamıştı. Aramızda üstesinden gelinemiyecek bir anlaşmazlık olabileceğine inanamıyordu bir türlü. Bu sadece öyle bir hâlde ne yapacağını bilemediğinden değildi; böyle bir şey olabileceğine inandığı anda, çok önemli bir şeyi belki yerine getirmemiş olduğu gerçeği ile yüzyüze gelmekten korkuyordu. Ne olabilirdi bu, yapması gerekip de yapmadığı şey, ikimiz de bilmiyorduk. Öte yandan Ellen'e karşı birlikte, sessizce cephe almak zorundaydık. Onun için içli dışlı, ahbapça bir tutumun koruyucu perdesi ardına sığındık. Baba oğul gibi değildik — babam arada bir övünerek böyle derdi — canciğer ahbaplar gibiydik. Galiba babam bazen sahiden inanıyordu buna. Ben hiç inanmadım. Onun yakın arkadaşı olmak istemiyordum. İstediğim onun oğlu olmaktı. Aramızda erkek açık sözlülüğü icabı lâfı edilen öyle konular vardı, beni bitiriyor, şaşkına çeviriyordu. Babalar, oğullarının önünde bu denli oldukları gibi görünmekten kaçınmalıdırlar. Kendini şehvete benim kadar pervasızca koyverdiğini hiç olmazsa babamın ağzından öğrenmek istemezdim. Bunu bilmek bana onun oğlu, ya da dostu olduğumu daha iyi duyurmadı; bir başkasının hayatına burnunu sokan bir kim-

se gibi gördüm kendimi ve ürktüm. O sanıyordu ki birbirimize benziyoruz. Ben öyle düşünmek istemiyordum. Hayatımın onun hayatına benzeyebileceğini, kafamın öylesine biteviye, öylesine sivri noktalardan, ilerisi bilinmez sert dönüşlerden yoksun olabileceğini düşünmek istemiyordum. O aramızda bir uzaklık kalmasın istiyordu. İstiyordu ki ona kendim gibi bir erkek gözüyle bakayım. Bense baba oğul arasındaki o hayırlı çekingenliği özlüyordum. Biliyordum çünkü, başka türlü onu sevemiyecektim.

Bir gece, yanımda başkalarıyla şehir dışındaki bir partiden dönerken, kullandığım araba kazaya uğradı. Kabahat bendeydi. Sarhoştum. Değil araba sürmek, yürüyecek hâlim yoktu; ama bitkin de olsam her zaman kendime hâkim görünebildiğim için ötekiler bunun farkına varmadılar. Anayolun dümdüz, arızasız bir yerinde birden pusulayı şaşırdım, araba elimden kaçıverdi. Zifiri karanlık içinde bir telefon direğinin bembeyaz üzerime çullandığını gördüm. Bir takım çığlıklar işittim, sonra ağır, uğultulu, kulak tırmalayıcı bir ses. Derken herşey kıpkırmızı oldu, sonra gün ışığı gibi bir parlaklık aldı ortalığı. O güne kadar tamamen yabancısı olduğum bir karanlığın içine daldım.

Beni hastaneye taşırlarken ayılmıya başlamış olmalıyım, donuk hareketler ve sesler hatırlıyorum. Sesler de hareketler de çok uzaktaydı, benimle bir ilgisi yok gibiydi. Daha sonra sanki kara kış ortasında bir yerde kendime geldim. Yüksek, beyaz bir tavan, beyaz duvarlar, üzerime üzerime gelen kalın, buz gibi bir pencere. Kalkmıya çalışmış olacağım, başımda müthiş bir uğultu, göğsümde bir ağırlık duyduğumu hatırlıyorum. Tepemde kocaman bir yüz gördüm. Bu ağırlık, bu yüz beni yeniden aşağılara itmiye başladığı zaman acı acı «anne!» diye hay-

kırdım. Sonra herşey gine karanlığa gömüldü.

Kendime geldiğimde babam başucumda duruyordu. Gözlerimi ona çevirmeden, daha onu görmeden, orada olduğunu biliyordum. Usulca başımı çevirdim. Ayıldığımı görür görmez, kımıldamamamı işaret ederek ağır ağır yanaştı. Çok yaşlanmış görünüyordu. İçimden ağlamak geliyordu. Bir an birbirimize bakıp durduk.

«Nasıl hissediyorsun kendini?» diye sonunda fısıldıyarak sordu.

Konuşayım derken ilk defa bir yerlerimin ağrıdığını farkettim. Birden korktum. Bakışlarımdan bunu anlamış olacak, çünkü alçak, üzüntülü bir sesle, heyecanla, «korkma David» dedi, «iyileşiceksin.»

Hâlâ birşey söyliyemiyordum. Sadece yüzünü seyrediyordum.

«Gine şansınız varmış» dedi, gülümsemiye çalışarak. «Ama en çok yaralanan sensin.»

«Sarhoştum» dedim sonunda. Ona herşeyi anlatmak istiyordum, ama konuşmak öyle ıstıraptı ki.

«Bilmiyor musun sen» dedi, son derece şaşkın bir ifade ile, — artık böyle bir durumda şaşkınlığa düşmeyi göze alabilirdi — «sarhoş sarhoş böyle araba sürülmi'ceni? Aklı başında adamdın yahu sen!» dedi sertçe, dudaklarını büzdü. «Doğrusu hepiniz ölebilirdiniz.» Sesi titriyordu.

«Afedersin!» dedim birden. «Afedersin!» Ne için özür dilediğimi nasıl söyliyeceğimi bilemiyordum.

«Üzülme» dedi. «Yalnız bir daha dikkatli ol.» Mendilini avucunun içinde sıkıp duruyordu. Sonra açtı mendili, uzanıp alnımı sildi.

«Herşeyim sensin» dedi utangaç, acı bir sırıtışla. «Dikkatli ol.»

«Babacım!» dedim ve ağlamıya başladım. Konuşmak

ısdırapsa bu ondan da beterdi ya kendimi tutamıyordum. Babamın yüzü değişti. Birden hem dehşetli yaşlandı, hem de acınacak kadar gençleşiverdi. İçimde kopan fırtınanın durgun, soğuk merkezinde babamın acı çekmiş olduğunu, hâlâ da çektiğini anladığım zaman nasıl şaşırdığımı şimdi hatırlıyorum.

«Ağlama» dedi, «ağlama.» Efsunlu birşeymiş gibi elindeki mendili habire alnıma sürüyordu. «Ağlıyacak bir şey yok. Herşey yoluna giricek.» O da nerediyse ağlıyordu. «Bir şey yok, di'mi? Var mı birşey? Yanlış birşey yapmadım di'mi, ha?» Bunları söylerken durmadan o mendille yüzümü okşuyordu. Boğulacaktım az kalsın.

«Sarhoştuk» dedim, «sarhoştuk hepimiz.» Sanki bu herşeyi açıklıyordu.

«Halan bunun benim yüzümden olduğunu söylüyor» dedi. «Seni doğru dürüs yetiştirmemişim.» Allahtan mendili çekti suratımdan. Bitkin bir hareketle omuzlarını dikleştirdi. «Benden şikâyetçi di'sin, di'mi? Varsa öyle birşey, söyle.»

Yüzüme gözüme saçılan göz yaşları kurumıya başlamıştı. «Hayır» dedim, «hayır, hiç bir şey yok, sahiden.»

«Elimden geleni yaptım,» dedi, «bak elimden geleni yaptım.» Yüzüne baktım. Sonunda sırıttı. «Bir süre burda yatacaksın şimdi,» dedi, «eve geldiğinde konuşucaz, ha? Ayağa kalktığın zaman da ilerde ne yapacaksın kararlaştırmıya çalışırız, olmaz mı?»

«Olur» dedim.

Çünkü artık derinden derine anlamıştım, baba oğul biz hiç konuşmamıştık, bundan sonra da konuşacağımız yoktu. Onun bunu asla bilmemesi gerektiğini anlamıştım. Ben eve döndükten sonra ilerisi hakkında konuş-

tu benimle. Ama ben kararımı vermiştim. Koleje gitmiyecektim, o evde onunla, Ellen'le kalmıyacaktım. Lâfı o kadar iyi çevirdim ki sonunda babam bir iş bulup kendi başıma yaşamamın, bana verdiği öğütlerin ve beni yetiştirme yolunun en tabiî bir sonucu olduğuna gerçekten inanmıya başladı. Evden çıktıktan sonra onu idare etmek çok daha kolay oldu. Hayatımla ilişkisinin kesildiği zannına kapılması için de bir sebep yoktu, onunla konuşurken hep işitmek istediği şeyleri söylemesini öğrenmiştim. Yaşadığım hayat hakkında bütün bildiği benim de fazlasıyla inanmak ihtiyacını duyduğum bir hayâlden başka bir şey değildi, onun için oldukça iyi geçindik.

Çünkü ben iradelerinin gücüyle, kendi kendilerine verdikleri sözü tutma yeteneğiyle övünen insanlardanım, ya da öyleydim bir zamanlar. Bütün meziyetler gibi bu da ne olduğu pek belli olmıyan bir şeydir. İradeli olduklarına, kaderlerini kendi ellerinde tuttuklarına inananlar ancak kendi kendilerini aldatma oyununda usta olmakla bu inançlarını sürdürebilirler. Bu gibilerinin kararları aslında karar değil, dünyayı ve kendilerini gerçekte olduğu gibi değil de kafalarında tasarladıkları gibi göstermiye yarıyan bir takım ince elenmiş sık dokunmuş kaçamak yolları, bir takım kuruntulardır. Karar, eğer gerçekse, insanı alçak gönüllü yapar, kararın daha bir sürü başka şeyin insafına kalmış olduğunu bilir insan. Kaç zaman önce Joey'nun yatağında kendi kendime verdiğim söz de sonunda buna vardı. Beni utandıracak, korkutacak hiç bir şeyin varlığını kabullenmemiye karar vermiştim. Çevremi ve kendimi dikkate almamakla, yani habire koşturmakla pekâlâ becerebildim bu işi. Tabiî, hava boşluğuna giren bir uçağın birden düşmesi gibi, habire koşturmak da bazı nerden geldiği bilinmez darbelerin önünü alamıyor. Böyle

düşmeleri andırır birçok sefil, sarhoş maceralarım oldu. Biri gerçekten korkunçtu. Askerde karı gibi bir oğlanla başım belâya girdi. Sonra oğlanı divanı harbe verip ordudan attılar. Ona verilen cezanın bende yarattığı panik, bazen başkalarının gözlerini bulutlandırdığını gördüğüm korkularla yüzyüze gelmenin ne demek olduğunu bana gösterdi. Öylesi de bir daha başıma geldi diyemem.

Sonunda iş şuraya vardı: içine düştüğüm can sıkıntısının ne olduğunu bilmeden, zamanla artık kabak tadı veren içkiden usandım; kaba, sert, sırnaşık, anlamsız dostluklardan usandım; erkek avına çıkmış azgın dişilerle didişmekten usandım; karnımı doyurmaktan başka bana hiç birşey vermiyen işimden de usandım sonunda. Belki de, biz Amerikalıların dediği gibi, kendimi bulmak istiyordum. Ne garip lâftır bu! Bildiğim kadarı, başka dillerde yeri yok; anlamı desen, göründüğünden bambaşkadır. Biri kendini bulmaktan dem vurdu mu anla ki bir yerde bir yanlışlık var. Aradığım adamın kaçıp kurtulmak için o kadar zaman harcadığım adamın ta kendisi olduğunu birazcık olsun sezebilseydim, alıp başımı buralara gelmezdim diye düşünüyorum şimdi. Gine de, sanırım, Fransa'ya giden gemiye binerken ne yaptığımı gayet iyi biliyordum.

— 2 —

Giovanni'ye Paris'e vardığımın ikinci yılı meteliksiz kaldığım bir ara rasgeldim. Karşılaştığımız günün sabahı odamdan atıldıydım. Pek fazla bir borcum da yoktu otele, topu topu altı bin frank kadar bir şey. Ne ki, parasız adamın kokusunu almakta Paris otelcileriyle boy ölçüşebilene aşkolsun! Üstüne, burnu kötü koku alan herkes gibi onlar da kokan neyse ilk fırsatta kapı dışarı etmeden rahat duramazlar.

Babamın hesabında biraz param vardı. Bunu bana göndermeye bir türlü yanaşmıyordu. Eve dönmemi istiyordu. Dönüp bir baltaya sap olmalıymışım. Ne zaman böyle

dese aklıma durgun, kokuşmuş bir havuzun dibine çöken tortular gelirdi. Paris'te çok tanıdığım yoktu. Hella İspanya'daydı, tanıdıklarımın çoğu Parisli diliyle «Onlar» dandı. «Onlar» can atıyordu beni aralarına almıya ya ben onlardan olmadığımı hem kendime hem de onlara gösterme sevdasındaydım. Bunun için de bol bol vaktimi onlarla geçirme yolunu tuttum. Hallerine aldırmadığım için, sanırım, kimse benden şüphelenmiyordu. Tabiî bu arada para istemek için arkadaşlara da yazdım. Ama Atlantik derin ve engindir, para desen o yandan bu yana ayağını sürüye sürüye gelir.

Bir bulvar kavesinde aylâk aylâk oturup dururken adres defterimi gözden geçiriyordum. Kendisini aramam için ikide bir başımın etini yiyen eski bir ahbabım vardı, onu bulmıya karar verdim. Jacques adında, Belçika doğumlu, yaşlıca bir iş adamıydı. Amerikalı. Dayalı döşeli büyük bir apartıman dairesi, tonla içkisi, dünya kadar parası vardı. Tahmin ettiğim gibi, kendisini aramama şaştı Jacques. Gine de, şaşkınlığı ve memnuniyeti geçip kuşku damarı tutmadan, beni akşam yemeğine dâvet ediverdi. Telefonu kapatırken belki küfrü basmış, eli cüzdanına gitmişti ama olan olmuştu bir kere. Jacques aslında iyidir. Aptal olmasına aptaldır, üstelik korkaktır ya hemen herkes ya aptal ya korkak zaten. Çoğunluk hem aptal hem korkak. Bir bakıma severdim Jacques'ı. Enayinin biriydi, gine de öyle yalnızdı ki! Hem şimdi anlıyorum, onu hor görmem kendimi hor görmemle birdi bir yerde. İnanılmıyacak kadar eli açık, akla hayâle gelmiyecek kadar pinti olabilirdi. Herkese güvenmek ister, kimseye güvenemezdi. Bunu örtmek için rastgele para harcar, o yüzden de tabiî aldatılır, onun bunun elinde maskaraya dönerdi. O zaman Jacques cüzdanını kapar, kapısını sürgüler,

korkunç bir kendine acıma duygusunun ardına çekilir, küser otururdu. Belki de bu duygu gerçekten onun olan tek şeydi. Uzun zaman o geniş dairesi, iyi niyetle verilmiş sözleri, viskisi, marihuanası (*) ve âlemleriyle onun Giovanni'nin yıkılmasına yardımcı olduğunu düşündüm. Belki doğruydu. Ama n'olursa olsun Jacques'ın elleri benimkinden kanlı değildir.

Giovanni hüküm giydikten hemen sonra gördüydüm onu. Bir kavenin terasında koca paltosuna bürünmüş oturuyor, sıcak şarap içiyordu. Yalnızdı. Oradan geçtiğim sırada beni çağırdı.

Hâli hiç iyi değildi. Yüzü benek benek olmuştu. Gözlüklerinin ardından çevresine ölmek üzere olan bir adamın kuşkulu gözleriyle bakıyordu.

«Duydun mu» diye fısıldadı yanına geldiğim zaman, «Giovanni'yi?»

Evet yerine başımı salladım. Kış güneşinin parıldadığını, kendimi o güneş kadar soğuk, o güneş kadar uzakta hissettiğimi hatırlıyorum.

«Korkunç şey! Korkunç, korkunç!» diye inledi Jacques. «Korkunç!»

«Evet» dedim, daha bir şey söyliyemedim.

«Neden yaptı bunu anlıyamıyorum,» Jacques devam etti. «Neden dostlarından yardım istemedi?» Bana baktı. İkimiz de biliyorduk, Giovanni son defa Jacques'dan para istediğinde Jacques vermemişti. Bir şey demedim. «Afyon kullanmıya başladığını söylüyorlar. Parayı onun için istiyormuş. Duymuş muydun »

Duyduydum. Gazetelerde ileri sürülen bir tahmindi

(*) Esrar nevinden keyif verici bir madde. Kaktüs suyundan yapılır.

bu. Doğruluğuna inanmam için de bildiğim bazı sebepler vardı. Giovanni'nin ne kadar umutsuz olduğunu hatırladım. Pençesinde kıvrandığı korkunç dehşetin onu nerelere sürükliyebileceğini biliyordum. «Kaçmak istiyorum» demişti bana, «bu çirkef dünyadan da, bu pis vücuttan da kaçmak! Vücudun ötesine varan bir şeyle, n'olursa olsun, bir daha asla sevişmek istemiyorum!»

Jacques cevap vermemi bekliyordu. Sokağa dalmıştım. Giovanni'nin öleceğini düşünmiye başlamıştım. Giovanni'nin yerini artık hiç bir şey, kıyamet gününe kadar hiç bir şey dolduramıyacaktı.

«İnşallah benim bir hatâm olmadı bu işte» dedi Jacques, sonunda. «İstediği parayı ona vermedim. Bilseydim neyim var, neyim yok verirdim.»

İkimiz de bunun doğru olmadığını biliyorduk.

«Siz ikiniz» dedi Jacques, mânalı mânalı, «mes'ut di'miydiniz beraber?»

«Hayır» dedim, ayağa kalktım. «Orda, İtalya'da köyünde kalıp zeytinliklerine bakaydı ne iyi olacaktı! Bir sürü çocuğu olsaydı, tutup karısını dövseydi. Şarkı söylemeyi ne çok severdi, bilsen!» Birden hatırladım. «Belki orda kalabilirdi» diye devam ettim, «hayatı boyunca şarkı söyler, sonunda da yattığı yerde ölürdü.»

Bunun üzerine Jacques beni hayretler içinde bırakan birşey söyledi. Yeteri kadar heyecanlanmıyagörsün insanlar, kendilerinin bile hiç bilmediği ne yanları ortaya çıkar! «Kimse sonuna kadar cennette kalamaz ki» dedi Jacques, sonra ekledi, «bilmem neden.»

Cevap vermedim. Eyvallah deyip ayrıldım. Hella İspanya'dan döneli çok olmuştu, ne zamandır bu evi kiralamayı düşünüyorduk. Onunla buluşacaktım.

Jacques'ın sorusu üzerine o zamandan beri düşünür-

durumum. Basit bir soruydu. Ne ki, yaşamanın güç yanlarından biri de budur, bu kadar basit bir şey olması. Herkes, aslında, aynı karanlık yolun yolcusu. Bir de, yol en parlak göründüğü zaman en karanlık, en hain olduğu zaman, nedense. Kimsenin cennette kalmadığı da doğru. Tabiî Giovanni'nin cennetine benzemezdi Jacques'ınki. Jacques'ın cenneti futbolculara açıktı, Giovanni'ninki genç kızlara. Fakat anlaşılan bu hiç birşeyi değiştirmedi. Belki de herkesin bir cenneti vardır, bilmiyorum, fakat insan daha cenneti gördü mü görmedi mi bilemeden kırk satır mı, kırk katır mı gelip dikiliyor karşısına. Sonra, hayat belki de kendi cennetini hatırlaması, ya da unutması için bir fırsattır insanın önünde. Her iki hâlde de, hatırlamak için de unutmak için de, kuvvetli olmak gerek. İkisini birden yapabilmek kahramanlara vergi. Hatırlama yolunu seçenler acıdan, içtenliklerinin hiç aralıksız ayaklar altında ezildiğini görmenin acısından çılgına dönmeyi göze almalıdırlar; unutma yolunu seçenler bir başka çılgınlığın karasevdalısıdırlar, acıyı tanımamanın, içtenlikten nefret etmenin getirdiği çılgınlık! İnsanlar, çokluk, ya hatıralarına bağlı çılgınlar, ya da herşeyi unutmıya bakan çılgmlar oluyor. Kahramanlar sayıyla bu dünyada.

Jacques akşam yemeğini evde yemek niyetinde değilli. Gine aşçısı çekip gitmişti. Hiç aşçı tutamazdı ki adamcağız! Gencecik taşra oğlanlarını bulur getirirdi aşçı diye. Nasıl, nerden bulurdu, Allah bilir. Onlar da başkentte kendi başlarına yollarını bulacak kadar gözleri açılır açılmaz tası tarağı toplar, soluğu geldikleri taşra şehirlerinde alırlardı. Sokağa düşmiyenleri, kodese tıkılmıyanları ya da Hindiçini'yi boylamıyanları tabiî...

Rue de Grenelle'de iyi bir lokantada buluştuk. Daha

aperatifleri bitirmeden işi ayarladım. Bana on bin frank ödünç verecekti. Keyfi yerindeydi o gün. Benim de hemen keyfim yerine geldi. Jacques'ın devamlısı olduğu bir bara gidip kafayı çekmiye karar verdik. Gittiğimiz yer gürültülü, kalabalık, kötü aydınlatılmış bir oyuktu. Karanlık, daha doğrusu karanlık olmaktan çok cafcaflı bir şöhreti vardı. Patronun, Guillaume'ın aracılığıyla arada bir polis baskınına uğradığı olurdu. Baskın akşamları gözde müşterilerinin kulağına eğilip kimlik kartları yanlarında değilse gidip başka yerde eğlenmelerini öğütlerdi Guillaume.

O gece barın her zamandan daha kalabalık, daha gürültülü olduğunu hatırlıyorum. Devamlılar tam takım oradaydı, bir sürü de yabancı vardı. Kimi ortalığı seyrediyor, kimi dalgın dalgın önüne bakıyordu. Masalardan birine pek şık giyinmiş üç dört Parisli hanım kurulmuştu. Yanlarındaki erkekler cigoloları mı, sevgilileri mi, yoksa sadece memleketli kuzenleri miydi artık orasını Allah bilir. Kadınlar pek neşeliydiler. Erkeklerin hâli biraz soğukçaydı, içkiye de kadınlar kadar rağbet etmez görünüyorlardı. Göbek salmış, gözlüklü beyler vardı, sonra. Kimi istekli gözlerle ortalığı süzüyordu, kimi meyus ve dalgındı. Bıçak sırtı gibi keskin çizgili dar pantalonları içinde malûm oğlanlar oradaydı. Para peşinde miydiler, kan mı, sevgi mi, insan pek kestiremiyordu. Ondan bundan sigara, içki otlanarak gözlerinde incinmiye hazır, feci, aynı zamanda kötü bir ifade ile barın çevresinde fır dönüyorlardı. Sonra Çılgınlar, tabiî. Onlar da oradaydı o gece. Olur olmaz acayip kılıkları içinde en son aşk maceralarının gizli yanlarını — bu maceralar da anlaşılan hep gülünç oluyordu — papağanlar gibi önlerine gelene anlatıp duruyorlardı. Bazen gecenin geç saatinde biri içeri dalar, tanınmış bir filim yıldızı ya da bir boksörle geçende yaptıklarını haber verir-

di. Öbürleri hemen yeni gelenin çevresine üşüşürler, ortalık bir tavus kuşu bahçesine döner, sesleri çiftlik avlusunu andırırdı. Bu zavallıların hayatlarında bir kere olsun biriyle yatmış olabileceklerine bir türlü inanamamışımdır. Bir erkeğin canı kadın çekse herhalde gider kendine bir kadın bulurdu; erkekle yatmak istiyeni de bunları istemezdi. Belki bundandı öyle durup durup çığlık atmaları. Bir de bütün gün postanede çalıştığı söylenen o oğlan vardı. Gece oldu mu allanır pullanır, küpelerini takar, gür saçlarını tepesine toplar gelirdi. Bazen eteklik giydiği, topuklu ayakkabılarla geldiği olurdu. Guillaume sataşmazsa gider bir köşede yalnız başına ayakta dururdu. İyi insan olduğunu söylerlerdi. Ama, ne yalan söyliyeyim, kendi pisliklerini yiyen maymunlar nasıl bazı insanların midesini kaldırırsa — maymunlar o kadar ahmakçasına insanlara benzemeseydi belki pek aldıran olmazdı ya! — bu oğlanın aşırı gülünçlüğü de beni öyle rahatsız ediyordu.

Burası benim oturduğum semte yakın bir yerdeydi. Sık sık köşebaşındaki işçi kavesinde kavaltı ederdim. Barlar kapanınca civarda ne kadar gece kuşu varsa gelir bu kaveye damlardı. Oraya bazen Hellayla bazen de yalnız başıma giderdim. Bu bara da — bir keresinde çok sarhoştum — iki üç kere geldiydim. Askerin biriyle kırıştırıp ufak çapta bir hâdise çıkarttığım söylendiydi bir ara. Allahtan o akşamı hayâl meyal hatırlıyorum. Üstelik ne kadar sarhoş olursam olayım benden dünyada böyle bir şey beklenmezmiş gibi bir tavır takındıydım. Gine de, beni gören tanıyordu. Gözlerin üzerimde olduğunu seziyordum. Bazen bu insanları acayip, sofu müminlerin toplaştığı bir tekkede dervişlere benzetirdim; anlamı yalnız onlarca bilinen hareketlerimi gözleyip gerçek bir mümin olup olmadığımı bulup çıkarmıya çalışıyorlardı.

İçki verilen tezgâha doğru yollandığımız sırada Jacques da ben de o gece orda yeni bir barmen olduğunu farkettik. Bir mıknatıs alanının içine doğru çekilir ya da küçük bir sıcak çemberine yaklaşır gibiydik. Adam küstah ve esmerdi, aslan gibi duruyordu orda. Dirseği kasaya dayalı, çenesini parmaklarıyla uğuşturarak kalabalığa bakıyordu. Durduğu yer sanki kayalık bir burundu ve biz sanki denizdik.

Jacques'ın dikkati hemen o yana kayıvermişti. Savaşa çıkar gibi bir hâli vardı. Aldırmamam gerektiğini sezdim.

«Tabiî, barmenle tanışmak istiyorsun» dedim. «Söyle, istediğin anda ortadan kaybolurum.»

Bu yaptığım, bir yerde, kurnazlıktan başka bir şey değildi. Adamımı iyi biliyordum çünkü. Ödünç istemek için onu aradığım zaman da bundan yararlanmıştım. Biliyordum ki Jacques'ın bizden önce onu elde edebilmesi için bu oğlan kendini satmıya hazır olmalıydı. Üstelik mezat kürsüsünde böyle dünyaya meydan okurcasına boy gösterdiği sürece muhakkak ki Jacques'dan çok daha zengin, çok daha cazip alıcılar bulacaktı. Jacques'ın bunu bildiğini biliyordum. Jacques'm bana gösterdiği aşırı yakınlığın şehvetle karışık bir duygudan ileri geldiğini de biliyordum. Bu aslında benden kurtulma kaygusunun doğurduğu bir şehvetti. Yatağına hiç sevgi duymadan girip çıkan o oğlanlar sürüsünü küçük gördüğü gibi, bir punduna getirip beni de küçük düşürmek için sabırsızlanıyordu. Buna karşı ben Jacques'la arkadaşlık taslıyarak, yoksa kendi gözünde küçük düşeceğini ona duyurmakla onu da öyle yapmıya zorlıyarak kendimi koruyordum. Parlak, kederli gözlerinde açıktan açığa okunan isteği hem sömürüyor hem de bilmemezlikten geliyordum. Kaba, erkekçe samimiyetimle

ona umutlarının boş olduğunu belli ederken bir yandan da onu durmadan umutlanmıya zorluyordum. Bu gibi yerlerde Jacques için bir çeşit paravan olduğumu da biliyordum. Yanında olduğum sürece benimle, arkadaşıyla çıktığını, çaresiz kalıp orıya düşmediğini, raslantının, vurdumduymazlığın, para ya da duygu yoksulluğunun önüne çıkardığı bir piç kurusunun insafına kalmamış olduğunu dünya âlem görebilir, kendi de buna inanabilirdi.

«Dur burda» dedi Jacques. «Arada bir ona bakarım, bir yandan da seninle konuşurum. Hem paradan tasarruf etmiş olurum, hem de biraz keyfim yerine gelir.»

«Nerden buldu dersin Guillaume bu oğlanı?» dedim.

O kadar Guillaume'un hep tavlamayı tasarladığı oğlanlardan biriydi ki onu Guillaume'un bulup getirmiş olması imkânsız görünüyordu.

«Ne içeceksiniz?» diye bize sordu. İngilizce bilmediği halde kendisi hakkında konuştuğumuzu anladığı sesinden belliydi. Sonra bu bahsi artık kısa kessek iyi edecektik, bunu demek ister gibi bir edası vardı.

«Bir konyak» dedim, «sulu olsun.» Jacques da hemen ekledi : «Bir konyak.» İkimiz birden böyle atılınca birden kızardım. İçkileri getirdiği zaman Giovanni'nin yüzündeki belli belirsiz gülümsemeden bunun farkına vardığını anladım.

Jacques Giovanni'nin yarım gülüşünü bile bile başka anlama yorup fırsat bu fırsat İngilizce «siz burada yenisiniz galba?» dedi.

Giovanni anladı anlamasına ya, herhalde daha işine gelmiş olacak, gözlerinde boş bir ifadeyle önce bana, sonra gine Jacques'a baktı. Bu sefer Jacques Fransızca sordu.

Giovanni omuz silkti. «Bir aydır burdayım» dedi.

Konuşmanın neriye varacağını biliyordum. Gözlerimi kaldırmadan içkimi yudumladım.

«Size pek garip gelmiş olmalı» dedi Jacques. Kelimeler ağzından teker teker, bir çeşit ısrarla çıkıyordu.

«Garip mi?» diye sordu Giovanni, «neden?»

Jacques kıkırdadı. Birden onun yanında olduğuma utandım. «Bütün bu erkekler» dedi, «bütün bu erkekler, bu kadar az kadın, garip di'mi?» İyi tanıyordum bu sesi. Soluk soluğa, imâlı, hiç bir genç kız sesinin yanına varamıyacağı kadar tiz ve sıcak. Yaz vakti güneşin alnında batak toprağın üzerine çöken hareketsizliği, o öldürücü sıcağı andırıyordu.

«Eh» dedi Giovanni, bir başka müşteriye hizmet etmek için öbür tarafa dönerken, «kadınlar evde bekliyorlar elbet.»

«Seni de bekliyen vardır, eminim» diye Jacques diretti. Giovanni cevap vermedi.

«Eh, uzun olmadı» dedi Jacques yarı bana, yarı Giovanni'nin az önce durduğu yere bakıp. «Kaldığına iyi etmedin mi? İşte şimdi başbaşayız.»

«İşi yanlış idare ediyorsun» dedim. «Deli oluyor senin için. Yalnız pek hevesli görünmek istemiyor, hepsi bu. Bir içki ısmarla ona. Elbiselerini nerden aldığını sor. Senin o kıyak Alfa - romeo var ya, seni memnun edicek bir barmene hediye etmek için sabırsızlanıyordun hani, ondan söz aç işte, ne duruyorsun?»

«Hadi canım sen de!» dedi Jacques.

«Sen bilirsin» dedim. «Miskinlik para etmez, onu bil. Yerinde saymak yarış kazandırmaz adama.»

«N'olursa olsun, kızlarla yattığına eminim. Böyledir bunlar.»

«Doğru. Öyle yapan oğlanlar da varmış, öyle diyorlar. Pis yumurcaklar n'olacak!»

Bir süre konuşmadık.

«Niye onu bizimle birşey içmiye sen çağırmıyorsun?» diye sordu.

Yüzüne baktım.

«Ben mi niye çağırmıyorum? İnanmazsın belki ama kızlar hoşuma gidiyor benim, bir yerde. Bu alım onda di'il de kız kardeşinde olaydı bak nasıl çağırırdım! Erkeklere para harcamam ben.»

Ama erkeklerin bana para harcamasına bir şey demediğimi söylememek için Jacques'ın kendini güç tuttuğu belliydi. Bir şey söyliyemiyeceğini biliyordum; kendi kendisiyle mücadelesini hafiften gülümsiyerek seyrettim. Uzun sürmedi. O neşeli, gözüpek gülüşü ile «bir an için bile» dedi, biraz durdu, sonra devam etti. «üzerine titrediğin o kusursuz erkekliğini tehlikeye at demek istemiyorum. Sen çağır onu dedim, çünkü ben çağırırsam herhalde gelmi'cek.»

«Evet ama, azizim» dedim, sırıtarak, «işlerin ne kadar karışacağını bir düşünsene! Ona göz koyanın ben olduğumu sanacak. Gel de çık işin içinden sonra!»

«Bir karışıklık olursa» dedi Jacques, kurumlanıp, «seve seve düzeltirim.»

Bir an tarttık birbirimizi. Sonra ben güldüm. «Oğlan buraya dönene kadar bekle, hele. İnşallah Fransa'nın en pahalı şampanyasından ister de görürsün!»

Tezgâha yaslanıp döndüm. Nedense içim kabarmıştı. Jacques yanımda kendi halinde, öyle duruyordu. Birdenbire çökmüş, yaşlanıvermişti. O anda keskin, hatta ürkek bir acıma duygusu içimi doldurdu. Giovanni masalarda otu-

ranlara hizmet ediyordu. Elinde dolu bir tepsi, yüzünde kuru bir gülümsemeyle geri geldi.

«Galba kadehlerimiz boş olsa daha iyi olacak» dedim.

İçkileri yuvarladık. Kadehimi tezgâhın üstüne koydum.

«Barmen!» diye seslendim.

«Aynısı mı?»

«Evet.» O öbür yana dönecekken, «barmen!» dedim çabucak. «Sana bir içki ısmarlamak istiyorduk, mümkünse?»

Arkadan bir ses, «eh, iyi valla!» dedi. «Bu kadarı da! Bu çam yarması Amerikan futbolcusunu baştan çıkarttığın yetmezmiş gibi bir de onu benim barmenimi ayartmak için kullanıyorsun. Yani Jacques, bu yaşında!»

Guillaume arkamızda bir filim yıldızı gibi kırıtıyor. hiç değilse barda olduğu zamanlar elinden eksik etmediği uzun, beyaz mendilini sallayıp duruyordu. Jacques hemen döndü. Nasılsa böyle birşeyle suçlandırılmıştı ya, sevincinden uçacaktı. Guillaume'la yılların aşinası yaşlı kadınlar gibi birbirlerinin kolları arasına düştüler.

«Ne var ne yok cicim? Çoktandır görmediydim seni!»

«Çok meşguldüm» dedi Jacques.

«Ona ne şüphe? Seni gidi utanmaz cadı seni!»

«Ya sen? Hiç de vaktini boşa harcamış görünmüyorsun, hadi!»

Jacques Giovanni'nin durduğu yere bir göz attı. Memnundu. Sanki baha biçilmez bir yarış atıydı Giovanni ya da eşi bulunmaz bir sürahi. Guillaume Jacques'ın bakışını izledi, sesi kısıldı.

«Ah, monşer! Bak burda iş karıştırmaca yok, anlarsın.»

Biraz uzaklaştılar. Kendimi ağır bir sessizlik içinde

buldum. Sonunda gözlerimi kaldırıp Giovanni'ye baktım. Beni gözlüyordu.

«Galba bana içki ısmarlamıştınız,» dedi.

«Evet, ısmarladım» dedim.

«Çalışırken alkol almam ama bir koka kola içerim.» Kadehimi aldı. «Size aynısı mı olsun?»

«Evet.» Onunla konuşmaktan baya hoşlandığımı farkettim, birden üzerime bir utangaçlık geldi. Jacques yanımda değildi. Kendimi tehlikede görüyordum. Sonra birşeyin daha farkına vardım. Hesabı görmek bana düşüyordu, hiç değilse bu seferlik. Burıya Jacques'ın koltuğu altında gelmişim gibi peşinden gidip öde parayı! diye kolunu çekiştirecek değildim tabiî. Bir iki öksürdüm, on binlik banknotu tezgâhın üstüne koydum.

«Paralısınız» dedi Giovanni. Kadehi önüme sürdü.

«Yoo... bozuk para yok da yanımda.»

Sırıttı. Yalan söylediğimi sandığından mı, yoksa gerçeği söylediğimi bildiğinden mi sırıttı, bilmem. Sessizce banknotu aldı, içkilerin parasını kasaya koydu, geldi bozuklukları önümde tezgâhın üstüne birer birer saydı. Sonra kendi bardağını doldurdu, kasanın başına, her zamanki yerine döndü. Göğsümde bir sıkışma duydum.

«Sağlığınıza!» dedi.

«Sağlığına!» dedim. İçtik.

«Amerikalısınız galba?» diye sordu sonunda.

«Evet» dedim. «Newyork'tan.»

«Ya! Dediklerine göre Newyork çok güzelmiş. Paris'ten de güzel mi?»

«Hayır» dedim. «Hangi şehir Paris'den daha güzel olabilir ki?»

«Anlaşılan sözü bile sizi kızdırmıya yetiyor!» Sırıttı. «Kusura bakmayın, başkalarına benzememeğe gayret edi-

yorum sanmayın.» Daha ağırbaşlılıkla, beni yatıştırırcasına ekledi: «Paris'i çok seviyorsunuz galba?»

«Newyork'u da severim» dedim. Sesimde kendimi savunur gibi bir titreme sezmesem daha iyi olacaktı. «Ama Newyork'un güzelliği başkadır.»

Kaşlarını çattı. «Ne gibi?»

«Newyork'u hiç görmiyen» dedim, «gözünün önüne getiremez. Alabildiğine yüksek, yepyeni, tezcanlıdır.. Coşturur adamı.» Durdum. «Anlatması kolay di'il. Ne biliyim.. tam Yirminci Yüzyıl'ın şehri işte.»

«Sizce Paris yirminci yüzyıl di'il mi?» diye gülerek sordu.

O gülünce, böyle konuşmakla az buçuk eneyilik ediyorum sandım. «Eh,» dedim, «Paris eski şehir, yüzyılların şehri. İnsan Paris'de bütün geçen zamanı duyuyor. Newyork'da yoktur bu.» Gülümsüyordu. Durdum.

«Newyork'da ne duyarsınız?» diye sordu.

«Belki» dedim, «bütün gelecek zamanı! Orda öyle bir güç var, herşey öyle hareketli, gelecek yıllar nasıl olacak diye merak etmekten insan kendini alamaz. Ben meselâ merak edip duruyorum.»

«Gelecek yıllar mı? Yani bizler hep ölüp gittiğimiz zaman, Newyork eskidiği zaman?»

«Evet» dedim, «herkes yorulduğu zaman, Amerikalılar için dünyanın bir yeniliği kalmadığı zaman.»

«Anlamıyorum, dünya Amerikalıların gözünde niçin bu kadar yeni olsun?» dedi Giovanni. «Hepiniz göçmensiniz ne de olsa. Avrupa'dan ayrıldığınız da pek o kadar olmadı.»

«Okyanus engin» dedim. «Sizinkinden çok başka bir hayat sürdük biz. Orda bizim başımıza gelenlerden siz burdakilerin haberi bile yok. Bütün bunların bizi bambaşka bir ulus yapıp çıkardığım anlamanız gerek.»

«Ah, keşke sizi bambaşka bir ulus yapmakla kalsaydı!» dedi, güldü. «Anlaşılan, siz bambaşka insanlar olmuşsunuz. Yoksa bir başka gezegende mi yaşıyorsunuz, ha? Öyle olaydı mesele kalmazdı.»

«Öyle, evet» dedim, coşup. Gülünç düşmek istemiyordum. «Bazen öyle bir halimiz yok di'il. Ama bir başka gezegende di'iliz. Hayır. Sen de di'ilsin dostum.»

Gine sırıttı. «O işin acı yanı. Hiç de üzerinde tartışmak niyetinde di'ilim.»

Bir ara sustuk. Giovanni tezgâhın iki ucunda birilerine hizmet etmiye gitti. Guillaume'la Jacques hâlâ konuşuyorlar, Guillaume gine o bitmez tükenmez hikâyelerinden birine dalmışa benziyordu. Anlattığı hep işinde ya da aşk hayatında karşılaştığı güçlüklerin hikâyesiydi. Jacques'ın ağzı gerilmişti, acı acı sırıtıyordu. Tezgâhın başına dönmiye içi gidiyordu, biliyordum.

Giovanni karşıma geldi durdu. Islak bir bezle tezgâhın üstünü silmiye başladı. «Amerikalılar garip insanlar» dedi. «Garip bir zaman anlayışınız var sizin. Ya da, ne biliyim, belki de hiç zaman anlayışınız yok. Zaman sizin için bir geçit resmi sanki, sancaklarla donanmış orduların şehre girişini andıran bir zafer alayı. Sanki zamanla, Amerikalılar için bunun pek uzun bir zaman olmasına hâcet yok zaten, di'mi?» Gülümsedi, bana alaylı bir bakış fırlattı, ses çıkarmadım; «evet, zamanla» diye devam etti, «zamanla o sizin korkunç çalışma gücünüz ve dürüstlüğünüz sayesinde herşey yoluna girecek, herşey yerini bulacak. Hiç bir mesele kalmı'cak ortada. Herşey derken de» cidd bir ifadeyle ekledi, «ıstırap, ölüm, sevgi gibi aslında önemli, korkunç şeyler demek istiyorum, siz Amerikalıların inanmadığı şeyler.»

«Nerden biliyorsun inanmadığımızı? Senin inandığın ne, peki?»

«Zaman üzerine savrulan o saçma sapan lâfların hiç birine inanmam ben. Zaman basit, olağan birşeydir. Balığa su gibi. Herkes bu suyun içinde, kimse sudan başını çıkaramaz. Çıkarırsa balığa olan ona olur. Ölür. Biliyor musunuz bu suyun içinde, yani zamanla neler dönüyor? Büyük balıklar küçük balıkları yiyor.. hepsi bu. Büyük balık küçük balığı yiyormuş, okyanusun umurunda mı?»

«Bunu da nerden çıkarttın şimdi?» dedim. «Ben inanmıyorum buna. Zaman su di'il, biz de balık di'liz. Yem olmayı seçmek kadar yememeyi seçmek de insanın elindedir.» Alaycı, keyifli gülümsemesi karşısında azdan kızararak çabucak ekledim, «küçük balıkları yememeyi tabiî.»

Giovanni «seçmek mi?» diye haykırdı. Başındanberi gizlice konuşmamıza kulak misafiri olan göze görünmez bir ahbabıyla konuşurcasına yüzünü yana çevirdi. «Seçmek!» Gine bana döndü. «Doğrusu, siz sahiden Amerikalısınız.. Bayılıyorum bu saflığınıza!»

«Ben de seninkine hayranım» dedim, «benimkinden daha karamsar ama zarar yok.»

«Neyse,» dedi yumuşak bir sesle, «küçük balıklar.. Onları yemekten başka n'apar insan, anlamıyorum. Neye yararlar ki başka?»

«Benim yurdumda» dedim — içimde tanımlanması güç bir savaş patlak vermişti sanki — küçük balıklar hep bir araya toplanmışlar, balinanın gövdesini didikleyip duruyorlar. Durum o.»

«Bu onları balina yapmaz ki!» dedi Giovanni. «Sonu n'olucak biliyor musunuz? Bundan böyle bir yerde ihtişamdan eser kalmı'cak, denizin dibinde bile!»

«Bu mu bizde beğenmediğin, küçük insanlar olmamız mı?»

Karşı düşüncenin güçsüzlüğü karşısında tartışmayı orda bırakmıya razı biri gibi gülümsedi. «Belki de.»

«Sizler çekilmez insanlarsınız» dedim. «İhtişamı yok eden sizlersiniz asıl, burda, bu şehirde, yerden söktüğünüz kaldırım taşlarıyla! Küçük balıklarmış!...» Sırıtıyordu. Sustum.

«Susmayın» dedi, sırıtmıya devam ederek, «dinliyorum.»

İçkimi bitirdim. «Bütün bu boku üstümüze sıçratan sizsiniz» dedim, somurtup, «şimdi de tutmuş bize leş gibi koktuğumuzu, barbar kişiler olduğumuzu söylüyorsunuz.»

Böyle aksilenmem pek hoşuna gitmişti. «Çok hoşsunuz» dedi. «Siz hep böyle mi konuşursunuz?»

«Hayır» dedim, gözlerimi önüme indirdim. «Böyle konuşmam her zaman.» Benimle cilve yapar gibiydi. «Öyliyse bana iltifat ediyorsunuz» dedi. Birden insanı tedirgin eden bir ciddilik gelmişti üstüne, bunda bile insanla inceden inceye alay eden birşey seziliyordu.

Sonunda, «Ya sen?» dedim. «Çoktandır burda mısın? Seviyor musun Paris'i?»

Bir an durakladı. Sonra sırıttı, birden çocukça, utangaç, «kışın çok soğuk oluyor» dedi, «o yanını hiç sevmiyorum. Sonra Parisliler de pek arkadaş canlısı di'iller bence, siz ne dersiniz?» Cevabımı beklemedi. «Gençliğimde bildiğim insanlara benzemiyorlar. Biz İtalya'da arkadaş canlısıyız, dansetmesini, şarkı söylemesini, sevişmesini severiz. Ama bu insanlar,» gözlerini barda oturanlara çevirdi, sonra bana baktı, koka kolasını bir dikişte bitirdi, «soğuk bu insanlar. Çıkaramıyorum hiçbirini.»

«Ama Fransızlara sorarsan» diye takıldım, «İtalyanlar da biraz fazla cıvık, fazla uçarıdır, ölçüsüz adamlardır derler.»

«Ölçü!» diye bağırdı Giovanni. «Ah, bu adamlar! Ölçüleri! Böyle gramı, santimi ölçüyorlar, çoraplarının içinde, yataklarının altında biriktirdikleri ıvır zıvır yıllar yılı üstüste yığıp duruyorlar da ne geçiyor ellerine sanki? Gözlerinin önünde hergün biraz daha perişan olan bir ülke! O kadar. Ölçüymüş! Bu adamlar bir işe girişmeden önce neleri ölçer biçerler, ölçme işinde neriye kadar varırlar siz bana sorun. Ama söyliyip kulaklarınızı tedirgin etmek istemedim. Benden bir içki içmez misiniz» diye birdenbire sordu, «ihtiyar gelmeden? Kimdir o? Amcanız mı?»

Amca kelimesinin bir başka anlama gelip gelmediğini pek iyi anlıyamadım. Hemen durumumu açıklamak gereğini duydum ama nasıl yapacaktım bunu, bilemiyordum. Güldüm. «Hayır» dedim, «amcam di'il. Tanıdığım biri işte.»

Giovanni bana baktı. Hayatımda kimse bana böyle dosdoğru bakmamıştı. «İnşallah pek yakın bir dostunuz di'ildir» dedi, gülümsiyerek. «Çünkü bence sersemin biri. Kötü bir insan demek istemiyorum, anlıyorsunuz tabiî, yalnız biraz sersem işte.»

«Belki» dedim. Bunu derken hainlik ettiğimi biliyordum. «Bir kötülüğü yok» diye çabucak ekledim, «aslında iyi adamdır.» Bu da doğru değil ya diye kendi kendime düşünüyordum, iyi insan olmak nerde o nerde! «Her ne'alse, benimle öyle pek bir yakınlığı yok, orası muhakkak.» Göğsümün gine bir garip sıkıştığını duydum. Sesimdeki ifade de beni şaşırtıyordu.

Giovanni dikkatle kadehimi doldurdu. «Yaşasın Amerika!» dedi.

«Teşekkür ederim» dedim, kadehimi kaldırdım. «Yaşasın Eski Dünya!»

Bir süre konuşmadık.

«Sık sık gelir misiniz burıya?» diye Giovanni birden sordu.

«Hayır» dedim, «o kadar di'il.»

«Ama bundan böyle daha sık geliceksiniz herhalde,» diye takıldı. Yüzünde göz alıcı, alaylı bir ışık vardı.

Kekeledim : «Neden?»

«Ah,» diye haykırdı Giovanni, «insan bilmez mi ne zaman yeni bir arkadaş edindiğini?»

Enayilik olacağını bile bile sordum : «O kadar çabuk mu?»

«Neden olmasın?» dedi, pek akla yakın bir söz ediyormuşcasına. Saatine baktı. «İsterseniz bir saat daha bekliyelim, o zaman arkadaş olalım. Ya da barın kapanma saatini bekliyelim, ha? İsterseniz yarına kadar da bekliyebiliriz. Ama o zaman yarın da burıya gelmeniz gerekicek, belki bir başka işiniz çıkar.» Saati cebine koydu, dirseklerini tezgâha dayadı. «Söyliyin bana» dedi, «nedir bu zaman anlayışı? İşi geciktirmekte ne var yani? İnsanlar ha bire 'dur hele daha var, daha var' diyorlar ya ne bekliyorlar?»

Giovanni beni tehlikeli sulara sürüklüyordu. «Herhalde duygularına güvenmeyi bekliyorlar» dedim.

«Güvenmeyi mi bekliyorlar?» Gine o göze görünmez dostuna döndü, güldü. Belki de bu hayâlet asabımı bozmıya başlamıştı, o havasız oyukta Giovanni'nin attığı kahkahada akıl almaz bir yan vardı. «Filozof olduğunuz nasıl da belli!» Parmağını göğsüme uzattı. «E peki, şimdiye kadar beklediniz de güven geldi mi bari?»

Bu soruya bir türlü karşılık bulamadım. Barın arkalarında kalabalığın, karanlığın içinden biri «garson!» diye seslendi. Giovanni gülümsiyerek benden uzaklaştı. «Bekliyin işte şimdi. Geri geldiğimde, ne kadar güvenebildiniz, bana söylersiniz.»

Yuvarlak tepsisini aldı, karanlığa daldı. Hareketlerini seyre başladım, birdenbire korktum. Ordakilerin ne zamandır bizi gözlediği belliydi. Bir başlangıca tanık olduklarını çakmışlardı, artık sonunu görene kadar gözlerini üzerimizden çevirmiyeceklerdi. Biraz vakit almıştı ya işte olan olmuş, külâhlar değişmişti. Şimdi ben kafesin ardındaydım, onlar beni seyre gelmişlerdi.

Uzun bir süre tezgâhın başında tek başıma kaldım. O ara Jacques Guillaume'dan yakasını kurtarmış, sonra da, zavallı, iki dar paçalıya takılıp kalmıştı. Giovanni bir an için geri geldi, bana bir göz kırptı.

«Güven geldi mi?»

«Kazandın. Filozof sensin.»

«Ama biraz daha bekliyin, daha o kadar tanımıyorsunuz beni.»

Tepsisini doldurup gine yok oldu.

Daha önce hiç görmediğim biri gölgelerin içinden bana doğru geliyordu. Mumya gibi, hortlak gibi birşeydi, — insanda doğurduğu ilk, karşı konulmaz etkiydi bu — öldürülmüş de mezarından çıkmış gelmişti sanki. Yürüyüşü uyur gezerlerin, ya da yavaş çekilmiş filimlerdeki insanların yürüyüşüydü. Elinde bir bardak, ayak parmaklarının ucuna ucuna basıyor, yassı kalçaları cansız, korkunç bir şehvetle oynuyordu. Barın geceleri denizin uzaktan işitilen uğultusunu andıran gürültüsü içinde hiç ses çıkarmadan geliyordu. Donuk ışığın içinden ışıl ışıl yanaştı. İnce siyah saçları yağ içinde, öne taranmış, perçem perçem alnına dökülüyordu. Göz kapakları rastıktan pırıl pırıl. Ağzı kıpkızıl ruja bulanmış. Yüzü düzgünden kireç gibi bembeyaz, ölü yüzü gibi kansız. Burnuma gardenyayı andırır bir lâvanta ve podra kokusu çarptı. Göbeğine kadar açık gömleğinin arasından kılsız bir göğüs ve gümüşten bir

haç görünüyordu. Gömleğin üstü incecik kırmızı, yeşil, turuncu, sarı, mavi pullarla kaplıydı; ışık vurdukça pullar parıldıyor, sanki mumya şimdi alevler içinde ortadan kayboluverecekmiş gibi geliyordu insana. Beline kırmızı bir kuşak dolamıştı. Dar pantalonu nasılsa koyu griydi. Ayağında tokalı pabuçlar vardı.

Bana mı geliyordu, pek bilemedim. Gine de ayıramadım gözlerimi. Geldi, önümde durdu. Bir eli kalçasında, yukardan aşağıya şöyle bir beni süzdü, gülümsedi. Ağzı leş gibi sarmısak kokuyordu, dişleri çürük içindeydi. Ellerinin kocaman, güçlü kuvvetli olduğu gözüme çarpınca birden şaşaladım.

«Ee,» dedi, «hoşlandın mı?»

«Ne?» dedim.

Doğru işitip işitmediğimden şüpheliydim. Ama kafamın kuytu köşelerinde eğlenceli bir oyun oynanıyormuş gibi bana bakan o pırıl pırıl gözler şüpheye pek yer vermiyordu.

«Hoşlandın mı? Barmenden?»

Ne yapacağımı, ne diyeceğimi bilemedim. Vuracaksın, ne olacak? Kızacaksın, ne olacak? Adam mıdır, hayâl midir belli değildi. Zaten ben ne desem o gözler beni alaya alacaktı. Elimden geldiği kadar kuru bir sesle,

«Sana ne bundan?» dedim.

«Doğru, bana birşey olduğu yok cicim. Bana vız gelir!»

«Lütfen çek arabanı öyliyse!»

Yerinden kıpırdamadı. Yüzüme bakıp bir daha gülümsedi. «Tehlikelidir o, bir bilsen! Hele senin gibi bir oğlan için.. pek tehlikelidir.»

Yüzüne baktım. Az daha ne demek istediğini soracaktım. «Hadi, hadi, cehenneme kadar yolun var!» dedim, sırtımı döndüm.

«Yoo, bak» dedi. Döndüm baktım gine. Ağzı kulaklarına varmış gülüyordu. Dişleri eksikti ağzında. «Yoo, yoo» dedi, «ben gitmiyorum cehenneme.» Bir eliyle haçını kavradı. «Fakat sen, aziz dostum, korkarım sen çok kızgın bir ateşte yanıcaksın!» Gine güldü. «Öyle bir ateş ki!.» Eliyle başına dokundu, «buran»; acı çekermiş gibi kıvrandı, «her yerin»; yüreğini gösterdi, «ve buran!» Kötülük, alay ve daha başka birşey yüklü bir bakışla, sanki çok uzaklardaymışım gibi bakıyordu. «Ah, zavallı dostum! Bu gençliğinle, bu kuvvetinle, bu yakışıklı halinle! Bir içki ısmarlamı'cak mısın bana?»

«Dedim ya, çek arabanı!»

Yüzü, küçük çocukların, çok yaşlı adamların, ya da gençliklerinde ince, çocuksu güzellikleriyle ün salmış kocamış oyuncu kadınların hüznüyle çarpıldı. Koyu renkli gözler inatla, öfkeyle kısıldı. Kıpkırmızı ağız trajedi maskesi gibi aşağı sarktı. «Canın yanıcak!» dedi. «Çok bedbaht olacaksın. Sana bunu söylediğimi unutma!»

Sonra bir prenses çalımıyla doğruldu, çevresine alevler saça saça uzaklaştı, kalabalığa karıştı.

Derken koltuğumun altında Jacques'ın sesini işittim. «Barda herkes barmenle pek iyi anlaştığınızdan söz ediyor» dedi. Sevinçle, oh olsun dercesine gülümsüyordu. «Bir karışıklık olmadı, umarım?»

Gözlerimi indirip ona baktım. O keyifli, iğrenç, cıvık yüzüne birşey yapmak geliyordu içimden, öyle bir şey, şu anda bana bakıp güldüğü gibi bir daha kimseye bakıp gülemesin. Sonra fırlayıp kaçmak istedim ordan. Dışarıya, açık havaya çıkmak istedim; belki Hella'yı bulmıya, birdenbire geleceği bu denli amansızca tehlikeye giren sevgilimi bulmıya.

«Yok, bir karışıklık yok» diye tersledim. «Asıl senin kafan karışmıya başladı galba!»

«Sana birşey söyliyim mi,» dedi Jacques, «şu andaki kadar aklının başımda olduğu enderdir.» Gülmeyi bırakmıştı. Kuru, zehir gibi, kimi gördüğü belli olmıyan bir bakışla yüzüme bakıyordu. «Senin o sahiden samimî dostluğunu hayatım boyunca kaybetmek bahasına da olsa sana birşey söylememe izin ver. Karışıklığa yol açmak çok genç adamların, yalnız onların göze alabileceği bir tehlikedir. Senden geçti artık, bunu bil.»

«Neden bahsediyorsun, anlamıyorum» dedim. «Gel birşey daha içelim.»

En iyisi sarhoş olmaktı. Giovanni o ara gine tezgâhın ardına geçip bana göz kırptı. Jacques gözlerini yüzümden ayırmıyordu. Kaba bir hareketle ona sırtımı çevirdim. tezgâha döndüm. Yanıma geldi.

«Aynısı» dedi.

«Tabiî» dedi Giovanni, «öyle olmalı.» İçkileri hazırlarken Jacques parayı ödedi. Anlaşılan pek iyi görünmüyordum, şakacı bir sesle «ne o, şimdiden sarhoş mu oldunuz!» diye bağırdı Giovanni.

Başımı kaldırıp gülümsedim. «Bilmez misin Amerikalılar nasıl içer? Daha başlamadım bile.»

«David sarhoş filân di'il» dedi Jacques. «Yalnız, yeni bir çift çorap lâstiğine ihtiyacı var da, onu düşünüyor acı acı.»

Orada öldürebilirdim onu. Buna rağmen gülmemek için kendimi güç tuttum. Giovanni'ye karşı, sanki ihtiyar anlamını yalnız ikimizin çıkarabileceği bir şaka yapıyormuş gibi bir yüz takındım. O ara o gine ortadan kayboldu. Vakit ilerlemişti. Bir sürü insan bardan dışarı çıkıyor, başkaları içeri giriyordu. Nasıl olsa daha sonra, son kapa-

nan barda gine karşılaşacaklardı. Hâlâ o saatte aranmıya devam edecek kadar şanssız olanlar hiç değilse...

Jacques'a bakamıyordum. O da, yanımda, bunun farkındaydı. Kendi kendine sırıtıyor, bir şarkı mırıldanıyordu. Söyliyecek birşeyim yoktu. Hella'dan söz açmıya hiç dilim varmıyordu. İspanya'da oluşuna üzüldüğüme kendimi bile kandıramazdım. Memnundum. Ne yapacağımı bilemeden, korkunç memnundum. İçimde bir fırtına gibi patlayan kudurmuş heyecanı durdurmak için hiç bir şey yapamıyacağımı gayet iyi biliyordum. Fırtınanın benim toprağıma daha fazla zarar vermeden geçip yatışması umuduyla içmekten başka yapabileceğim bir şey yoktu. Fakat hayatımdan memnundum. Yalnız Jacques'ın buna tanık olması kötüydü. Utanıyordum onun yanında olmaktan. Aylardır beklediği, çok keresinde umudunu kesip beklediği olmuştu işte. Aslında, ölümüne bir oyun oynamaktaydık, oyunu o kazanmıştı; ben hile yaptığım halde oyunu o kazanmıştı.

Gine de orada, tezgâhın başında ayakta dururken, ordan çekip gidebilmek gücünü kendimde bulabileyim istedim. Montparnasse'a gidip sokakta bir kız tavlasam olacaktı, her hangi bir kız. Yapamıyordum. Tezgâhın başında durup kendi kendime türlü yalan uydurdum, yerimden kımıldıyamadım. Bu, bir bakıma, artık iş işten geçtiğini bilmemdendi. Hattâ Giovanni ile bir daha tek bir kelime konuşmasam bir şey değişmiyecekti. Çünkü artık göze görünür olmuşlardı, alevlere bürünmüş prensesin gömleğindeki pullar kadar göze görünür olmuşlar, bütün varlığıma el koymuşlardı — birden uyanan, direten yanlarım.

Giovanni ile tanışmamız böyle oldu. Sanırım ilk karşılaştığımızda aramızda bir bağ kuruldu. Sonra «ayrıldık». Giovanni çok geçmeden Paris yakınlarında bir

yerde, duasız topraklar altında çürüyüp gidecek ama biz gine birbirimize bağlıyız. Ben ölene kadar öyle anlar olacak, Makbet'in cadıları gibi topraktan çıkıp karşıma dikilen anlar, Giovanni'nin yüzü bütün değişik yönleriyle gözümde canlanacak, sesinin dokusu, konuşmasının kendine özgü yanları kulaklarımda çınlıyacak, kokusu genzime dolup beni serseme çevirecek. İlerde öyle günler gelecek — Allah o günleri yaşıyabilme gücünü benden esirgemesin — öyle günler gelecek, geçirdiğim huzursuz geceden sonra kasvetli bir sabahın sert ışığında ağzım paslı, saçlarım ıslak ve karmakarışık, göz kapaklarım ateş ateş, bir elimde kahve fincanı, bir elimde sigara, bir gece öncesinin az sonra kalkıp kayıplara karışıverecek, içine varılmaz, anlamsız oğlanı karşımda öyle dururken Giovanni'yi bir daha görücem; tıpkı o gece olduğu gibi, öylesine canlı, öylesine alımlı, o kasvetli dehlizin bütün aydınlığını öylesine başına sarmış...

— 3 —

Sabahın beşinde Guillaume barın kapısını arkamızdan kilitledi. Sokaklar bomboş, kurşun rengiydi. Köşebaşındaki kasap çoktan işe başlamış, üstü başı kan içinde, etleri doğrayıp duruyordu. Paris'in büyük yeşil otobüslerinden biri işaret kolunu bir aşağı bir yukarı sallayıp gürültüyle yanımızdan geçti. İçinde kimseler yoktu. Önümüzdeki dolambaçlı yolun sonunda caddenin ağaçları, kavelerin önünde üstüste yığılı sandalyeler, St. Germain des Pres kilisesinin yüksek, taştan kulesi — Hella'yla Paris'te en sevdiğimiz kule — görünüyordu. Alanın öte yanındaki sokak önümüzden dosdoğru nehre, yanımızdan ve arkamızdan zikzaklar çizerek Montparnasse'a uzanıyordu. Bu so-

kaktan sık sık geçerdim, bazen Hella'yla nehre doğru; çok kere yalnız, Montparnass'da kızlara gitmek için. Çok da olmadıydı hani. Ama hepsi sanki başka bir hayattan aklımda kalanlardı o sabah.

Les Halles'e kahvaltıya gidiyorduk. Dördümüz bir taksiye doluştuk. Öyle üstüste oturuyorduk, Jacques'la Guillaume hemen yılışmıya başladılar. Yılışmanın bu türlüsü mide bulandırmıya birebirdir. Şaka desen, şaka değil; üstelik insanın hem başkasını hem kendini hiçe sayması. İkisinden de kapkara bir su gibi fışkırıp etrafa saçılıyordu. Belli, bizim yüzümüzden kendilerine işkence ediyorlardı. Sinirden yerimde duramaz oldum. Giovanni koluyla hafifçe omuzuma bastırıp arabanın camına yaslandı. Az sonra kurtulacaktık moruklardan, öyle diyen bir hâli vardı, saçtıkları çirkefe aldırmamak gerekti, pisliklerini yıkayıp üzerimizden atmakta ne de olsa güçlük çekmiyecektik.

Nehri geçtiğimiz sırada Giovanni «bak» dedi, «bu yaşlı orospu yok mu, bu Paris? Yatağında dönüp dururken nasıl da çileden çıkarır adamı!»

Dışarıya baktım. Önümde Giovanni'nin sert profili vardı. Gökyüzünden aşağı vuran ışığın altında rengi kaçmıştı. Yorgundu aynı zamanda. Geride nehir kabarmış, sarı bir renk almıştı. Mavnalar kıyıda bağlı duruyordu. Eski şehrin bulunduğu ada katedralin ağırlığı altında gitgide yayılıp uzaklaşırken daha ötede, arabanın hızından ve sisin içinden, Paris'in damlarını güçlükle seçebildim. Sedef gibi donuk göğün altında güzel mi güzel, renk renk, onbinlerce bodur baca... Nehrin üzerine sis inmişti. Sıra sıra ağaçları yumuşatıyor, taşları yumuşatıyor, şehrin çirkin, sarmal ara yollarını, çıkmaz sokaklarını gözden saklıyor, köprü altlarında uyuya kalmış aylakların üstü-

ne bir lânet gibi kapanıyordu. Bunlardan biri köprüden geçtiğimiz sırada aşağılarda görünüp kayboldu. Simsiyah. kimsesiz bir gölge nehrin kenarından vurmuş gidiyordu.

«Kimi sıçanlar deliklerine girdi» dedi Giovanni, «kimi de şimdi dışarı çıkıyor.» Yorgun argın gülümsedi, bana baktı. Sonra beklenmedik bir hareketle elimi tuttu. «Hiç köprü altında uyuduğun oldu mu?» diye sordu. «Herhalde sizin orda köprülerin altında sıcacık battaniyeli yumuşak yataklar vardır.»

Elimi neriye koyacağımı bilemiyordum. Belki hiç aldırmamak en iyisiydi. «Yatmadım» dedim, «ama yatabilirim. Otelden beni kapı dışarı etmek niyetindeler.»

Bunu söz gelişi, gülerek söyledim; kendimi soğuk, tatsız şeylere âşina gösterip onun katına inmek istemediğimden. Fakat Giovanni elimi tutarken böyle konuştuğum için sözlerimde anlatılmaz bir çaresizlik, bir yumuşaklık, bir cilve varmış gibi geldi bana. Bunu giderecek birşey de söyliyemiyordum. Ne desem sözlerimden çıkan bu ters anlamı kuvvetlendirecekti. Sigara çıkaracakmış gibi yapıp elimi çektim.

Jacques yaktı sigaramı.

«Nerde oturuyorsun?» diye Giovanni'ye sordu.

«Uzakta. Çok uzakta. Paris'in dışında nerdiyse» dedi Giovanni.

«Nation'a yakın berbat bir sokakta oturuyor» dedi Guillaume, «domuz gibi çocuklarıyla o berbat burjuvaların arasında.»

«Sen çocukları zamanında ele geçirmeyi becerememişsin, belli» dedi Jacques. «Bir devreden geçerler, kısadır ya kısa olmasına, akla getirmi'cekleri tek hayvan domuzdur.» Giovanni'ye döndü. «Otelde mi kalıyorsun?» diye sordu.

«Hayır» dedi Giovanni. İlk defa biraz sıkılmış görünüyordu. «Çatı arasında bir hizmetçi odasındayım.»

«Hizmetçiyle, ha?»

«Hayır» dedi Giovanni gülümsiyerek, «hizmetçi hangi câniptedir bilmem. Görseniz odamı, hizmetçi eli değmediğini anlarsınız.»

«Görmeyi isterdim» dedi Jacques.

«Öyliyse bir gün bir parti verelim sizin için» dedi Giovanni.

Sorgu suali daha ileri götürmeyi yersiz bırakan edepli uslu, açık sözlü bir karşılıktı bu. Gine de, az kaldı, bir soru sorduracaktı bana. Guillaume Giovanni'ye bir baktı. Giovanni aldırmadı. Islık çalıyor, dışarısını, sabahın gelişini seyrediyordu. Son altı saattir kendi kendime kararlar verip duruyordum, yeni bir karara vardım. Les Halles'de onu yalnız başına yakalar yakalamaz bu işe son verecektim. Yanıldığını ama dost olabileceğimizi söyliyecektim ona. Yalnız yanılanın, utançtan dile getirmediğim zorlamalar yüzünden herşeyi ters anlıyanın kendim olmadığından o kadar emin değildim. Hâlim yamandı. Ne yaparsam yapayım herşeyi kabulleneceğim saat yaklaşıyordu, belâyı savuşturamıyacaktım. Tutup kendimi arabadan dışarı atsam belki kurtulurdum, o da itirafların en korkuncu olurdu.

O sırada şoför neriye gitmek istediğimizi sordu. Les Halles'in tıkanık caddelerine, dapdaracık yan sokaklarına varmıştık. Kaldırımlarda, sokak içlerinde, büyük teneke barakaların önünde, her yerde yığınla prasa, soğan, lâhana, portakal, elma, patates, karnıbahar görünüyordu. Birkaç blok uzanan barakaların içi baştan aşağı meyvayla zerzevatla doluydu. Bazısında balık vardı, bazısında peynir, bazısında yeni boğazlanmış hayvanlar. Kim, nasıl yi-

yecekti bütün bunları? Bakma, birkaç saate kalmaz hepsinin yerinde yeller eserdi. Sonra Fransa'nın dört bir yanından gine kamyonlar gelmiye başlardı, arı kovanı gibi işliyen kabzımallara büyük kârlar sağlıyan kamyonlar; Paris'i boydan boya geçip bu gürültülü kalabalığı doyurmıya gelirlerdi. Kalabalık bağırıp çağırıyordu şimdi. Burda adamın kulağını delen, orda gönlünü çelen korkunç bir curcuna. Taksinin şoförüyle birlik olup Giovanni de curcunaya katıldı. Paris halkı haftanın sair günleri hep mavi urbalar içindedir; Pazar geldi mi büyük kısmı siyah bayramlıklarını kuşanır sokağa dökülürler. İşte gine maviler içindeydiler. At arabaları, el arabaları, kamyonları, onca çalımla sırtlarında taşıdıkları ağız ağzına dolu küfeleriyle adım başında gelip yolumuzu kesiyorlardı. Meyve sepetini yüklenmiş kırmızı yanaklı bir kadın Giovanni'ye, şoföre, dünya âleme küfrü basıp yanımızdan geçti. Yanımızdan geçmesiyle gözden kaybolması bir olmuştu, ağzından çıkan o alacalı ayıplık lâfları da belki çoktan unutmuştu ya Giovanni de şoför de avazları çıktığı kadar bağırıp karşılığını verdiler hemen. Ağır ağır, rastgele gidiyorduk. Kimse nerde duracağını şoföre söylememişti. Şoförle Giovanni Les Halles'e girdiğimizdenberi ahbaplığı yaman ilerletmişlerdi. Şimdi de kafa kafaya vermişler Paris halkının temizliği, dili, gün görmedik yerleri, görenekleri üzerine alabildiğine aleyhde konuşuyorlardı. (Jacques'la Guillaume'a gelince, onlar yanımızdan geçen her erkek hakkında çok daha tatsız tahminler yürütmekteydiler). Kaldırımlar çerçöp, çürümüş yaprak, çiçek, meyva, sebze artığı ile vıcık vıcıktı. Neriye baksan açıkta helâlar, derme çatma sokak mangalları, kaveler, lokantalar, sarı boyalı, sigara dumanlı meyhaneler. Meyhanelerden bazısı ufacık. Üzeri çinko kaplı iki kalas parçasını bir köşede uç uca koyunca ara-

da baklava biçimi bir boşluk kalıyor; kalasların üstüne şişeleri dizdin mi al sana bir meyhane işte! Kadınlı erkekli kalabalıktan geçilmiyor. Genç, ihtiyar, orta yaşlı, güçlü kuvvetli, nasıl harcandıklarına bakmadan harcanıp giderken bile güçlü kuvvetli erkekler; pazu gücünden yana eksikliklerini — pek bir eksiklikleri de yoktu ya! — açık gözlülükle, sabırla, ellerinin saymıya, tartmıya yatkınlığıyla, gırtlak kuvvetiyle fazlasıyla gideren kadınlar... Burada hiç birşey bana yurdumu hatırlatmadı. Giovanni tam yerini bulmuştu.

«Şurda benim bildiğim bir yer var» dedi şoföre, «ucuz mu ucuz.»

Meğer şoförün de hep gittiği bir yermiş.

«Ne yanda o dediğin yer?» diye Jacques ters ters sordu. «Ben, hani orıya gidiyoruz sandıydım» dedi, başka bir isim söyledi.

«Şaka etmeyin» dedi Giovanni hakaret dolu bir sesle. «İş yok orda. Üstelik kazık. Turistler için. Biz turist miyiz yani?» Bana dönüp ekledi. «Paris'e ilk geldiğim sıra Les Halles'de çalıştım, epiy. Bir daha mı, Allah göstermesin!» Geçtiğimiz sokaklara üzüntülü gözlerle baktı. Biraz aşırı bir hâl vardı bu üzüntüde, biraz kendi kendisiyle alay edermiş gibi, ama gerçekti.

Guillaume kurulduğu köşeden «söyle» dedi, «seni kim kurtardı.»

«Ya, tabiî» dedi Giovanni. «İşte kurtarıcım, benim patron!» Bir an sessiz durdu, sonra, «pişman di'ilsiniz ama, di'mi?» dedi. «Size bir zararım dokundu mu? İyi çalışmıyor muyum?»

«Tabiî, tabiî» dedi Guillaume.

Giovanni içini çekti. «Öyle ya!» Gine ıslık çalıp pencereden dışarı baktı. Göze çarpacak kadar derli toplu bir yere gelmiştik. Taksi durdu.

«Burası» dedi şoför.

«Burası» diye Giovanni tekrarladı.

Cüzdanıma uzanıyordum, Giovanni atılıp elimi tuttu. Gözkapağının öfkeli bir hareketi pis morukların bir işe yaramasalar bile hiç olmazsa paraları sökülebileceklerini bana anlatmya çalışıyordu. Arabanın kapısını açtı, dışarı çıktı. Guillaume hiç oralı olmamıştı. Jacques taksinin parasını ödedi.

«Üff be!» dedi Guillaume. Önünde durduğumuz gazinonun kapısına gözlerini dikmiş kalmıştı. «Garanti burası haşaratla doludur. Bizi zehirlemiye mi niyetlisin yoksa?»

«Kapıyı bacayı yiyecek di'ilsin ya!» dedi Giovanni. «Hep gittiğin o boktan şık yerlerde ara sen asıl o tehlikeyi! Suratlar temizdir ya, o kıçlar! Aman Allahım!» Sırıttı. «Ne var korkacak? Neden seni zehirlemek istiyim? İşsiz mi kalıyım yani? Hem zaten yeni yeni anlıyorum yaşamak istediğimi.»

Giovanni hâlâ gülümserken Guillaume'la bakıştılar. Ne anlama geldiğini sezmek istesem göze alamıyacağım, göze alsam da sezemiyeceğim bir bakıştı bu. Jacques hepimizi tavuklar gibi önünde iteleyip dürterek sırıttı. «Böyle ayazda durup bekliyecek di'iliz, bırakın tartışmayı şimdi» dedi. «İçerde birşey yiyemesek de içeriz. Alkol mikrop öldürmiye birebirdir.»

Guillaume birden canlandı. Garip adamdı ya bu Guillaume! Vitamin dolu bir iğne vardı sanki üzerinde, ne zaman işler kötüye gidecek gibi olsa kendiliğinden damarına vitaminleri boşaltıveriyordu. «İçerde gençler var» dedi. Hep birden daldık.

Sahiden içerde genç oğlanlar vardı. Önlerinde kırmızı beyaz şarap bardaklarıyla altısı yedisi bir arada, çinko tez-

gâhın başında ayakta duruyorlardı. Yanlarındaki birkaç kişi hiç de genç değildi.

Çiçek bozuğu bir oğlanla suratsız mı suratsız bir kız pencerenin yanında otomatik kumar makinesine dalmışlardı. Arkaya düşen masalarda oturan azdı. Şaşılacak kadar temiz giyinmiş bir garson bunlara hizmet ediyor, beyaz ceketi karanlıkta kirli duvarların, talaş tozu kaplı döşemenin ortasında bembeyaz gözü alıyordu. Masaların arkasından mutfağı, mutfakta şişko, asık yüzlü aşçıbaşıyı gördüm. Pazar yerinin fazla yüklü kamyonları gibi yuvarlana yuvarlana dolanıp duruyordu mutfağın içinde. Kafasında aşçı külâhı, dudaklarının arasmda bir sönük sigar...

Tezgâhın ardında bir kadın oturuyordu. Yalnız Paris'te yetişen o eşi bulunmaz, dediğim dedik yaman karılardan biri. Paris'de çoktur böyleleri ya kazara bir başka şehre düşseler, dağın tepesinde kalmış deniz kızı kadar kızgın, onun kadar korkunç olurlar. Paris'in dört bir köşesinde yuvada ana kuş gibi tezgâhların ardında oturur, kasaların başında kuluçkaya yatarlar. Mahallede ne olup bitiyor, en gizli sırlara kadar sor söylesinler. Hayatta tek şaştıkları şey düşlerinde gördükleri, son düşlerini göreli yıl oluyor. Ne iyi huyludurlar ne kötü huylu ama iyi günleri olur, kötü günleri olur. İnsan ne zaman helâya gideceğini nasıl bilirse anlaşılan onlar da çevrelerine her girenin herşeyini öyle bilirler. Kiminin saçı ağarmıştır, kiminin ağarmamıştır; kimi etine buduna, kimi zayıftır; kimi çoktan nine olmuş, kimi kızlığını daha dün yitirmiştir; hepsinde o aynı kurnaz, ifadesiz, kuş uçurmaz göz vardır. Kundaktayken meme için hiç ağladı mı bu kadınlar, hayatlarında bir kere olsun güneşe baktılar mı, bilemezsin. Belki de dünyaya kâğıt paranın tadını tatmak için geldiler. Karan-

lık dünyalarını aydınlatan tek ışık kaynağı, başında tünedikleri kasa olmalı.

Buradakinin saçları kırlaşmış. Brötanyalıları andırıyor biraz. Tezgâhın başında hemen herkes gibi o da Giovanni'yi tanıyor, kendine göre seviyor da. Büyük, dolgun göğüsleriyle Giovanni'yi kucaklayıp bağrına basıyor. Sesi kalın, güçlü kuvvetli.

«Vay, dostum!» diye haykırıyor. «Geldin gine ha? Sonunda geldin geri. Namussuz! Biraz para yaptın, paralı dostlar edindin ya, gelip bizi görmezsin artık. Hergele, sen de!»

Yüzü sevinçten parlıyarak bize, «paralı» dostlara bakıyor. Dilediğin anlama çek bu bakışı. Dostça bir bakış, tatlı, ama hesaplı aynı zamanda. Doğduğumuz dakikadan bu sabaha kadar hayatımızın her bir ânını bize anlatmakta güçlük çekmiyecek. Aramızda kimin zengin olduğunu, ne kadar zengin olduğunu biliyor, bunun ben olmadığını da biliyor. Belki de bundan, bana bakarken gözlerinin ardında belli belirsiz bir şüphe kıvılcımının yanıp sönmesi. Gine de, birkaç saniyeye kalmadan çakacak herşeyi, onu da biliyor.

Giovanni kadının kollarından kendini kurtarıp saçlarını geriye atarak «bilirsin» diyor, «insan çalışmaya başlıyınca, işi sıkı tutunca eğlenmiye vakit mi kalır?»

«Ya!» diyor kadın alayla. «Öyle mi?»

«Öyle ya, emin ol» diyor Giovanni. «Benim kadar genç de olsa insanın pestili çıkıyor» — kadın gülüyor — «erkenden yatağa girmek gerek» — kadın gine gülüyor — «hem de yalnız başına» diyor Giovanni, bu son söylediği herşeyi doğruluyor sanki. Kadın ona acırmış gibi dilini damağına vurup bir daha gülüyor.

«Peki şimdi» diyor, «geliyor musun, gidiyor musun?

Kahvaltıya mı, akşam yemeğine mi geldin? Hay Allahım! Pek işi sıkı tutar bir hâlin de yok hani. Anlaşılan içkiye ihtiyacın var biraz.»

«Tabiî ya,» diyor orda duranlardan biri, «böyle ağır bir işten sonra tabiî bir şişe beyaz şaraba ihtiyacı olur adamın. Birkaç düzine de istiridye ister yanında!»

Gülüyorlar. Herkes bize bakmaz gibi görünüp bizi seyrediyor. Seyyar cambaza benzetmiye başlıyorum kendimi. Herkes Giovanni'yle övünür gibi.

Giovanni tezgâhın başındaki sese dönüp, «bak bu iyi fikir» diyor, «ben de tam onu düşünüyordum.» Sonra bize dönüyor. «Arkadaşlarımla tanışmadınız» diyor bana bakıp. Sonra kadına bakıyor, «Mösyö Guillaume» diyor; sesinde belli belirsiz bir düşmeyle ekliyor, «benim patron. İşi sıkı tutup tutmadığımı söylesin sana.»

«Ah,» diyor kadın, biraz ileri gitmeyi göze alıp, «ama o ciddî mi bakalım?» Gözüpekliğini bir kahkahayla örtüyor.

Guillaume ordaki delikanlılardan gözünü zorla ayırıp elini uzatıyor, gülümsüyor. «Hakkınız var, Madam» diyor, «o kadar ciddiye alıyor ki işi, korkarım bir gün barımı elimden alıcak!»

Bekle sen, diye düşünüyor kadın kendi kendine, daha neler! Ama tanıştıklarına memnun olduğunu söyliyerek hararetle elini sıkıyor.

«Bu da Mösyö Jacques» diyor Giovanni, «en iyi müşterilerimizdendir.»

«Memnun oldum, Madam» diyor Jacques, en göz kamaştırıcı gülüşüyle. Kadın onu taklit edercesine, yavan bir gülüşle karşılık veriyor.

«Bu da, Amerikalı mösyö,» diyor Giovanni. «Nâmı diğer Mösyö David. Madam Clothilde.»

Bir iki adım geri çekiliyor. Gözlerinden taşan bir parıltı bütün yüzünü aydınlatıyor. Bir sevinç ve gurur parıltısı.

«Çok memnun oldum, Mösyö» diyor kadın, bana bakıp. Elimi sıkıyor, gülümsüyor.

Sebebini bilmeden ben de gülümsüyorum. Yüreğim ağzıma gelicek nerdiyse. Giovanni kayıtsızca kolunu omuzuma atıyor.

«Yiyecek doğrudürüs bişiyin var mı?» diye haykırdı sonra. «Karnımız aç.»

«Ama önce birer içki içelim» diye Jacques bağırdı.

«Oturup da içemez miyiz» dedi Giovanni. «ne yani?»

«Olmaz öyle şey» dedi Guillaume. O anda tezgâhın başından ayrılmak gurbet ellere düşmekle birdi onun için. «Önce burda, Madamla birşeyler içelim, öyle.»

Guillaume'un ortaya attığı bu teklif — şöyle usulca, sanki herşeyin üstünden gizlice bir rüzgâr geçmiş, ya da bir ışık belli belirsiz güç kazanmış gibi — tezgâhın başındaki insanları bir tiyatro takımına çeviriverdi. Şimdi çok iyi bildikleri bir oyunda değişik roller oynıyacaklardı. Madam Clothilde önce itiraz edecek — ediyordu da işte — sonra razı olacaktı. Ne de olsa para harcanacaktı çünkü. Şampanya. Madam Chothilde kadehini yudumlayıp suya sabuna dokunmıyan bir konu açacaktı ki, Guillaume oğlanlardan biriyle işi pişirmeden hemen önce susup aradan çekilebilsin. Oğlanlara gelince, her biri belli etmeden kendine çeki düzen vermiye bakıyordu. Her biri önümüzdeki birkaç gün içinde hem kendinin, hem de dostunun kaç paraya ihtiyacı olacağını çoktan hesaplamıştı; Guillaume'un kesesini tartmış, ne kadar yolunabileceğini kestirmişti. Üstüne, ona neriye kadar dayanabileceklerini de çoktan kararlaştırmışlardı. Geriye bir me-

sele kalıyordu : adama kancıklık mı edeceklerdi, dürüst mü davranacaklardı? Onu da biliyorlardı ama, herhalde kancıklık edeceklerdi. Sonra Jacques vardı. Jacques? Jacques lokum da olabilirdi, keçi boynuzu da. Bir de ben vardım. Apartmandı, yumuşak yataklardı, yemeklerdi, bende hak getire. Onun için hem sevilmiye adaydım, hem de, Giuvanni'nin yavuklusu olduğum için, el uzatamıyacakları biri. Giovanni ile bana karşı sevgilerini belli etmek isterlerse yapabilecekleri tek şey bizi bu iki ihtiyarın elinden kurtarmaktı. Böylece, oynamak üzere oldukları rollere içten gelen belli bir inancın şenliği, bencil çıkarlara da bir çeşit fedakârlık parıltısı katılıyordu.

Bir kahve, bir de büyük bir kadeh konyak ısmarladım. Giovanni ötedeydi. Dünyada ne kadar pislik, illet varsa üzerinde toplamış görünen yaşlı bir adamla genç bir oğlanın arasında marc içiyordu. Oğlan kızıl saçlıydı. Donuk gözlerinden insanın anlıyabildiği kadarı, günün birinde yanındaki ihtiyara benziyecekti; şimdi atların korkunç güzelliğini andıran bir yanı vardı. Güçlü kuvvetli, yağız bir delikanlı. Biraz da zâlim, belki. Çaktırmadan Guillaume'u seyrediyordu. Guillaume'un da Jacques'ın da gözlerini ondan ayırmadıklarının farkındaydı. Guillaume o ara Madam Clothilde'le gevezeliğe dalmıştı. İşlerin kesat gittiği, hacıağaların piyasayı altüst ettikleri, Fıransa'nın De Gaulle'süz yapamıyacağı üzerinde hemen anlaştılar. Allahtan ikisi de bu konularda daha önce o kadar çene çalmışlardı ki, kendilerini konuya vermelerine hiç hâcet kalmadan konuşma nerdiyse kendi kendine yürüyüp gidiyordu. Jacques birazdan oğlanlardan birine içki ısmarlıyacaktı, fakat bir süre daha bana amcalık taslamadan edemedi.

«Nasılsın?» diye sordu. «Çok önemli bir gün bu senin için.»

«İyiyim. Sen nasılsın?»

«Hayâlet gören bir adam gibi» dedi.

«Peki» dedim, «anlat bakalım şu gördüğün hayâleti.»

«Şaka etmiyorum» dedi, «senden bahsediyorum. Hayâlet sendin. Bu gece görmeliydin kendini. Şu anda görmelisin kendini.»

Yüzüne baktım, cevap vermedim.

«Kaç yaşındasın? Yimdi altı, yirmi yedi? Ben nerdiyse ikin kadarım senin. Birşey söyliyim mi sana, şanslısın sen. Şanslısın çünkü şu anda başına gelenler kırkında başına gelmedi, ya da öyle bir şey işte, onun için şanslısın. Kırkında artık umut kalmamış olacaktı. N'aparsan yap, hapı yutmakla kalacaktın.»

«N'oluyor ki bana?» diye sordum. Alaylı bir havayla sormak istemiştim bunu, sesim hiç de alaylı çıkmadı.

Sorduğuma karşılık vermedi. İçini çekip kızıl saçlı oğlandan yana baktı. Sonra bana döndü. «Hella'ya yazıcak mısın?»

«Sık sık yazıyorum» dedim. «Herhalde gine yazarım.»

«Benim sorumun cevabı mı bu şimdi?»

«Ya... Hella'ya yazıp yazmı'camı sordun sandım da!»

«Pekâlâ öyliyse, başka türlü söyliyelim. Bu gece, bu sabah olanları da anlatıcak mısın Hella'ya?»

«Yazılacak ne var, doğrusu anlamıyorum. Sonra yazarım yazmam, sana n'oluyor yani?»

Biçare bir bakışla bana baktı. İçinde böyle birşey olduğunu o âna kadar bilmiyordum. Korkuttu bu beni. «Bana bir şey olduğu yok» dedi. «Ama sana oluyor, Hella'ya oluyor, şurdaki zavallı çocuğa oluyor. Sana nasıl baktığının farkında bile di'il. Başına gelicek belâyı bi bilse! Bana yaptığını ona da mı yapıcaksın?»

«Sana yaptığımı mı? Bütün bunlarla senin ne ilgin var? N'apmışım ki sana ben?»

«Haksızlık ettin bana» dedi. «Namussuzca hareket ettin.»

Bu sefer gerçekten alaylı konuştum.

«Herhalde demek istiyorsun ki, iyi davranmış olmak için, dürüst olmak için tutup... ne biliyim...»

«Beni biraz daha az hor görseydin daha iyi davranmış olurdun, onu demek istiyorum.»

«Yazık. Ama madem kendin açtın konuyu, bil ki âdinin bayası bir hayatın var aslında.»

«Aynı şeyi ben de senin için söyliyebilirim» dedi Jacques. «Alçaklığın yolları çook.. Saymakla bitmez. Fakat asıl alçaklık başkasının ısdırabını küçümsemektir. Birazcık olsun anlamalısın ki karşındaki adam bir zamanlar senden de gençti. Ne oluyor bilmeden, azar azar, küçük adımlarla böyle acınacak hâle geldi.»

Giovanni'nin öteden duyulan kahkahasıyla korkunçlaşan bir sessizlik oldu.

«Söyle bana» dedim sonunda, «bütün yapabileceğin bu mu senin? Birbiri ardı sıra o oğlanların önünde diz çöküp karanlıkta beş dakika, beş boktan dakika geçireceksin diye... başka yolu yok mu senin için?»

«Sen bi düşünsene,» dedi Jacques, «senin aklından bambaşka şeyler geçerken, orda karanlıkta, bacaklarının arasında hiç bir şey olmuyormuş gibi davranırken, senin önünde diz çöken adamları bi düşünsene!»

Kehribar rengi konyağa, çinkonun üstündeki ıslak halkalara gözlerimi diktim. Çok aşağılarda, derinlerde, çinkonun içinde kapana kısılmış görünen yüzümün çizgileri umutsuzca yukarıya, bana bakıyordu.

«Başımdan geçenler utanılacak şeyler diye hayatımın utanılacak hayat olduğunu sanıyorsun» diye diretti. «Başımdan geçenler, doğru, utanılacak şeyler hepsi, ama neden öyle, hiç merak etmiyor musun?»

«Neden... utanılacak şeylermiş?» diye sordum.

«Sevgiden, neş'eden nasibi yok çünkü hiç birinin. Elektrik fişini akımsız prize takmak gibi... Dokunur, kontak olmaz. Dokunursun, akım geçmez, ışık yanmaz. Öyle ya.»

«Niye acaba?» diye sordum.

«Onu kendine sor» dedi. «O zaman belki günün birinde bu sabah taş gibi oturmaz içine.»

Gözlerimle Giovanni'yi arıyarak bakındım. Kolunu o perişan görünüşlü kızın omuzuna atmıştı. Kız vaktiyle çok güzeldi belki ya artık geçmişti o günler.

Jacques bakışımı izledi. «Senden çok hoşlanıyor» dedi, «daha şimdiden. Ama seni mesut etmiyor bu, gururunu da okşamıyor. Korkuyorsun, utanıyorsun da. Niçin?»

Sonunda, «anlamıyorum onu» dedim, «onunla arkadaş olmanın sonu neriye varır, bilmiyorum. Arkadaşlıktan ne anlar o, bilmiyorum.»

Jacques güldü. «Arkadaşlıktan ne anlar o bilmiyorsun. Seni değiştirebilir diye korkuyorsun. Ne gibi arkadaşlıkların oldu bundan önce, ha?»

Karşılık vermedim.

«Yahut aşk maceraların?»

O kadar uzun bir süre sesimi çıkarmadım ki, «kendine gel yahu, n'oluyorsun? Uyan!» diye sataştı.

Ürpererek sırıttım.

«Sev onu» dedi Jacques kendinden geçercesine, «sev onu! Bırak o da seni sevsin. Boş ver gerisine. Başka şeye değmez bu dünya. Sonra, sürse sürse ne kadar sürebilir ki.. erkek olduğunuza, daha hayatın başlangıcında olduğunuza göre? Beş dakika, topu topu beş dakika, bak inan bana. Onun da büyük kısmı, yazık, karanlık köşelerde geçicek. Çirkeflik bu dersen çirkeflik olur. Çirkeflik olur

çünkü kendinden bir şey vermezsin ona, hem kendi etini hem onun etini kötü görürsün. Oysa birlikte geçirdiğiniz günler hiç de kötü olmıyabilir, ikinizi de ömrünüzün sonuna dek daha iyi insanlar yapacak birşeyler verebilirsiniz birbirinize. Yeter ki utanmayın, yeter ki çürük tahtaya basmaktan korkmayın!» Durdu. Beni süzüyordu. Sonra gözlerini indirdi, kadehine baktı. «Çürük tahtaya basmı'-cam de bak, günü gelir kendi çirkef vücudunun içinde kapana kısılır kalırsın, hem de öyle bi kalırsın ki... tıpkı benim gibi.» Konyağını bitirdi, Madam Clothilde'in dikkatini bu yana çekmek için kadehini hafifçe tezgâhın üstüne vurdu.

Kadın, ağzı kulaklarına varmış, koştu geldi. Tam o sırada Guillaume kızıl saçlı oğlana gülümsemeyi göze alabilmişti. Madam Clothilde Jacques'ın kadehini doldurdu. Sonra Guillaume'a bir kaçamak göz attı. Guillaume bağırdı: «Ya o, kızıl saçlı orda, o ne içiyor?»

Madam Clothilde uzun ve yorucu bir perdenin sonunda son sözü söylemiye hazırlanan bir oyuncu edasıyla döndü, «içki ısmarlıyorlar sana, Pierre» dedi şöyle yukardan. «Ne içiceksin?» Bardaki en pahalı konyak şişesini yarı havada tutuyordu.

«Ufak bir konyak alırım» diye mırıldandı Pierre, biraz duralayıp. Gariptir, kızardı da aynı zamanda. Yeni doğan güneşin solgun ışığında daha yeni cehennemlik olmuş bir meleği andırıyordu.

Pierre'in kadehini doldurdu. Madam Clothilde, ışıkların ağırdan sönmesini andıran güzel ve yumuşak bir hareketle şişeyi rafa yerleştirdi, kasanın başında yerine döndü. Sahneden çıkmış, araya geçmişti şimdi. Kadehinin dibinde kalan şampanyayı yudumlayıp biraz kendine gelir gibi oldu orda. İçini çekti. İçkisini yudumlarken gözlerini

dışarı çevirdi, sabahın gelişini seyre koyuldu. Memnundu.

Guillaume «bir dakka müsaadenizle, Madam» diye mırıldanıp arkamızdan geçerek kızıl saçlıya yönelmişti.

Gülümsedim. «Babamın bana hiç sözünü etmediği şeyler» dedim.

«Birisi, senin baban, benim babam, kimse, dünyada sevgi yüzünden ölenlerin çok olmadığını anlatmalıydı bize» dedi Jacques. «Oysa sevgi yokluğundan perişan olanlar sürüyle. En akla hayâle gelmedik yerlerde insanların canına okunuyor.» Sonra, «işte» dedi, «seninki geliyor. Kendini bil. Adam gibi hareket et.»

Biraz öteye gitti, yanındaki oğlanla konuşmıya başladı.

Benimki geliyordu sahiden. Pırıl pırıl güneş ışığından geçip geliyordu. Yüzü kızarmış, saçları dağınık, gözleri sabah yıldızları gibi. «Böyle uzun boylu çekip gitmekle iyi etmedim» dedi. «İnşallah canın fazla sıkılmadı.»

«Senin canın hiç sıkılmışa benzemiyor» dedim. «Noel sabahı uyanan beş yaşında bir çocuk gibisin.»

Bu dediğime bayıldığı, gururunun okşandığı dudaklarındaki hafif gülümsemeden belliydi. «Hiç de öyle olmadığını biliyorum» dedi. «Noel sabahları hep hayâl kırıklığına uğrardım.»

«Evet ama Noel sabahı erkenden demek istiyorum, ağacın altında ne olduğunu görmeden daha.» Nedense bakışları son söylediklerime başka bir anlam katmıştı. İkimiz de gülüyorduk.

«Aç mısın?» diye sordu.

«Hayatta olsaydım, ayık olsaydım belki aç olurdum. Bilmem. Ya sen?»

«Bir şeyler yesek iyi olur bana kalırsa» dedi. Hiç de dediğine inanır bir hâli yoktu. Yeniden gülmiye başladık.

«Pekâlâ» dedim, «ne yiyicez?»

«Beyaz şarapla istiridye demiye dilim varmıyor» dedi Giovanni, «ama böyle bir geceden sonra ondan âlâsını bulamazsın.»

«Peki yiyelim» dedim, «hazır yemek salonuna kadar gidicek hâlimiz varken.» Ondan öteye, Guillaume'la kızıl saçlıya baktım. Anlaşılan sonunda aralarında bir lâf açılmıştı. Neydi konuştukları, bilemem. Jacques da uzun boylu, çiçek bozuğu delikanlıyla derin bir sohbete dalmıştı. Boğazına kadar kapalı siyah kazağı oğlanı olduğundan daha solgun, daha ince gösteriyordu. Biz içeri girdiğimiz sırada kumar makinesinin başındaydı. Adı Yves'di galiba. «Bunlar yemek mi yiyecek şimdi?» diye Giovanni'ye sordum.

«Belki hemen di'il ama» dedi Giovanni, «er geç yiyecekler. Karnı aç herkesin.» Bizimkilerden çok ordaki oğlanlar için söylenmiş gibiydi bu. Yemek odasına geçtik. Bomboştu. Garson görünürlerde yoktu.

«Madam Clothilde!» diye bağırdı Giovanni. «Bir şeyler yiyebiliriz, di'mi, burda?» Madam Clothilde bağırıp bir şeyler söyledi, garson hemen ortaya çıktı. Baktım, yakından ceketi deminki kadar temizpak değil. Giovanni'nin bağırmasıyla yemek odasında olduğumuzu Jacques'la Guillaume'a resmen bildirmiş olduk. Konuştukları oğlanların gözlerindeki sevgi herhalde birden şiddetlenmişti. Hepsi aç kurtlara dönmüş olmalıydı.

«Çabucak bir şeyler yiyip gidicez» dedi Giovanni. «Ne de olsa bu gece çalışıcam ben.»

«Guillaume'u burda mı tanıdın? dedim.

Yere bakıp yüzünü buruşturdu. «Hayır. Uzun hikâye,» dedi, sırıttı. «Burada rastlamadım ona,» güldü, «sinemada rastladım!» İkimiz de güldük. «Gary Cooper'li bir

kovboy filimiydi.» Bu da pek komik kaçtı birden, garson beyaz şarap şişesiyle yanımıza gelene kadar güldük.

«İşte böyle» dedi Giovanni, şarabını yudumlayıp. Gözleri ıslanmıştı. «Son silâhlar da atıldıktan sonra müzik iyiliğin zaferini kutlamıya başlamıştı, kalktım, çıkmıya hazırlanıyordum. Kazara bu herife, Guillaume'a çarptım. Özür diliyip giriş yerine doğru yürüdüm. Tuttu arkamdan geldi. Sözde boyun atkısı benim koltuğumda kalmış! Arkamda oturuyormuş, anlıyorsun, paltosuyla atkısını önündeki koltuğun arkalığına koymuş, ben otururken atkıyı aşağı çekmişim. Ona sinemada çalışanlardan olmadığımı, atkısını bilmem neresine sokabileceğini söyledim. Ama kızgın di'ildim. Yüzüne baktıkça gülesim geliyordu. Sinemada çalışanların topu hırsızmış da, atkıyı bulur bulmaz iç edeceklermiş de! Çok pahalı bir atkıymış, üstelik annesinden armağanmış. Valla ne diyim, Greta Garbo onun gibi rol yapmamıştır. Çaresiz geri döndüm. Atkı filân yok ortada tabiî. Ona söylediğim zaman oracıkta, giriş yerinde düşüp ölücek sandım. Zaten o arada herkes biz beraber geldik sandı. Ölür müsün, öldürür müsün şimdi? Ama baktım kılık kıyafet düzgün herifte, ben perişan. Bir an önce şurdan çıkıp gidelim en iyisi dedim. Bir kaveye gittik, terasta oturduk. Boyun atkısının kaybolmasına ne üzülmüş ne üzülmüş! Annesi ne di'cekmiş şimdi kimbilir, daha bir sürü lâf! Sonunda akşam yemeğine çağırdı beni. Tabiî, olmaz dedim. Burama gelmişti artık. Gelmişti ya orda, terasda bir hâdise çıkarır gine diye birkaç gün sonra gelirim dedim. Başka çarem kalmamıştı. Gitmiye de niyetim yoktu hiç,» dedi utangaç bir gülüşle. «Fakat o gün geldi çattı, kaç gündür ağzıma bir lokma bir şey koymamıştım, karnım açtı.» Bana baktı. Yüzünde saatlerdenberi belli belirsiz gördüğüm bir şey gine dikkatimi çekti. Gü-

zelliğinin, o kabadayıca görünüşünün altında korku vardı; bir de, ne olursa olsun karşısındaki adamı memnun etme kaygusu. Yüzündeki bu ifade insanı fena çarpıyordu. Yüreğim burkuldu, birden yardımına koşmak, onu avutmak istedim.

İstiridyeler geldi, yemeğe koyulduk. Giovanni güneşte oturuyordu. Güneş vuran yerlerde siyah saçları şarabın sarı parıltısını, istiridyelerin karışık solgun renklerini yansıtıyordu.

Ağzını bükerek, «yemekte canıma okudu tabiî» dedi. «Evinde de yapmı'cağı yoktur çünkü. Gelgelelim Fıransız olduğunu, bir de bar işlettiğini öğrendim. Ben Fıransız di'lim, işsizdim de o ara, iş kartım da yoktu. Herifi başıma belâ etmemenin bir yolunu bulsam bana yararı dokunur diye düşündüm. Doğrusunu istersen», yüzündeki o ifadeyle gine bir baktı bana, «elinden pek kurtulamadım. Ahtapottan çok eli vardır namussuzun! Şerefsiz, onursuz herifin biridir. Ama,» yüzünde katı bir ifadeyle ağzına bir istiridye daha attı, bardaklarımızı doldurdu, «şimdi hem işim var, hem iş kartım. İş iyi para getiriyor.» Sırıttı. «Anlaşılan işe yarıyorum orda. Ondan olacak rahat bırakıyor beni.» Bara doğru baktı. «Aslına bakarsan, erkeklikten şu kadar nasibi yok» dedi. Hem çocukların hem de çok yaşlıların üzüntüsü, ne yapacağını bilmezliğiyle konuşuyordu. «Nedir bilmem, ama iğrenç herifin biri. Gine de iş kartımı elden çıkarmam. İşe gelince, o başka Çok şükür,» tahtaya vurdu, «nerdiyse üç haftadır bir şey olduğu yok.»

«Ama bir zırıltı çıkacak diyorsun galba?» dedim.

«Evet» dedi Giovanni. Bana şaşkın bir bakış fırlattı. Söylediklerinin bir kelimesini bile anlayıp anlamadığımı merak eder gibiydi. «Yakında bir zırıltı çıkacağı muhakkak. Hemen şu ara di'il tabiî, ondan beklenmez böylesi.

Bana kızmak için bir şeyler icat edicek ama sonunda.»

Bir süre konuşmadan oturduk. Önümüzde istiridye kabukları, sigaralarımızı tellendirip şarap içiyorduk. Birden çok yorulduğumu anladım. Dışarıya, dar sokağa baktım. Oturduğumuz sapa köşe şimdi güneşin altında ışıl ışıl, hareketliydi. Ortalığı sürüyle insan doldurmuştu. Bir türlü anlıyamadığım, anlıyamıyacağım insanlar... Apansız, keskin, dayanılmaz bir gurbet duygusu içimi sarstı. Paris'in daracık ara sokaklarından birinde kapıcının ödenmemiş hesap pusulasıyla yolumu kestiği o otel odası değildi dönmek istediğim yer. Yurduma dönmek istiyordum, okyanusun ötesindeki yurduma, bildiğim, anladığım insanlara, eşyalara; hangi yürek acısı gönlümü karartmış olursa olsun her zaman herşeyden çok seveceğim o eşyalara, o yerlere, o insanlara dönmek istiyordum. O âna kadar yabancısı olduğum bir duyguydu bu. Korktum birden. Baktım, bir yere demir atmadan ordan orıya yalpa vuran bir serseriden, bir maceracıdan başka bir şey değilim. Giovanni'nin yüzüne baktım, o da işe yaramadı. Giovanni bu şehrin adamıydı, şehir benim şehrim değildi. Başıma gelenlerin pek garip şeyler olduğuna inanabilseydim, belki içim rahat edecekti; oysa hiç birinin öyle içimi rahat ettirecek kadar garip olmadığını, gine de hepsinin havsalanın alamıyacağı kadar garip olduğunu görmiye başlıyordum. İçimden sesler bir oğlana böylesine birdenbire, böylesine çirkince takılıp kalmamı ayıplıyor, ayıbımı yüzüme vuruyordu. Fakat, aslında, o kadar garip, o kadar olmadık şeyler değildi bütün bu olup bitenler. Bunun her zaman, her yerde, durmadan sürüp giden insanlık düğümünün ufacık bir yanı olması garipti yalnız.

«Kalkalım» dedi Giovanni.

Kalktık, gerisin geri bara döndük. Giovanni hesabı

ödedi. Orda bir şişe şampanya daha açmışlardı. Jacques ve Guillaume iyiden iyiye sarhoş olmak üzereydiler. Belli, sonu iğrenç olacaktı. Zavallı oğlanları düşündüm. Onca sabırla bekledikten sonra karınlarını doyurabilecekler miydi? Giovanni kısaca Guillaume'la konuşup barı açma işini ayarladı. Jacques bana vakit ayıramıyacak kadar o solgun yüzlü, uzun boylu oğlana dalmıştı. Günaydın deyip yanlarından ayrıldık.

Sokağa çıkınca Giovanni'ye «eve gitmeliyim» dedim, «otelin parasını ödi'cem.»

Giovanni beni bir süzdü. «Deli misin yahu?» dedi, yumuşak bir sesle. «Eve gitmenin âlemi mi var şimdi? O kapıcı olacak çirkin karıyla yüzyüze geliceksin, o odada tek başına uyuklıyacaksın da n'olacak yani? Uyandığında miden berbat, ağzın zehir gibi olacak, canın kendini öldürmek istiyecek. Gel benimle. Daha medenî bir saatte uyanırız. Hafif bir aperatif içeriz bir yerde, sonra oturur birşeyler yeriz. Çok daha iç açıcı olur» dedi gülümsiyerek, «göreceksin.»

«İyi ama elbiselerimi almalıyım» dedim.

Koluma girdi. «Tabiî, tabiî. Ama şu ânda alman şart mı?»

Geri çekildim. Durdu. «Gel. Senin duvar kâatlarından, ya da... o kapıcı karıdan çok daha güzel olduğuma eminim. Uyandığında güler yüzlü biri olacak yanında. Onlar öyle mi ya?»

«Ah,» diyebildim ancak, «kancıklık ediyorsun!»

«Asıl kancık olan sensin» dedi. «Tek başıma eve gidemi'cek kadar sarhoş olduğumu bildiğin halde beni bu tenha yerde bi başıma koyup gitmek istiyen kim? Ha?»

Birlikte güldük. İkimiz de adamın canını yakan, kafasını karıştıran bir oyuna kapılmış gibiydik. Bulvar Sebas-

topol'a vardık. «Giovanni'yi böyle tehlikeli bir saatte, düşman bir şehrin göbeğinde nasıl tek başına bırakmak istediğini, bu acıklı konuyu artık tartışmı'caz ama!» dedi. Onun da asabî olduğunu anlamıya başlıyordum. Uzaktan, bulvarın aşağılarından bir araba bize doğru kıvrıldı. Giovanni elini kaldırdı. «Sana odamı göstericem» dedi. «Nasıl olsa yakında bir gün göreceksin, istesen de istemesen de.» Taksi yanımızda durdu. Giovanni dönüp kaçacağımdan korkuyormuş gibi beni içeri iteledi, kendi de gelip yanıma oturdu. Şoföre «Nation» dedi.

Geniş, fazla gösterişi olmıyan, eli yüzü düzgün bir sokakta oturuyordu. Sokak oldukça yeni yapılmış, ağırbaşlı apartımanların arasından geçip küçük bir parkda sona eriyordu. Giovanni'nin odası en son yapının zemin katında, arkadaydı. Asansörün önünden odaya giden kısa, karanlık koridoru geçtik. Oda küçüktü. Bütün seçebildiğim dağınıklığı oldu. Keskin bir ispirto kokusu burnuma çarptı. İçeri girdik, Giovanni kapıyı kilitledi. Karanlıkta bir an birbirimize baktık. Hem korku, hem ferahlık vardı içimizde. Soluğumuz hızlanmıştı. Titriyordum. Hemen kapıyı açıp gitmezsem hâlim bitik deyip duruyordum kendi kendime, ama kapıyı açamıyacağımı biliyordum. Artık çok geçti. Az sonra, kısık bir sesle inlemekten başka bir şey yapmak için de çok geç oldu. Giovanni beni kendine çekti, kendini benim elime teslim edercesine kollarımın arasına geldi, usulca yatağa yuvarlandık. İçimde herşey «hayır» diye haykırıyor, tekmil varlığım «evet» diyordu.

Burada, Fransa'nın Güneyi'nde pek kar yağmaz. Şu son yarım saattir yağıyor. Hafiften başladı, şimdi daha şiddetli, lâpa lâpa, birazdan tipiye dönecek gibi yağıyor. Bu kış buralarda oldukça soğuk geçti. Havalar soğuktu ya bir yabancının bundan söz etmesini bura insanlarının

bir çeşit görgüsüzlük sayar gibi bir hâlleri var. Dört yandan birden esip herşeyin içine işliyen o rüzgârın altında yüzleri kavrulduğu zaman bile deniz kıyısında çocuklar kadar neş'eliler. «Güzel di'mi hava bugün?» diyorlar, o meşhur Güney güneşinin günlerdir görünmediği gökyüzünde gitgide alçalan bulutlara bakıp.

Büyük odanın penceresinden ayrıldım, evi dolaşıyorum. Mutfakta gözlerimi aynaya dikmiş bakarken — su soğumadan tıraş olmıya karar verdim — kapı vuruluyor. Kısa bir süre içime belirsiz, vahşî bir umut doluyor, sonra anlıyorum ki karşı evde oturan kapıcı kadın, başkası değil, gelen. Gümüşler, kapkacak, sandalyeler filân yerli yerinde mi, yoklamaya geliyor. Kapıyı tıkırdatıyor. Dışardan sesini duyuyorum. Çatlak mı çatlak. «M'sü!, M'sü! Amerikalı Mösyö!» Canım sıkılıyor. Ne oldu da böyle endişeli bu karı?

Kapıyı açıyorum, hemen gülümsüyor. Bir bakıyorsun âşüfte, bir bakıyorsun ana, gülümsedi miydi, ayırdedemiyorsun. Oldukça yaşlı, Fransız da değil. Yıllarca önce hududun öte yanından, İtalya'dan kalkmış gelmiş, «gencecik bir kızken efendim!» Buradaki kadınların çoğu gibi o da sanki en küçük çocuğu ergenlik çağma varır varmaz kendini yasa salmış. Hella hepsini dul sandıydı ya çoğunun kocalarının daha hayatta olduğu anlaşıldı çok geçmeden. Kocaları da ne, oğulları olabilirlerdi. Bizim evin yanındaki düzlük arsada hava güneşli oldu mu prinçten topları birbiri ardısıra yuvarlayıp eğlenirlerdi. Hellaya baktıkları zaman gözlerinde bir babanın gururlu dikkati ile bir erkeğin ince hesapları birlikte parıldardı. Bazen tütüncüde bilârdo oynardım onlarla, kırmızı şarap içerdim. Fakat açık saçık hikâyeleri, iyi huyları, arkadaşlıkları, ellerinde, yüzlerinde, gözlerinde yazılı hayatlarıyla beni te-

dirgin ediyorlardı. Bana erkekler arasına yeni katılmış çiçeği burnunda bir delikanlı gözüyle bakar, yanlarına yanaşayım bırakmazlardı. Onlardan biri değildim çünkü. Sonra bende birşey daha seziyorlardı (ya da öyle geliyordu bana), onlar için artık pek önemi kalmamış bir şey. Hella'yla yanımızdan her geçişlerinde saygıyla başlarını eğip «İyi günler!» derken gözlerinde beliren ifadeden belli olurdu bu. Baştan aşağı siyahlar giyinmiş bu kadınların sahiden oğulları olabilirlerdi. Dünyaya el atıp haraca bağlamakla geçen bir hayattan sonra tutup evlerine dönmüşlerdi sanki, biraz dinlenmek, biraz azar eşitmek için, ölümü beklemek için; eve, hayatın ilk günlerinde onları besleyen, şimdi pörsümüş göğüslere dönmüşlerdi.

Kadının başörtüsü boydan boya kar taneleriyle kaplı. Kirpiklerine, kır saçlarının dışarda kalmış tutamlarına da tanecikler ilişmiş. Beli biraz bükülmüş, biraz tık nefes ama gücü kuvveti yerinde daha.

«Günaydın Mösyö! Rahatsız di'siniz ya?»

«Hayır» diyorum, «bir şeyim yok. İçeri buyrun.»

Arkasından kapıyı kapatıyor, başörtünün sırtına kaymasına aldırmadan içeri giriyor. İçki bardağı hâlâ elimde, ayakta duruyorum. Bardağı görüyor, sesini çıkartmıyor.

«İyi, iyi öyliyse» diyor, «çok iyi. Fakat kaç gündür gördü'müz yok sizi. Evde miydiniz?»

Gözleri yüzümü araştırıyor.

Sıkılıyorum. Gücüme de gidiyor. Gine de gözlerinde, sesinde hem kurnaz, hem tatlı bir ifade var, terslemek elden gelmiyor. «Evet» diyorum, «havalar kötü gidiyordu.»

«Tabiî Ağustos ortasında di'liz» diyor, «ama pek hastaya da benzemiyorsunuz. Tek başına evde oturmak iyi di'ildir.»

«Sabaha gidiyorum» diyorum umutsuzca. «Eşyaları saymak ister miydiniz?»

«Evet» diyor. Cebinden, geldiğimde imzaladığım eşya listesini çıkarıyor. «Uzun sürmez. Önce arka taraftan başlıyalım.»

Mutfağa yöneliyoruz. Yatak odamdan geçerken içki bardağını ufak masanın üstüne bırakıyorum.

«İçin, için» diyor dönüp bakmadan, «bana göre hava hoş.» Bardağı bir köşeye bırakıyorum ben gine.

Mutfağa giriyoruz. O kadar temiz, o kadar derli toplu, kim olsa şüphelenir. «Nerde yemek yiyordunuz?» diye birden soruyor. «Günlerdir ortalarda görünmedi'nizi söylediler tütüncüde. Şehre mi gidip geliyorsunuz?»

«Evet» diyorum kuru kuru, «arada bir.»

«Yayan mı?» diye soruyor. «Otobüsün şoförü de görmemiş de sizi.» Bunları söylerken hiç bana bakmadan mutfağı kolaçan ediyor, bir yandan da kısa, sarı bir kurşun kalemle elindeki listeyi işaretliyor.

Bu son iğneli sözüne verecek bir karşılık bulamıyorum. Böyle küçük bir köyde insan ne yapsa bütün köy halkı hemen haberini alır tabiî, unuttum gitti.

Banyoya çabuk bir göz atıyor. «Bu gece temizlerim burasını» diyorum.

«İnşallah» diyor. «Geldi'niz de herşey tertemizdi.» Mutfaktan geçip geri dönüyoruz. Kırdığım iki bardağın yerinde olmadığı gözünden kaçtı. Benim de bundan onu haberdar edecek hâlim yok zaten. Giderken dolaba birkaç kuruş bırakırım. Misafir odasında lâmbayı yakıyor. Kirli elbiselerim dört bir yana saçılmış.

«Bunlar benimle gidicek» diyorum, gülümsemiye çalışarak.

«Karşıya geliverseydiniz» diyor. «Bir iki lokma bir şey verirdim size, memnuniyetle. Birazcık çorba, besleyici

birşeyler.. Zaten kocama hergün yemek pişiriyorum, bir kişi daha olmuş ne farkederdi sanki!»

Bu sevindiriyor beni çok ama sevincimi nasıl anlatıcam bilemiyorum. Onunla ve kocasıyla birlikte yemek yemenin sinirlerimi ve hâle getireceğini nasıl söyliyebilirim?

Süslü püslü bir yastığı evirip çeviriyor. «Nişanlınızla buluşmıya mı gidiyorsunuz?» diyor. Biliyorum, yalan söylemem gerek. Yapamıyorum nedense. Gözleri beni korkutuyor. İşte içki yanımda olmalıydı şimdi. «Hayır» diyorum kuru bir sesle, «o Amerika'ya gitti.»

«Ya! Ya siz, siz Fıransa'da mı kahyorsunuz?» Gözlerimin içine bakıyor.

«Bir zaman için» diyorum. Ter basıyor. Birden aklıma bir düşünce geliyor: bu kadın, bu İtalyan köylüsü kimbilir ne çok benziyordur Giovanni'nin annesine. Sabaha oğlunun ölmüş olacağını bilseydi, oğluna ne yaptığımı öğrenseydi zavallı kadının koyvereceği acıklı çığlıkları duymamıya, gözlerine saldıracak ifadeyi görmemiye çalışıyorum.

Ama Giovanni'nin annesi değil tabiî bu kadın.

«İyi di'il» diyor, «doğru di'il sizin gibi bir genç adamın böyle koskoca bir evde kadınsız, yalnız başına oturması.» Bir ara çok üzgün görünüyor. Bir şey daha söylemek üzere, kendini tutuyor. Hella'dan söz etmek istediğini biliyorum. Hella'dan hiç de hazzetmedilerdi, ne o ne de ötekiler, burdaki kadınlar. O sırada misafir odasının ışığını söndürüyor. Büyük yatak odasına giriyoruz. Hella'yla yattığımız yer burası, içkimi bıraktığım oda öbür yandaydı. Oda temizpak, derli toplu. Gözlerini odanın içinde gezdirdikten sonra kadın bana bakıp gülümsüyor.

«Son zamanlarda anlaşılan pek kullanmadınız burasını» diyor.

Sıkılıp kızarıyorum. Gülüyor.

«Fakat mesut olacaksınız gine» diyor. «Bir başka kadın bulmalısınız kendinize, iyi bir kadın bulun evlenin. Çocuklarınız olsun. Öyle ya. Yapıca'nız şey budur» diyor, sanki ben tersini söylemişim gibi. Sonra birşey dememe meydan vermeden, «anneniz nerde?» diye soruyor.

«Öldü.»

«Vah vah!» diyor, acıyıp. «Yazık. Ya babanız, o da mı öldü?»

«Hayır, babam Amerikada.»

«Vah zavallı yavrucak!» diyor, İtalyanca. Yüzüme bakıyor. Ne yapacağımı şaşırıyorum. Hemen çekip gitmezse ya oracıkta ağlamıya başlıycam ya da küfrü basıcam.

«Ama bir ucundan öbür ucuna dünyayı dolaşma'a niyetiniz yok inşallah, denizciler gibi öyle. Anneniz kimbilir ne üzülürdü buna. Günün birinde bir yuva kurucaksınız herhalde, di'mi?»

«Evet, tabiî. Bir gün.»

O kuvvetli elini getirip kolumun üstüne dayıyor. «Anneniz ölmüş bile olsa, — ne üzüldüm buna bilseniz! — babanız sizin çocuklarınızı görmek ister muhakkak.» Durakliyor. Kara gözlerindeki ifade yumuşuyor. Gözleri bende ama aslında benden öte biryerlere bakıyor. «Üç oğlumuz vardı bizim. İkisi savaşta öldü. Bütün paramızı da savaşta kaybettik. İhtiyarlığında bir parça rahat yüzü görücem diye ömrün boyunca didin dur, sonunda hepsi alınsın elinden, hazin di'mi? Az kaldı yüreğine iniyordu kocamın. Bir daha da eski halini bulamadı zavallı.» Bakıyorum gözlerinde yalnız kurnazlık değil, bir acılık, büyük bir keder de var. Omuzlarını silkiyor. «Ah! İnsanın elinden ne gelir ki! En iyisi hiç düşünmemek.» Sonra gülümsüyor. «Ama en küçük oğlumuz, kuzeyde yaşıyordu o. İki yıl oluyor bi-

zi görmiye geldi. Bacak kadar oğlunu da yanına almış. Dört yaşında ya var ya yoktu o zaman, küçük. Ne güzeldi, bi görseniz! Mario. Adı Mario.» Eliyle bir işaret yapıyor. «Kocamın adıdır. On gün kaldılar bizimle. Biz de yeniden gençleşmiş gibi olduk.» Gülümsüyor gine. «Hele kocam, bi gençleşti!» Bir an öyle gülümseyip duruyor orda. Sonra birdenbire soruyor. «Dua eder misiniz siz hiç?»

Daha fazla dayanamıyorum. «Hayır» diye kekeliyorum, «hayır, pek etmem.»

«Ama Allah'a inanırsınız, di'mi?»

Gülümsüyorum. Öyle yukardan bir gülümseme bile değil bu. İsterdim, belki, öyle olsun. «İnanırım.»

Ne biçim bir gülümsemeydi merak ediyorum. Onu pek kandırmadı. «Dua etseniz iyi olur» diyor ciddî ciddî. «İnanın bana. Hiç di'se ufak bir dua arada bir. Sonra mum dikin bir yerde. Ermişlerin duası olmasa bu dünyada yaşanır mı hiç? Sizinle,» diyor omuzlarını birazcık dikleştirip, «anneniz gibi konuşuyorum, gücenmiyin sakın!»

«Ama gücenmedim ki. Eksik olmıyın, çok iyisiniz.»

Kendinden memnun, gülümsüyor. «Erkeklere, yalnız sizin gibi çocuklara di'il, yaşını başını almış adamlara bile gerçeği söyli'cek bir kadın gerek her zaman. Ah, erkekler, adam olmazlar ki hiç!» Gülümsüyor. Dünyanın diline pelesenk bu şakanın kurnazlığı karşısında beni de gülümsemiye zorluyor. Yatak odasının ışığını söndürüyor. Sonra holden geçip dönüyoruz. Çok şükür içkime kavuşuyorum. Tabiî burdaki yatak odası darmadağın. Işık yanıyor. Bornozum, kitaplar, çoraplar, kirli bardaklar, bayatlamış kahveyle yarı yarıya dolu bir fincan, hepsi, odanın dört bir yanına saçılmış kalmış. Yatakta çarşaflar karmakarışık.

«Sabah olmadan hep toplı'cam bunları» diyorum.

«Tabiî.» İçini çekiyor. «Siz benim dediğimi yapın. Evlenin Mösyö.» Birden ikimiz de bu söze gülüyoruz. İçkimi bitiriyorum.

Sayma işi bitti sayılır. Geriye bir büyük oda kaldı. Orıya giriyoruz. Şişenin pencere önünde durduğu oda. Önce şişeye, sonra bana bakıyor. «Bu gidişle sabaha sarhoş olacaksınız ama» diyor.

«Yok, yok» diyorum, «şişeyi yanıma alıcam.»

Bunun doğru olmadığını bildiği belli, omuz silkiyor. Başörtüsünü başına dolarken resmiyete kaçan, hatta biraz da utangaç bir hal geliyor üzerine. Gitmek üzere olduğunu görünce birşeyler söyliyeyim diyorum, gitmesin. O çıkıp gittikten sonra gece her zamandan daha karanlık, daha uzun olacak. Söylemek istediğim birşey var ona. Ona mı? Söylenecek şey değil tabiî. Suçumun bağışlanmasını ister gibiyim. O bağışlasın istiyorum suçumu. Ama suçum ne? Nasıl söyliyeyim? İşin garibi, suçum erkek olmam bir yerde, o da zaten bunu biliyor. Kendimi öyle çıplak hissetmiyor muyum karşısında! Anasının önünde çıplak duran yarı büyümüş bir oğlan gibi...

Elini uzatıyor. Sıkılarak tutuyorum.

«İyi yolculuklar Mösyö! İnşallah memnun kaldınız. Bir gün gine ziyaretimize gelice'nizi ümit ederim.» Gülümsüyor, gözleri iyi iyi bakıyor adama. Yalnız, bir nezaket gülüşü bu artık, o kadar; aramızdaki alış verişin sona erdiğini belirten ince bir gülümseme.

«Sağ olun» diyorum. «Gelecek yıl gine gelirim belki.» Elimi bırakıyor, kapıya doğru yürüyoruz.

«Ha!» diyor kapıda, «sabah beni uyandırmıyın lütfen. Anahtarları posta kutusunun içine bırakıverin. Artık o kadar erken uyanmama hâcet kalmadı.»

«Tabiî» diye gülümsüyorum. Kapıyı açıyorum. «Allah rahatlık versin Madam!»

«İyi geceler Mösyö! Allah yardımcınız olsun!» Karanlığa dalıyor. Benim evden, bir de yolun öte yanında onun evinden gelen bir ışık var. Şehrin ışıkları aşağıda pırıl pırıl. Yeniden denizin sesini işitiyorum.

Biraz yürüdükten sonra dönüp, «unutmıyın» diyor, «arada bir insan dua etmeli. Azıcık.» Kapıyı kapatıyorum.

Kadın sabaha kadar yapılacak daha çok işim olduğunu hatırlattı bana. Bir içki daha yuvarlamadan önce banyoyu temizlesem iyi olacak. İşe koyulup önce tekneyi ovalıyorum, sonra yerleri silmek için kovaya su dolduruyorum. Banyo odası ufacık, dört köşe bir yer. Bir tek buzlu camı var. Paris'te beni bunaltıp zıvanadan çıkaran o odayı aklıma getirdi. Giovanni odayı baştan aşağı değiştirmeyi kurar dururdu. Bir ara başladıydı da. Dört bir yanda alçı tozu, döşemenin üstünde yığın yığın tuğlayla yaşamıştık. Gece oldu mu tuğlaları sarar sarmalar, götürür sokakta bir yere bırakırdık.

Giovanni'yi herhalde sabah karanlığı almıya gelecekler. Belki gün doğmadan hemen önce. Son gördüğü, Paris'in üzerinde o gri, ışıksız gökyüzü olacak. O göğün altında kaç kere sabah vakti perişan ve sarhoş, sendeliye sendeliye evin yolunu tutmuştuk!

BÖLÜM İKİ

— I —

Hayat denizin altında geçer gibiydi o odada. Üstümüzden kayıp giden zamanla bir ilişiğimiz kalmamıştı. Saatlerin, günlerin bir anlamı kalmamıştı. Beraber yaşadığımız hayat ilk başta bize hergün yenilenen bir neş'e ve şaşkınlık getirdi. Neş'enin altında ıstırap, şaşkınlığın altında korku gizliydi. Fakat bu, o ilk günler öd ağacı gibi yanıp tükenene kadar, kendini pek belli etmedi. O zaman korku da, ıstırap da üzerinde dengemizi, şeref ve gururumuzu yitirip yuvarlandığımız tehlikeli bir yüzey oldu. Onca sabah, öğlen ve akşam hafızamda yer eden Giovanni'

nin yüzü gözlerimin önünde katılaşmıya, gizli yerlerini ortaya koyup çatlamıya başladı. Gözlerinde ışık bir pırıltı oldu; geniş, güzel alnının altında kafatası ortaya çıktı; yüreğinden taşan kederin ağırlığı altında şehvetli dudakları içeri kıvrıldı. Bir yabancının yüzüydü şimdi karşımdaki, ya da — ona bakınca kendimi o kadar suçlu buluyordum — istiyordum bir yabancının yüzü olsun. Hafızamın yardım etmiş olduğu bu değişime hafızam beni hazırlamamıştı.

Günümüz güneş doğmadan başlardı. Kapanmadan önce birşeyler içmek için sabah karanlığı Guillaume'nun barına giderdim. Bazı günler Guillaume kapıları kapatır, Giovanni, ben, birkaç dost daha kavaltıya kalırdık, müzik dinlerdik. Jacques da bazen orda olurdu. Giovanni'yle karşılaştığımızdanberi bara daha sık gelir olmuştu. Kahvaltıya kaldık mı, sabahın yedisinde filân bardan çıkardık. Kimi zaman, Jacques ordaysa, o ara durup dururken satın aldığı otomobiliyle bizi eve götürürdü. Çok kere, ama, nehrin kenarından yürüyüp giderdik.

Bahar Paris'e gelmek üzereydi. Şimdi bu evde, gece vakti bir aşağı bir yukarı dolaşıp dururken nehri, kaldırım taşlarıyla kaplı kıyı boyunu, köprüleri yeniden görür gibiyim. Köprülerin altından alçak, uzun mavnalar geçerdi. Bazısında ipe çamaşır asan kadınlar görürdük. Bazı günler gençten bir adam ortaya çıkar, hafif bir sandalın içinde kürek çeker dururdu; biraz biçare, biraz da enayice bir hâli vardı. Gün olur, birkaç günlüğüne kıyıya bağlanmış yatlar görürdük; ev gibi kullanılan tekneler vardı; sonra, takalar. Eve giden yol üstünde etfaiyecilerin kaldığı yapının önünden o kadar çok geçtik, sonunda adamlar bizi tanır oldular. Daha sonra, o kış, Giovanni bu mavnalardan birinde saklanmak zorunda kaldı. Günün birinde onu

elinde bir somun ekmekle deliğine tırmanırken görüp polise haber veren de gine bir etfayeciydi.

Bahar sabahları ağaçlar yeşerir, nehir alçalır, kışın boz dumanı başını alır gider, balıkçılara gün doğardı. Doğruydu ya balıkçılar hakkında Giovanni'nin dediği! Ne tutuyorlardı? Hiç! Ama günü geçirecekleri birşey oluyordu işte. Rıhtım boyunca uzanan kitap sergileri bu zamanda bayram yerini andırırdı; gelip geçenlerin sayfaları yenik uçlu kitapları tembel tembel karıştırmasına elverecek, turistleri bütçelerinin kaldıramıyacağı kadar, ya da yurtlarına döndüklerinde ne yapacaklarını bilemiyecekleri kadar çok sayıda renkli taş basması satın alma isteğiyle yakıp tutuşturacak havaları bekler gibiydi hepsi. Gine bu zamanda hep bir örnek giyinmiş bisikletli kızlarla oğlanlar sokaklara dökülürdü. Onlara bazen nehrin kenarında rastlardık. Hava kararmak üzere olurdu. Bisikletler ertesi güne kadar bir kenara bırakılmıştı. Giovanni işinden olduğu sıraydı o ara. Akşam vakti aylak aylak dolaşır dururduk. Şimdi anlıyorum o akşamlar ne denli yürek paralayıcıydı. Giovanni kendisini bırakacağımı biliyordu. Biliyordu ya, bildiğini bir de benden işitecek diye ödü kopuyor, beni suçlamayı bir türlü göze alamıyordu. Benim de söylemiye dilim varmıyordu: Hella İspanya'dan dönmek üzereydi, babam paramı göndermiye razı olmuştu. Bana yardım için hiç birşeyi esirgemiyen Giovanni bu paranın hayrını görmiyecek, gelen para onun odasından kaçmama yarıyacaktı.

Her sabah gökyüzü ve güneş biraz daha yükselmiş olur, nehir önümüzde daha büyük bir vaadle uzanırdı. Kitap sergilerinin başında bekliyenler sanki her gün biraz daha soyunup dökünüyor, vücutlarının biçimi göz alıcı, sürekli bir değişime uğruyordu; sonunda ortaya ne çıkacak-

tı, merak ediyordu insan. Kıyı boyundaki yan sokaklarda açık pencerelerden bakınca, otel odalarında çalışan badanacılar görünürdü. Bakkallarda kadınlar mavi hırkalarını üzerlerinden atmış, elbiselerinin kollarını sıvamış, güçlü kuvvetli kolları ortaya çıkmıştı. Fırınlarda ekmek daha sıcak, daha tazeydi. Okul çocukları kasketsiz dolaşıyordu. Soğuktan dizlerinin çatlayıp kızardığı günler geride kalmıştı. Yarenlik de artmış gibiydi. Konuşulan dil, öyle garibine kâh ölçülü kâh ölçüsüz, bana bazen katılaşan yumurta akını, bazen de yaylı sazları hatırlatırdı; en çok aklıma getirdiği şehvetin tortusu, ardında bıraktıklarıydı.

Guillaume benden hoşlanmadığı için barda kavaltıya kaldığımız günler nadirdi. Çok zaman Giovanni barın temizliğini bitirip üstünü değişene kadar bir köşede bekler, göze batmamıya çalışırdım. Sonra eyvallah der çıkardık. Barm devamlıları zamanla bize karşı tuhaf bir tavır takındılar. Biraz analık taslar gibi. Tatsızdı da. Hasetle, üstü kapalı bir nefretle karışıktı. Bizimle kendi aralarında konuştukları gibi konuşamıyorlar, başka türlü konuşmakla onları tedirgin etmemize içerliyorlardı. Hayatlarına anlam veren tek konunun bu defa umursanmaması onları çileden çıkarıyordu. Gevezelikle, onu bunu baştan çıkarma hulyâlarıyla, birbirlerini hor görmekle çevrelerine sardıkları perde aralanıyor, ne kadar zavallı olduklarını bir kere daha görüyorlardı.

Nerde kavaltı etmiş, nerden yürüyüp gelmiş olursak olalım, eve yorgun argın dönerdik, gözümüz uyku tutmazdı. Kahve pişirirdik, bazen konyak içerdik kahveyle. Yatakta oturup konuşur, sigaralarımızı tüttürürdük. Konuşacak o kadar çok şey vardı ki! Daha doğrusu Giovanni'nin söyliyecek çok şeyi var gibiydi. En içten anlarımda, Giovanni'nin bana kendini verdiği gibi kendimi ona vermiye

var gücümle çalıştığım anlarda bile biraz kendimi tutuyordum. Meselâ onun odasmda kalmıya başladıktan bir ay sonraya kadar ona Hella'dan söz etmedim. O zaman söyledim, çünkü mektuplarından çok yakında Paris'e döneceği anlaşılıyordu.

«Ne demiye öyle tek başına İspanya'da dolaşıp durur o kız?» diye sordu Giovanni.

«Gezmesini sever» dedim.

«Ya!» dedi Giovanni. «Kimse sevmez gezmesini, hele kadınlar hiç! Başka bir sebebi olmalı.» Mânâlı bir bakışla kaşlarını kaldırdı. «Belki İspanyol bir sevgilisi var, sana söylemiye korkuyor.. Bir boğa güreşçisi bulmuş olmasın?»

Belki de öyledir diye düşündüm. «Olsaydı bana söylemekten çekinmezdi» dedim.

Giovanni güldü. «Şu Amerikalıları da ben hiç anlamıyorum» dedi.

«Anlaşılmı'cak bir şey görmüyorum ben. Evli di'liz. ki.»

«Ama metresin senin, di' mi?»

«Öyle.»

«Hâlâ da metresin di'mi?»

Gözlerimi yüzüne diktim. «Tabiî» dedim.

«Eh, öyliyse, sen Paris'teyken onun İspanya'da ne işi var, anlamıyorum.» Sonra aklına başka bir şey geldi. «Kaç yaşında?» diye sordu.

«Benden iki yaş küçük.» Dikkatle yüzüne bakıyordum. «Yaşı da n'oluyor ki şimdi?»

«Evli mi? Başka biriyle demek istiyorum tabiî.»

Güldüm. O da güldü. «Tabiî di'il.»

«Eh, belki de yaşlıca bir kadındır dedim,» dedi Giovanni, «kocası vardır bir yerde, seninle dalgasına devam edebilmek için arada belki kocasıyla çekip gitmesi gereki-

yordur. Fena da olmazdı hani. Öyle karılar fena olmaz bazen. Sonra paralıdırlar. İspanya'daki öyle biri olaydı kimbilir sana ne hediyeler getirirdi gelirken ya elin yurdunda tek başına dolaşan bir genç kız? Yok oğlum sevmedim ben bu işi. Kendine bir başka metres bul sen.»

Elimde olmadan güldüm söylediklerine. «Ya sen? Senin metresin var mı?» diye sordum.

«Şimdilik yok» dedi, «ilerde, belki.» Yarı kaşlarını çattı, yarı gülümsedi. «Şu sıra kadınlar pek ilgilendirmiyor beni, bilmem neden. Eskiden ilgilendirirdi. İlerde belki gine ilgilenirim.» Omuz silkti. «Belki de bugünlerde karı derdiyle uğraşıcak halim yok, ondan. Sonra...» Durdu.

Dertten kurtulmak için pek olmadık bir yol tuttuğunu ona söyliyecektim, «kadınlar hakkında pek iyi şeyler düşünmüyorsun galba» dedim sadece, o da ihtiyatla.

«Ah, kadınlar! Allahtan, insan bir şey düşünmese de olur kadınlar hakkında. Su gibidir kadın kısmı. Su gibi adamın akhnı başından alır, su gibi yarı yolda bırakırlar. Bir o kadar da derin görünürler ha!.. Ama o kadar sığ, o kadar da pistir çoğu.» Durdu. «Doğru, belki kadınları fazla sevmiyorum ben. Gine de birçoğuyla sevişmedim, bir ikisine tutulmadım di'il. Ama çok kere... çok kere yalnız vücudumla seviştim.»

«İnsanı korkunç yalnızlığa salabilir bu» dedim. Oysa hiç de beklemiyordum ağzımdan böyle bir söz çıksın.

O da hazırlıksızdı. Yüzüme bir baktı. Uzandı, çeneme dokundu. «Evet» dedi. Sonra devam etti. «Kadınlardan söz ederken kötü görünmiye çalışıyorum sanma. Kadınlara saygım vardır benim, hem de çok. İç dünyalarına saygım vardır. Bir erkeğinkine benzemez hiç.»

«Kadınların da hoşlanmadığı bu, galba» dedim.

«Eh, n'apalım,» dedi Giovanni. «Baksana bugün orta-

da dolaşan karılara! Kafaları bin türlü fikirle, saçmalıkla dolu, erkeklerden aşağı kalmı'caz diye kendilerini ne gülünç hâllere sokuyorlar! Lâf! Eşek sudan gelene kadar atacaksın köteği, bak nasıl anlarlar bu dünyada kimin sözü geçiyor.»

Güldüm. «Senin tanıdığın kadınlar kötek yemeğe bayılıyordu demek?»

Gülümsedi. «Bayılıp bayılmadıklarını bilmem ama kötek yedi diye başını alıp gidenine hiç rastlamadım.» İkimiz de güldük. «Ne biliyim, İspanya'da sürtüp sana Paris'e kartpostal gönderen o alık sevgilin gibi di'illerdi hiç olmazsa. Ne yaptığını sanıyor? İstiyor mu seni, istemiyor mu?»

«Onu anlamak için gitti İspanya'ya» dedim.

Giovanni gözlerini faltaşı gibi açtı. Kızmıştı. «İspanya'ya da neden Çin'e di'il? Niçin ulan, bir bir İspanyolları deniyip seninle kıyaslamıya mı?»

Azdan kafam kızmıştı. «Anlamıyorsun ki,» dedim. «Akıllı kızdır. Derindir. Uzağa bir yere gidip düşünmek istedi.»

«Ne var düşünecek? Doğrusu, enayinin biri galba. Nedir istediği, kararını verir insan. Seninki anlaşılan herşey birden olsun istiyor.»

«Şimdi Paris'te olsaydı ben seninle bu odada olmazdım» dedim ters ters.

«Evet, olur a, belki burda oturmazdın» dedi, «ama tabiî birbirimizi görürdük gine, niye olmasın?»

«Niye mi olmasın? Ya çakarsa?»

«Çakarsa mı? Neyi çakarsa?»

«Aman kes artık» dedim, «neyi çakacağını pekâlâ biliyorsun!»

Düşünceli düşünceli bana baktı. «Senin küçük kız git-

gide çekilmez oluyor» dedi. «N'apar, neriye gitsen peşinden mi gelir senin? Yoksa hafiye tutup yatağının altına mı sokar, ha? Hem zaten ona ne bundan?»

«Bütün bunları şimdi ciddî ciddî mi söylüyorsun?» dedim.

«Tabiî ciddîyim» diye tersledi. «Asıl anlaşılmaz olan sensin.» Homurdandı. Bardaklara kahve koydu, konyak şişesini yerden aldı. «Senin orda anlaşılan her şey pek heyecanlı, pek karışık, İngiliz cinayet romanları gibi. Nedir o, çakarsa çakarsa diyip duruyorsun? Suç ortağı mıyız seninle, ne? Bir suç mu işledik?» Konyağı bardaklara doldurdu.

«Öğrenirse çok kırılır, hepsi bu. Başkaları ne der bu . bu duruma? Biliyorsun, bütün o pis lâflar..» Sustum. Düşüncemi pek mantıksız bulduğu yüzünden anlaşılıyordu. Kendimi savunmak için ekledim. «Hem suçtur bu.. benim orda. Sonra ben, herşeye rağmen, orda yetiştim.»

«Pis lâflardan bu kadar korkuyorsan» dedi Giovanni, «bugüne kadar nasıl yaşıyabildin, şaşıyorum. İnsanlar herşeye bir pis ad takarlar, merak etme. Yalnız pis bir şey anlattıkları zaman pis lâf etmezler, çoğunluk demek istiyorum tabiî.» Sustu. Birbirimizi süzdük. Böyle konuşması bir yana, kendi de korkmuş görünüyordu. «Senin Amerikalıların yakınlığı suç belliyorsa, utansınlar kendilerinden. Şu senin kıza gelince, o burdayken onun yanında mı kalırsın hep? Yani her gününü sabahtan akşama kadar onun yanında mı geçirirsin? Bir şey içmek için tek başına çıktığın olmaz mı? Belki arada bir onsuz yürüyüşe çıkarsın. hani diyorsun ya, düşünmek için. Amerikalılar da hep düşünüyor galba! Düşünürken, içkini içerken ordan geçen bir başka kıza bakarsın herhalde, di'mi? Belki gökyüzüne bakar, kanının içinde dolaştığını duyarsın, duymaz mısın?

Yoksa Hella gelince herşey bitiyor mu? Yalnız başına içki içmekti, başka kızlara bakmaktı, gökyüzüydü, hiç biri yok, ha? Söylesene!»

«Dedim ya, Hella'yla evli di'iliz. Bu sabah da sana hiç bir şey anlatmanın yolu yok galba.»

«Herneyse, Hella burdayken arada bir başkalarını da gördüğün olur, di'mi, yani Hella'sız?»

«Gayet tabiî.»

«O olmadığı zaman yaptığın herşeyi anlattırır mı sana?»

İçimi çektim. Konuşma çığırından çıkmıştı. Artık sona ermesinden başka bir şey istemiyordum. Acele konyağı içmiye başladım, gırtlağımı yaktı. «Anlattırmaz tabiî.»

«İyi. Yakışıklısın, sırım gibi oğlansın, medenîsin de üstelik. İktidarsız olmadıktan sonra şikâyet edeceği ne olabilir, ya da senin kaygulanmana ne sebep var, anlamıyorum. Bak dostum, insanın günlük hayatını ayarlaması çok kolaydır aslında. İş başlamakta.» Birşeyler düşünüyordu. «İşler bazen ters gider, doğru. O zaman ayarı başka türlü tutarsm. Senin gibi öyle herşeyi bir İngiliz melodramına çevirmenin ne âlemi var? Ne diyorsun be! Öyle olsaydı çekilir miydi bu hayat?» Biraz daha konyak aldı. sanki bütün dertlerimi rüzgârlara savurmuş gibi yüzüme bakıp sırıttı. Ben de ona bakıp gülümsemek zorunda kaldım, o denli içten gülüyordu. Giovanni sağduyusu kuvvetli bir adam olduğuna, benim hiç öyle olmadığıma inanmak isterdi. Aklı sıra bana hayatın acı gerçeklerini öğretiyordu. Onun için önemliydi bu çok. Yüreğimin en derin bir noktasında var gücümle ona karşı koyduğumu pekâlâ biliyordu çünkü; derinden derine, istese de istemese de biliyordu.

Sonunda kımıldamaz olduk. Sustuk. Uyuduk. Öğleden

sonra üç ya da dört sularında uyandığımızda güneşin donuk ışınları dağınık odanın köşelerinde dolanırdı. Kalkıp yıkanır, tıraş olurduk. İkide bir birbirimize çarpıp şakalaşırken, hiç dile getiremediğimiz o odadan kaçma isteği içimizi kabartırdı. Sonra sokaklara, Paris'e dalardık. Bir yerde birşeyler atıştırırdık, sonra Giovanni'yi barın kapısında bırakırdım.

Sonra yalnız başıma, yalnız başıma olmanın sevinciyle, ya bir sinemaya giderdim, ya yürürdüm. Bazen eve döner kitap okurdum; bazen bir parka gider okurdum; kimi zaman da bir kavenin terasında oturur, birileriyle konuşur ya da mektup yazardım. Hella'ya yazardım, hiç bir şeyin sözünü etmeden; babama yazardım, para istemek için. Ne yapsam böğrümde başka bir «ben» vardı, hayatımın ne olacağı meselesi karşısında dehşetten buz kesmiş bir başkası.

Giovanni içimde eski bir kaşıntıyı uyandırmıştı. Bir gün kafama dank etti. Öğleden sonraydı, Monparnasse bulvarından iniyorduk. Giovanni'yi işine götürüyordum. Bir kilo kiraz almış, yolda yiyorduk. Alabildiğine çocukluk ediyorduk, uçarıydık o gün. Geniş kaldırımda itişip kakışan, kiraz çekirdeklerini birbirinin suratına atan iki yetişkin adamın bu hâli, düşünüyorum da şimdi, baya çirkin olmalıydı. Benim yaşımda birinin böylesine çocukça davranmasında bir gariplik olduğunun farkındaydım. Üstelik bu çocukluğu doğurup ortaya salan mutluluk, o daha da garipti. O dakikada Giovanni'yi gerçekten seviyordum. O günkü kadar güzel görmemiştim onu. Yüzünü seyrederken bir şeyin farkına vardım: yüzünü bu denli aydınlatmak elimdeydi ya benim, benim için önemliydi bu. Bu gücü yitirmemek için çok şeyden vazgeçmiye hazırdım. Buzlar çözüldü mü nasıl nehir kudurarak akar, ben de ona doğru

öyle akıyordum. Fakat tam o sırada aramızdan başka bir oğlan, bir yabancı geçti. Bir anda Giovanni'nin güzelliğini o oğlana yakıştırdım, Giovanni için ne duyuyorsam o oğlan için duydum. Giovanni bunu gördü, yüzümü gördü, daha çok gülmiye başladı. Kızardım birden. O habire gülüyordu. Cadde, ışık, Giovanni'nin attığı kahkahalar, hepsi şimdi bir kâbusdan parçalardı. Ağaçlara, yaprakların arasından dökülen ışığa baktım. İçimde üzüntü, utanç, şiddetli bir gocunma vardı. Aynı zamanda — bu hem tutulduğum fırtınanın bir parçasıydı, hem onun dışındaydı — ışıl ışıl caddede gitgide ufalan oğlanı seyretmek için başımı çevirmiyeyim diye kendimi sıkmaktan boynumda kasların tutulduğunu duyuyordum. Giovanni'nin içimde uyandırdığı canavar bir daha gözlerini yummıyacaktı ama bir gün gelicek ben Giovanni'yle beraber olmıyacaktım. O zaman ben de, öbürleri gibi, her önüme çıkan oğlanın ardından yolumu değiştirip kimbilir hangi karanlık sokaklardan, Allah bilir hangi karanlık köşelere sürüklenecek miydim?

Bu korkunç düşünceyle birlikte Giovanni'ye karşı içimde sevgim kadar güçlü, aynı köklerden beslenen korkunç bir nefret uyandı.

— 2 —

Bilmem o odayı nasıl anlatmalı? Bir bakıma, içinde yaşadığım her oda oldu çıktı benim için; bundan sonra kendimi içinde bulacağım her oda da bana Giovanni'nin odasını hatırlatıcak. Gerçi çok kalmadım orda. Karşılaştığımızda daha bahar gelmemişti, ayrıldığımızda yazdı. Gine de, sanki orda koca bir ömür geçirmiş gibiyim. Dediğim gibi, o odada hayat denizin dibinde geçer gibiydi. Nasıl deniz içine düşen herşeyi zamanla değiştirir, o oda da, eminim, beni öyle değiştirdi.

Oda iki kişiye yetecek kadar geniş değildi. Küçük bir avluya bakıyordu. Avluya bakıyordu diyorum ya, topu topu iki penceresi vardı. Dışardan pencerelere sinsi sinsi bas-

tırırdı avlu. Bereketli bir ormandı sanki, hergün biraz daha üzerimize yürüyordu. Çok zaman pencereleri kapalı tutardık, daha doğrusu Giovanni kapalı tutardı. Benden önce hiç perde almamıştı, ben ordayken de almadık. Dışardan içerisi görünmesin diye Giovanni camları kalın, beyaz bir cilâyla sıvamıştı. Bazen dışarda oynıyan çocukların seslerini duyardık, bazen camlara kocaman, acayip şekiller vururdu. O zaman Giovanni odada çalışmasını bırakır, ya da yatakta uzanmışsa yarı doğrulur, tıpkı bir av köpeği gibi kasılır kalırdı, rahatımızı kaçıran ne ise çekip gidene kadar hiç ses çıkarmazdı.

Ne zamandır odaya bir çeki düzen vermeyi düşünüyordu. Ben gelmeden de başlamış işe. Duvarlardan birinin kâğıdını yırtıp indirmiş, alttan duvarın yol yol, kirli beyaz rengi çıkmıştı. Üzerinde çember eteklikli bir kadınla golf pantalonlu bir erkeğin bir yığın gül arasında yürüyüp durduğu karşı duvar olduğu gibi kaldı. Dört bir yanda şerit şerit, tomar tomar duvar kâğıdından geçilmiyordu. Giovanni'nin araçları, boya fırçaları, beziryağı ve teramantin şişeleri arasında kirli çamaşırlarımız yerlerde sürünüyordu. Bavullar hep birşeylerin üstünde, yampiri durardu, ödümüz patlardı birini açmak zorunda kalıcaz diye. Günler günü çorap değiştirmediğimiz olurdu.

Jacques'dan başka kimse bizi görmiye gelmezdi. O da pek sık gelmiyordu. Şehrin ortasından epey uzaktaydık. Telefonumuz da yoktu.

O odada uyandığım ilk öğle sonunu hatırlıyorum. Giovanni kütük gibi serilmiş yanımda uyuyordu. Odaya o kadar az ışık giriyordu ki birden vakit çok geç oldu sandım. Giovanni'yi uyandırmıyayım diye usulca bir sigara yaktım, çevreme bakındım. Taksîde Giovanni odasının çok pis olduğunu söylemişti. Ben «öyledir herhalde» deyip ba-

şımı çevirmiş, pencereden dışarı bakmıştım. İkimiz de sustuyduk. Odasında uyanınca hatırladım şimdi, o sessizliğin gergin, üzücü bir yanı vardı. Giovanni utangaç, acı bir gülümseme ile «şairâne bir söz etmeliyim» diyerek sessizliği bozmuştu.

Sonra kocaman parmaklarını havada yaymıştı, bir şairâne mecazı kavramak ister gibi. Onu seyrediyordum.

«Şu şehrin süprüntüsüne bak» demişti sonunda, parmaklarıyla sokağı gösterip. «Bütün şehrin süprüntüsü! Neriye götürürler bunları? Bilmem neriye götürürler ya pekâlâ benim oda da olabilir.»

«Herhalde götürür Sen'e boca ederler» demiştim.

Uyanıp da gözlerimi odanın içinde gezdirince, kullandığı mecazdaki boşuna kabadayılığı, korkaklığı hemen sezdim. Sözünü ettiği Paris'in süprüntüsü değildi, öyle olsaydı hiç sözü edilmiye değmezdi zaten; sözünü ettiği kendi hayatının kusmuk birikintileriydi.

Karşımda, yanı başımda, odanın dört bir yanında duvar gibi üstüste yükselen kartondan, deriden kutular vardı, kimi sicimle bağlı, kimi kilitli, kimi ağız ağzına dolu. En tepede bir kutudan etrafa keman notaları saçılmıştı. Odada bir de keman vardı. Çarpılmış, çatlak kutusunun içinde masanın üstünde duruyordu. Belki dün konmuştu orıya, belki yüz yıldır yerinden oynamamıştı. Masanın üstünde bir sürü sararmış gazete, boş şişe. Bir de kahverengi, buruş buruş bir patates eskisi gözüme çarptı. Filiz süren gözcükleri bile çürümüştü. Orda burda yere kırmızı şarap dökülmüş, döküldüğü yerde kuruyup kalmıştı. Eski şaraptan odanın içine tatlı, ağır bir hava sinmişti. Fakat insanı ürküten odanın bu dağınıklığı değildi. İnsan dağınıklığın nedenini aramıya kalkınca nerde bulacağını şaşırıyor ve ürküyordu. Ne alışkanlıktan, ne hayat şartlarından ne de mizaçtan ileri gelen bir şey-

di bu. Bir cezaydı nerdiyse, bir yastı. Nasıl anladım bilmiyorum, ama hemen anladım, belki de burda yaşamak istediğimden. Ölümcül, kaçınılmaz bir tehlikeyi tartmak için insan nasıl bütün gücünü toplar, zekâsını harekete geçirir, tetikte durursa, ben de öyle gözlerimi dikmiş odaya bakıyordum. Sonu gelmez bir gül bahçesinde kapana kısılmış o garip eski zaman âşıklarıyla süslü sessiz duvarlara, buzdan ve ateşten iki kocaman göz gibi bakan pencerelere, içinden bazen zebanilerin seslendiği o bulutlar misali alçalıp kararan, sarı lâmbanın ardında kötü niyetini gözden saklıyan fakat bir türlü yumuşatamıyan tavana bakıyordum. Tavanın ortasından sarkan sarı lâmba hastalıklı, ne olduğu bilinmez bir tenasül organıydı sanki. Bu ucu körleşmiş okun altında, bu paramparça ışık demeti altında Giovanni'nin gönlünü saran dehşetler yatıyordu. Giovanni'nin neden beni istediğini, neden beni bu son sığınağına getirdiğini anladım. Bu odayı yıkacak, Giovanni'ye yeni bir hayat, daha iyi bir hayat verecektim. Bu hayat olsa olsa kendi hayatım olabilirdi. Giovanni'nin hayatını değiştirebilmesi için de önce Giovanni'nin odasının bir parçası olmalıydı.

Başlangıçta, — beni Giovanni'nin odasına sürükliyen sebepler karışık mı karışık, onun umutlarının ve isteklerinin dışında, kendi çaresizliğimin derin bir sonucu olduğu için — Giovanni işe gittikten sonra o odada ev kadını rolünü oynamaktan bir çeşit zevk alır oldum. Kâğıtları, şişeleri, o acayip süprüntü birikintilerini kaldırdım attım; sayısız kutuların, bavulların içinde ne var, ne yok bir bir baktım, sonra çıkarttım odadan. Ama ev kadını değilim ben. Bir erkek hiç bir zaman ev kadını olamaz. Giovanni o gösterişsiz, minnettar gülümseyişiyle yüzüme bakıyor, orada onunla olmamdan, sevgim ve becerikliliğimle onunla

karanlığın arasına dikilmemden duyduğu memnunluğu çeşitli yollardan belli ediyordu; fakat yaptıklarımın bana verdiği haz aslında ne gerçekti, ne de derindi. Giovanni nasıl değiştiğini, sevginin onu nasıl değiştirdiğini, nasıl şimdi çalışıp şarkı çağırdığını, beni ne çok sevdiğini hergün göreyim istiyordu. Kafam karışmıştı. Bazen düşünüyordum : hayatın bu işte, bırak hayatınla kavga etmeyi, bırak kavgayı. Bazen de düşünüyordum : mesudum, beni seviyor, emniyetteyim. Bazen, o yanımda olmadığı zamanlar, bir daha bana dokunsun bırakmı'cam derdim; sonra gelip yanıma sokuldu mu, zarar yok derdim, yalnız vücut bu nasıl olsa, birazdan bitecek. Bittikten sonra da karanlıkta uzanıp onun soluk alışını dinlerdim. Ellerinin, Giovanni'nin ya da bir başkasının elerinin vücuduma değişini kurardım hep, beni ezip parçaladıktan sonra yeniden bütün kılacak güçte elleri.

Bazı günler ikindi çayından sonra Giovanni'yi masa başında, sigarasını tüttürürken bırakır çıkardım. Opera'nın ordaki Amerikan Ekspres şubesine giderdim. Mektup varsa orda olurdu. Arada bir Giovanni de benimle gelirdi ya enderdi bu. Dediğine göre o kadar çok Amerikalıyı bir arada görmiye dayanamıyordu. Hep birbirlerine benzedikleri ni söylerdi. Doğruydu herhalde, onun için. Bana sorsalar hiç de birbirlerine benziyorlar demezdim. Hepsinde onları Amerikalı yapan ortak bir yan vardı, onu biliyordum; neydi, bir türlü anlıyamadım. Gine de, biliyordum, bu Amerikalı'lık hepsiyle paylaştığım birşeydi. Üstelik Giovanni biraz da bundan bana tutkundu. Ne zaman bana kızdığım belli etmek istese «sahiden Amerikalısın» derdi bana; onu memnun ettiğim zamanlar da, tersine, Amerikalıya hiç benzemez olur çıkardım. Her iki halde de benim içimde, çok derinlerde canlı bir sinire dokunuyordu. Bunun ne

olduğundan kendisi hiç haberdar değildi. Kızdırıyordu beni, sanki bir Amerikalıdan başka birşey değilmişim gibi bana Amerikalısın demesi. Buna kızdığım için kendime de kızıyordum. Amerikalı değilsin denmesi de gücüme gidiyordu, sanki hiç bir şey değilmişim gibi...

Gine de, göz kamaştırıcı bir yaz günü öğleden sonra Amerikan Ekspres'in kapısından içeri girerken, bu hareketli, bu adamı rahatsız edercesine şen sürünün gerçekten, ilk bakışta, yeknesaklığıyla göze çarptığını kabul etmek zorunda kaldım. Memlekette olsaydım çeşitli özellikleri, huyları, şiveleriyle bu insanları hiç güçlük çekmeden birbirinden ayırdedebilirdim; şimdi kulağımı dört açıp dinlemesem herkesi Nebraska'dan yeni gelmiş sanacaktım. Memlekette olsaydım giydikleri elbiseleri görebilirdim; burda gördüğüm, hep aynı mağazadan alındığı belli çantalar, fotoğraf makineleri, kemerler, şapkalardan başka bir şey değildi. Memlekette olsaydım karşımdaki kadının kadınlığı ardında yatan kendi kişiliğini sezebilirdim; burda en yaman görünenleri bile, ya buz gibi soğuk ya saman gibi kuru, bir cinsiyet karikatüründen çıkma tipleri andırıyordu. Büyükanne olanların bile etle hiç bir alış verişi olmamıştı sanki. Erkeklere gelince, onların tek özelliği yaşlanmasını bilmez olmalarıydı. Hepsi sabun kokuyordu Sabun kokusu adamları daha insanca bir kokunun tehlikelerinden, sorumluluklarından korur gibiydi. Şurda güleç yüzlü karısıyla Roma'ya yer ayırtan altmış yaşındaki adamın gözünde kirlenmemiş, el değmemiş, hiç değişmemiş bir oğlan parıldıyordu: kendi çocukluğu. Karısı mı o yanındaki? Yulaf ezmesini boğazına tıkıştırı tıkıştırı veren anası niye olmasın? Roma, anasının görmesine izin vereceğini vaadettiği filim mi yoksa? Ne ki bu gördüklerim belki de gerçeğin yalnız bir parçasıydı, belki en önemli parçası bile

değildi. Bu yüzlerin, elbiselerin, şivelerin, kabalığın altında hem güç, hem hüzün vardı. Becerikli insanların gücüyle, bağlarını bulamamışların hüznü. Bu insanlar ne o güçten, ne de o hüzünden haberdardılar.

Mektup gelmiş mi diye sormak için sıraya girdim. Önümde iki genç kız duruyordu. Avrupa'da daha kalmak istediklerine karar vermişler, Almanya'da Amerikan hükûmetinden bir iş bulmayı tasarlıyorlar. Biri bir İsviçreli oğlana gönül vermiş, arkadaşına alçak sesle, helecanla anlattıklarından anladım. Hangi konuda olduğunu pek çıkaramadım ama arkadaşı «diretmesini, sıkı durmasını» öğütlüyordu. Beriki, arkadaşının söylediklerini kabul etti·ğinden çok ne yapacağını bilemediğini gösteren bir hareketle habire başını sallıyordu. Söyliyecek daha birşeyi varmış da nasıl söyliyeceğini bilemiyormuş gibi, lâfı ağzında kalmış, şaşkın bir hali vardı. «Aptallık etme» diyordu arkadaşı; «biliyorum, biliyorum» diyordu beriki. Aptallık etmek istemiyordu tabii ama kelimenin kaç anlamı olabileceğini unutmuş gibiydi.

Bana iki mektup vardı. Biri babamdan, biri Hella'dan. Hella kaç zamandır kartpostaldan başka bir şey yollamaz olmuştu. Korktum, mektupta önemli bir şey vardır diye, okumak istemedim. Önce babamdan gelen mektubu açtım. Durmadan açılıp kapanan çifte kapıların dibinde, güneşin hemen beri yanında gölgede dikildim, okudum :

«Sevgili Butch» diyordu babam, «hiç geri dönmiyecek misin? Sakın bencillik ediyorum sanma. Sahiden seni göreceğim geldi. Yeter artık böyle uzaklarda kaldığın. Allah biliyor ya orada ne yaptığından hiç haberim yok. Tahmin bile edemiyorum, öyle az yazıyorsun. Ama bana sorarsan bu güzel günlerden bir gün, orada günlerini boşuna geçirdiğine pişman olacaksın. Senin için hiç bir şey yok orda.

İstesen de istemesen de Amerikalısın oğlum, kurtulamazsın bundan. Sonra darılma ama, orada okuyup ediyorsan, artık bunun için biraz fazla yaşlandın sayılır. Otuzunu bitiriyorsun. Ben de yaşlanıyorum, herşeyim sensin. Seni görmek isterdim.

Para gönder deyip duruyorsun hep. Göndermedim diye kızıyorsundur. Seni aç bırakıp öldürmek niyetinde değilim. Hem bilirsin ki gerçekten bir şeye ihtiyacın olduğu zaman yardımına ilk koşacak olan da benim. Ama elindeki azıcık parayı da orada harcayıp memlekete on parasız dönmene göz yummakla sana iyilik edeceğimi hiç sanmıyorum. Ne halt yiyorsun orda? Babanı da sırlarına biraz ortak etsen olmaz mı? Belki inanmazsın ama ben de bir zamanlar gençtim.»

Sonra üvey anamdan, kadının beni ne çok görmek istediğinden, eşten dosttan, neler yaptıklarından söz ediyordu. Belli, yokluğum onu korkutmıya başlamıştı. Bunu neye bağlıyacağını bilemiyordu. Günden güne kararan, belirsizleşen bir şüphe kuyusunda yaşadığı ortadaydı. Şüphelerini dile getirmesini beceremezdi tabiî, böyle birşeyi göze alsa bile. Sormak için yanıp tutuştuğu sorudan, ortaya atacağı tekliften mektupta hiç bahis yoktu. «Bir kadın mı, David? Getir onu eve. Kim olursa olsun, önemli değil. Getir eve. Ben burda ev kurup yerleşmenize yardım ederim.» Bu soruyu sormayı göze alamıyordu, çünkü olumsuz bir cevabın altından kolay kolay kalkamıyacaktı. Olumsuz bir cevap birbirimizden ne kadar ayrı düştüğümüzü ortaya koyacaktı. Mektubu katladım, arka cebime yerleştirdim. Güneşte parıldayan, geniş, yabancı caddeye baktım.

Baştan aşağı beyazlar giyinmiş bir denizci karşı kaldırımdan bu yana geliyordu. Denizcilere özgü o tuhaf salınmayla, kısa zamanda çok şeyler yapma zorununun

verdiği o umutlu, sert denizci havasıyla yürüyordu. Farkına varmadan gözlerimi dikmiş kalmışım. Onun yerinde olmak istiyordum. Nedense, ben hiç onun kadar genç, onun kadar sarışın, güzel olmadım gibi geldi bana. Erkekliğini kendi derisi gibi rahat taşıyordu üzerinde. Evimi, yurdumu aklıma getirdi. Belki de insanın yurdu bir yer değil, kaçınılmaz bir şartlanmadır. Nasıl içki içtiğini, arkadaşlarıyla nasıl geçindiğini, kadınların ve acının karşısında nasıl afalladığını biliyordum. Acaba babam hiç böyle olmuş muydu, merak ettim. Acaba ben böyle olabildim mi? Oysa, caddeden uzun adımlarla öyle ışık gibi geçip giden bu oğlanın bir geçmişi ya da bir takım bağları olabileceğini düşünmek nerdiyse imkânsızdı. Yanyana geldik. Gözlerimde herşeyi açığa vuran bir panik görmüş gibi alaylı, kötü, bilgiç bir bakışla beni süzdü. Birkaç saat önce, hanımefendi olduğuna onu inandırmıya çalışan ölümüne iyi giyinmiş isterik karıya ya da sokak orospusuna da belki öyle bakmıştı. Biraz daha yanyana kalsaydık hiç şüphe yok bir saniye sonra o ışık ve güzellik kaynağından «yavrum, tanışıyoruz galba» gibisinden bir takım hayvanca kelimeler dökülecekti. Yüzüm alev alev oldu. Bir acele yanından geçerken yüreğim sertleşti, sarsıldı. Boş bulunduğum bir anda yakalamıştı beni. Bir bakıma hiç onu düşünmüyordum, aklım cebimdeki mektupta, Hella'da, Giovanni'deydi. Arkama bakmıya cesaret edemeden caddenin karşı yanına geçtim. Merak ediyordum, durup dururken beni böyle hor görmesi için bende birşey olması gerekti ya neydi? Bunun yürüyüşümden, ellerimi tutuşumdan ya da sesimden —zaten sesimi duymadı— ileri geldiğini sanacak kadar toy değildim. Başka birşeydi bu, benim asla göremiyeceğim birşey, hiç bir zaman görmiye cesaret edemiyeceğim birşey, çıplak gözle güneşe bakmak gibi. Fakat geniş kaldırımlar-

da yanımdan geçenlere bakamadan, kadın olsun, erkek olsun, kimseye bakamadan koşar adım yürürken, denizcinin beni apansız yakaladığında gözlerimde ne gördüğünü biliyordum: gıpta ve şehvet. Kaç kere ben bunun aynını Jacques'ın gözlerinde görmüş, her seferinde tıpkı bu denizci gibi davranmıştım. Ne var ki yüreğimde birazcık sevgi duyabilme gücü kalmış olsaydı da o gözlerimde bunu görseydi, gine birşey değişmiyecekti. Bundan böyle ister istemez yüzlerine bakıp duracağım oğlanların gözünde sevgi, şehvetten çok daha korkunç birşeydi çünkü.

Niyet ettiğimden daha çok yürüdüm. Ödüm koptu oğlan dönüp ardımdan bakacak diye, durmıya cesaret edemedim. Sonra nehrin yakınında, Rue des Pyramides'de bir kahveye girdim oturdum, Hella'nın mektubunu açtım.

«Sevgilim» diye başlıyordu. «İspanya en sevdiğim ülke ama Paris'i her zaman tercih ederim. Parislilerin çılgınlığına hasret kaldım. Tünelde tirene koşuşan, otobüslerden atlıyan, motosikletlerden kaçışan, ikide bir trafikte sıkışıp kalan, o gülünç parklarda saçma sapan heykellere hayran hayran bakıp duran o insanlar yok mu! Place de la Concorde'da orospu karıları özledim, ağlıcam nerdiyse. Bu İspanya bambaşka bir yer. Bir kere zırzopluğu yok hiç. Bana kalsa hayatım boyunca İspanya'da oturabilirdim, doğru bu, Paris'i tanımamış olsaydım. İspanya öyle güzel! Taşlar, kayalar, güneş, ıssızlık... Fakat zamanla zeytin yağıydı, balıktı, kastanyetti, tefti, illallah diyor insan. Ben bıktım hiç değilse. Eve dönmek istiyorum, eve, Paris'e! Tuhaf değil mi? Daha önce hiç bir yer bana evim gibi gelmediydi.

Burda hep bildiğin gibiyim. Herhalde bu memnun edecek seni. Ben memnunum doğrusu. İspanyollar iyi insanlar. Çoğu korkunç yoksul tabiî, yoksul olmıyanlar da çe-

kilir gibi değil. Turistleri de sevmiyorum. Bir sürü İngiliz, Amerikalı alkolik. Aileleri başlarından atmış, aman dönmesinler diye gönderiyorlar paralarını. (Keşke benim de bir ailem olsaydı!). Şimdi Mayorka'dayım. Bütün bu dul karılar denize boca edilse, sek martini de içmek yasaklansa, o zaman hoş bir yer olurdu burası. Ömrümde böyle şey görmedim! Kocakarıların kafayı çekip her pantalonluya, hele on sekizinde oğlancıklara bir kaş göz edişleri var! Eh dedim kendi kendime, Hella kızım, iyi bak, senin gelecek de bu olmasın! İşin güç yanı, kendime fazla düşkünüm. Onun için bir deniyeyim dedim, şu senin beni sevmen işini. Bakalım nasıl yürüyecek. Bir kere kararı verdim ya, şimdi çok iyiyim, inşallah sen de öylesin, şövalyem benim!

Barselona'da tanıdığım bir İngiliz aileyle Sevil'e gidiyorum. İstemiyorum ama gitmem lâzım. Patlıcam sıkıntıdan. Hayranlar İspanya'ya, beni boğa güreşine götürecekler. Biliyor musun, burıya geldim geleli bir kere olsun gitmedim boğa güreşine. Sahiden iyi insanlar. Adam BBC de şair gibi bir şey, kadın da pek becerikli biri, kocasına tapıyor. Sahiden tatlı kadın. Doğru, çekilmez bir oğulları var. Deli mi ne, kendini bana tepeden tırnağa âşık sanıyor. Zavallı ama, tam bir İngiliz, hem de çok genç. Yarın hareket ediyoruz, on gün kadar burada değilim. Sonra onlar İngiltere'ye, ben de doğru... sana!»

Mektubu katladım. Şimdi anlıyordum, günler günü bekliyordum bu mektubu. Garson geldi, ne içeceğimi sordu. Bir aperatif diyecekken, içimi garip bir şenlik doldurdu. Bugünü kutlamak gerekti. Viskiyle soda ısmarladım. Viski! Hiç bu kadar bana Amerika'yı hatırlatmadıydı. Bir yandan içiyor, bir yandan Paris'e bakıyordum. Gülünç şe hir! Kızgın güneşin altında yüreğim gibi karmakarışıktı. Ne yapacaktım ben şimdi?

Korktum diyemem. Hani derler, biri vuruldu mu bir süre hiç acı duymazmış. Azıcık rahatladım bile. Bir bakıma karar vermek sorumluluğundan kurtulmuştum. Giovanni'yle yaşadığımız mutlu günler nasıl olsa bir gün sona erecekti, biliyorduk, diyordum kendi kendime. Giovanni de biliyordu, ben de biliyordum. Hem ona karşı dürüst davranmamış da değildim. Hella hakkında herşeyi biliyordu, günün birinde Paris'e döneceğini pekâlâ biliyordu. Hella geri dönecekti, Giovanni'yle hayatım sona erecekti. Her erkeğin başına hayatta hiç değilse bir kere böyle bir şey gelmiş olmalıydı. Hesabı ödedim. Kalktım, nehri geçip Montparnasse'a doğru yürüdüm.

Sevinç içindeydim. Gine de Raspail'dan aşağı, Montparnasse kavelerine doğru yürürken hatırlamadan edemedim. Bu yolu Hella'yla yürümüştüm, Giovanni'yle yürümüştüm. Adım başında önümde ısrarla parıldayan yüz Hella'nın yüzü değil, Giovanni'nin yüzüydü. Vereceğim haberi nasıl karşılıyacaktı? Kavga edecek miydi? Sanmıyordum. Kavga etmiyecekti herhalde ya yüzünde göreceklerim? Beni kurkutuyordu. Yüzünde göreceğim ıstırap beni korkutuyordu. Ama korktuğum o da değildi aslında. Taa içimdeydi o, gizli, beni zorla Montparnasse'a sürükliyen korku. Bir kız bulmak istiyordum, kim olursa olsun bir kız bulmak istiyordum.

Kavelerin önünde kimseler yoktu. Caddenin her iki yakasından ağır adımlarla yürüyüp masalara baktım, tanıdık kimse göremedim. Closerie des Lilas'a kadar yürüdüm, orada tek başıma bir şey içtim, mektupları bir daha okudum. Hemen Giovanni'yi bulsam, ondan ayrılacağımı haber versem iyi olacaktı. Fakat daha barı açmamış olmalıydı, kimbilir bu saatte Paris'in hangi bucağındaydı. Ağır ağır geri döndüm. Bir iki kız gördüm, bir iki Fıran-

sız orospusu. Gözüm tutmadı. N'olsa bulurum daha iyisini dedim, gittim Select'e bir masaya oturdum. Gelip geçenleri seyredip bir yandan içiyordum. Bekle bekle, tanıdık bir yüz görünmedi.

Neden sonra biri çıkageldi. Pek de tanımadığım bir kız. Sue. Sarışın, tombulca biri. Güzel değildi ama hani her yıl Amerika'da bilmem nere pilâjı güzellik kıraliçesi seçilen tipler vardır, onlardan biri. Kısacık kesilmiş kıvırcık saçları, küçük göğüsleri, kocaman kalçaları vardı. Kılık kıyafetine, kadınlığına hiç takmadığını dünya âleme göstermek için olacak, hep dapdaracık pantalonlar giyer dolaşırdı. Filedelfiya'dandı galiba, zengin mi zengin bir ailenin kızı. Bazen sarhoş olur atıp tutmıya başlardı ailesine, demediğini bırakmazdı; bazen de, başka türlü bir sarhoşlukla, ailesinin eli sıkılığından sözü açar, birbirlerine bağlılıklarını öve öve bitiremezdi. Onu görünce hem canım sıkıldı, hem sevindim. Hemen de, kafadan, üzerindeki elbiseleri bir bir soymıya başladım.

«Otur,» dedim, «bir şey iç.»

«Çok memnun oldum seni gördüğüme» diye haykırdı, oturdu. Gözleriyle garsonu araştırıyordu. «Hiç görünmüyordun ortalarda. Nası'sın?» Garsondan vazgeçti, dostça bir sırıtmayla bana doğru eğildi.

«İyiyim» dedim, «ya sen?»

«Aman, ben mi? Bana hiç bir şey olduğu yok ki!» Oldukça yırtıcı, fakat kolay incinen ağzının köşelerini aşağı büktü. Şaka ettiğini, hem de etmediğini göstermek istiyordu. «Taştan duvar gibiyim maşallah!» İkimiz de güldük. Merakla bana baktı. «Paris'in taa ucunda, hayvanat bahçesine yakın bir yerde oturuyormuşsun diyorlar.»

«Bir hizmetçi odası buldum. Çok ucuz.»

«Yalnız mı yaşıyorsun?»

Giovanni'yi duymuş muydu bilmiyorum. Alnımı ter basar gibi oldu. «Yalnız sayılır» dedim.

«Yalnız mı sayılır? O da nesi? Bir maymun filân mı var yanında yoksa?»

Sırıttım. «Yoo. Tanıdığım bir Fransız çocuk var. Metresiyle yaşıyor. İkide bir birbirlerine girerler. Onun odası aslında, karı onu sepetlediği zaman gelip bir kaç gün benim yanımda kalıyor.»

«Ah,» dedi, «aşk acısı, desene!»

«Halinden memnun» dedim. «Bayılıyor.» Yüzüne baktım. «Ya sen? Sen memnun musun hayatından?»

«Taş duvarların ötesine geçilmez ki!» dedi.

O sırada garson çıka geldi. Biraz ileri gidip «kullandığın silâha bakar» dedim.

«Ne ısmarlıyorsun bana?» diye sordu.

«Ne istersin?» İkimiz de sırıtıyorduk. Garson keyifli bir bakışla, biraz da sabırsız, tepemizde bekliyordu.

«Galba» dedi, baygın mavi gözlerini kırpıştırıp, «bir ricard içicem. Çok, çok buzlu.»

«İki ricard» dedim garsona, «buzu çok olsun.»

«Başüstüne.» Bizi kendine yakıştıramamıştı herif, belli. Giovanniyi, bir gecede dudaklarından dökülen «başüstüne» lerin sayısını düşündüm. Onun yanısıra, öyle geçici bir başka düşünce geldi aklıma. Giovanni'yi yepyeni bir gözle gördüm, özel hayatı, ıstırabı, gece birlikte yattığımızda içinde bir sel gibi coşup büyüyen gocuntusuyla.

«E, sonra?» dedim.

«Ne sonrası?» Gözlerini kocaman kocaman açtı. Boş gözler. «Nerde kalmıştık ki?» İşveli görünmiye çalışıyordu. Zalimlikti bu yaptığım, biliyordum.

Ama tutamadım kendimi. «Taş duvarlardan, taş duvarların ötesinden nasıl geçilir, ondan bahsediyorduk» dedim.

«Taş duvarlarla ilgilendiğini hiç bilmiyordum» diyerek aptal aptal güldü.

«Benim hakkımda bilmediğin çook şey var.» Garson içkilerimizle döndü. «Yeni bir şey keşfetmekten zevk almaz mısın hiç?»

Yüzünde hoşnutsuz bir ifadeyle içki bardağına baktı. «Doğrusunu istersen» dedi, kocaman, boş gözlerini bana çevirip, «hayır!»

«Ama çok gençsin daha» dedim, «herşey yeni olmalı senin için.»

Kısa bir süre sustu. İçkisini yudumladı. «Dayanabileceğim ne varsa hepsini gördüm» dedi. Pantalonunun kumaşı altında kalçalarının oynayışına bakıyordum.

«İyi ama, ölene kadar taş duvar olacak di'ilsin ya.»

«Niye olmıyım?» dedi. «Sonra, olmıyım da n'apıyım yani?»

«Yavrum» dedim, «bak, bir teklif bu. anlamıyor musun?»

Tekrar bardağını aldı, içkisini yudumladı. Dosdoğru dışarıya, caddeye bakıyordu. «Neymiş teklifin?» dedi.

«Bir şeyler içmiye çağır beni. Evinde.»

«Evde birşey bulabilece'mizi hiç sanmıyorum» dedi, bana dönüp.

«Yoldan alır gideriz.»

Gözlerini yüzüme dikip uzun uzun baktı. Gözlerimi indirmemek için kendimi zorladım. Sonunda «yok, çağırmasam daha iyi» dedi.

«Niye yani?»

Hasır koltuğun içinde kımıldadı hafifçe, bir çıkar yol bulamamış gibi. «Bilmem. Ne istiyorsun, bilmiyorum ki!» dedi.

Güldüm. «Sen beni çağır, gösteririm» dedim.

«Doğrusu çekilmez adamsın» dedi. İlk defa gözlerinde ve sesinde içten bir ifade seziliyordu.

«Bana kalırsa sensin çekilmez olan.» Hem çocuksu hem de ısrarlı olmasını istediğim bir gülüşle yüzüne baktım. «Ne var söylediğimde? Ben bütün kozlarımı serdim ortaya, sen elini göstermemekte inat ediyorsun. Biri senden hoşlandığını söyliyince neden çekilmez oluyor, anlamıyorum?»

«N'olursun kes artık!» dedi. İçkisini bitirdi. «Güneş başına vurdu, eminim.»

«Güneşi filân bırak şimdi» dedim. O gine cevap vermeyince, «bütün yapacağın» dedim, «kararını vermek. Burda mı yoksa senin evde mi bir içki daha içicez?»

Birden parmaklarını şaklattı. Pervasız görünmek istiyordu, pek beceremedi. «Hadi, gel» dedi. «Nasıl olsa pişman olacam. Ama sahiden birşeyler alman lâzım, zırnık yok evde çünkü. Böylece,» az bir duraklamadan sonra ekledi, «ben de birazcık olsun bu işten kârlı çıkarım.»

Bu sefer bozulan bendim. Gitmek istemedim. Ona bakmıyayım diye gösterişle garsonu aradım. Herif geldi. Gine öyle suratsız. Hesabı ödedim, kalktık. Sevres sokağına doğru yürümiye başladık. Orda Sue'nun küçük bir dairesi vardı.

Karanlık bir yerdi. Bir dolu eşya vardı içerde. «Hiç biri benim di'il» dedi Sue. «Evsahibinin hepsi. Bir Fransız kadın. Kaç yaşında, bilmem. Sinirleri bozuk, Monte Carlo'ya gitti.» Onun da sinirleri gergindi. Baktım, kısa bir süre hiç değilse, işime yarıyacak. Yolda küçük bir şişe Konyak almıştım. Şişeyi mermer kaplamalı masaya koydum, Sue'yu kollarımın arasına aldım. Neden bilmem, akşamın yedisi olduğunun farkındaydım; birazdan güneş

nehri bırakıp gidecekti; Paris'de gece başlamak üzereydi; Giovanni işinin başındaydı.

İri kıyım bir kızdı Sue. İnsanı tedirgin eden bir akıcılığı vardı, kendini koyverip akamıyordu da. Kollarımın arasında vücudu kaskatı, tutuktu; benim gibi kimbilir daha kaç adamın yarattığı, giderilmesi artık imkânsız bir güvensizliğin eseri. Yapacağımız şey hoş olmıyacaktı.

Bunu sezmiş gibi, benden uzaklaştı. «Gel bir şey içelim» dedi. «Bir acelen yoksa tabiî. Gayret ederim, gerektiğinden fazla tutmam seni burda.»

Gülümsedi. Ben de gülümsedim. O andaki kadar birbirimize yakın olamazdık. İki hırsıza benziyorduk. «Birkaç kadeh atalım» dedim.

«Ama fazla olmasın» dedi. Gine aptal aptal güldü işveyle. Nice yıllar sonra sinema makinesinin zalim objektifi karşısında bir kere daha boy gösteren geçkin bir filim yıldızını andırıyordu.

Konyak şişesini alıp mutfağa girdi. «Sen rahatına bak» diye seslendi ordan. «Pabuçlarını çıkar, çoraplarını çıkar. Kitaplarıma bak. Bazen düşünürüm, bu dünyada kitaplar olmasa n'apardım acaba?»

Pabuçlarımı çıkarıp divana uzandım. Düşünmemiye çalıştım. Olmadı. Giovanni'yle yaptığım ahlâksızlıksa, şimdi Sue'yla yapacağımız ondan beterdi.

Elinde kocaman iki konyak kadehiyle geri geldi, yanıma sokuldu. Bardakları tokuşturduk. Bir iki yudum içtik. Taa gözümün içine bakıyordu. Göğüslerine dokundum, hemen dudakları aralandı, olmadık bir sakarlıkla bardağını yere bıraktı. Üzerime abandı. Hareketlerinde korkunç bir umutsuzluk, bir çaresizlik okunuyordu. Bana değil, hep yolunu gözliyeceği o sevgiliye veriyordu kendini.

Ben... O karanlık yerde Sue'yla kucak kucağa yatar-

ken aklımdan neler geçmedi! Gebe kalmasın diye tedbir alıp almadığını merak ediyordum. Ondan bir çocuğum olabileceği, o yoldan — yani bir bakıma, tam kaçayım, kurtulayım derken — kapana kısılabileceğim düşüncesi az kaldı katıla katıla güldürecekti beni. Demin sigara içiyordu, pantalonunu çıkarıp yanan sigaranın üstüne koymuş olmasın? Belki bir başkasında dairenin anahtarı vardı? İnce duvarların ötesinden seslerimiz duyuluyor muydu? Birkaç dakikaya kadar birbirimizden ne denli nefret edecektik? Orda, onun yanında, üzerime düşen bir görevi yerine getirir gibiydim. Öyle görmeliydim bu işi, hayatı boyunca unutmasın. Ona çok kötü birşey yaptığımın derinden derine farkındaydım. Fazla belli olmasını önlemek de benim için bir namus borcuydu. Neydi bu çirkin, bu korkunç sevişmeyle ona anlatmak istediğim? Hor gördüğüm o değildi, onun vücudu değildi, ayağa kalktığımızda yüzüne bakamıyacağım insan o değildi. Derinden derine birşeyin daha farkına vardım: korkularım aşırıydı, yersizdi, hattâ düpedüz yalandı. Korktuğum şeyin vücudumla hiç bir ilişkisi olmadığını her geçen an biraz daha belli ediyordu. Sue, Hella değildi. Hella döndüğü zaman olup bitecekleri düşününce benliğimi saran dehşeti azaltmıyor, büsbütün arttırıyordu, dehşeti eskisinden de gerçek kılıyordu. Sonra baktım, işimi iyi görüyorum. hattâ gerektiğinden de iyi görüyorum. Onun duygularına bu kadar az katıldığım için Sue'yu küçümsememiye çalıştım. Sue'nun çığlıkları, sırtımı yumruklamaları bitene kadar bu böyle devam etti. Kalçalarının, bacaklarının hareketinden ne zaman serbest kalabileceğimi hesaplamıya çalıştım. Sonra, «sonuna varıyoruz artık» diye düşündüm. Hıçkırıkları şimdi daha tiz, daha sertti. Sırtımda ter soğumuştu. «Yap şu işi bitsin artık, bitir artık» diye düşündüm. Sona ermek üzereydi,

ondan da, kendimden de nefret ediyordum. Bitti. Ufak, loş oda paldur küldür geri geldi. Tek dileğim kendimi ordan dışarı atmaktı.

Uzun bir süre hiç kımıldamadan yattı. Dışarda geceyi duyuyordum. Gece beni çağırıyordu. Sonunda uzandım, bir sigara buldum.

«İçkileri bitirsek iyi olacak galba» dedi.

Doğrulup oturdu. Yatağının yanında duran lâmbayı yaktı. Korka korka bu ânı bekliyordum. Fakat gözlerimde hiç birşey görmedi. Tıkıldığı zindana giden yolu bir ak atın sırtında aşıp yanına varmışım gibi gözleri dalmış bana bakıyordu. Bardağını kaldırdı.

«Sağlığınıza» dedim

«Sağlığınıza mı?» Kıkırdadı. «Sağlığına canım!» Uzandı, ağzımdan öptü. Sonra birşeyler sezer gibi oldu, geriye yaslandı, gözümün içine baktı. Gözlerindeki ifade daha tam sertleşmemişti. «Günün birinde» dedi, şen bir sesle, «bir daha yapar mıyız dersin?»

«Neden yapmıyalım?» dedim, gülmiye çalışıp. «Araçlarımızı üstümüzde taşıyoruz.»

Sustu. Sonra, «bu gece birlikte yemek yiyelim mi?» diye sordu.

«Kusura bakma» dedim, «kusura bakma, bir sözüm var.»

«Ha. O halde yarın, belki?»

«Bak Sue, söz vermekten nefret ederim ben. Bir gün baskın yaparım sana, daha iyi.»

İçkisini bitirdi. «Orası belli di'il» dedi. Ayağa kalkıp uzaklaştı. «Üstüme çabucak bir şey alıyım, seninle aşağı gelirim» dedi.

Gözden kayboldu. Suyun aktığını duydum. Öyle çıplak oturuyordum orda. Ayağımda çoraplar. Kendime bir

konyak doldurdum. Demin beni çağıran geceye çıkmaktan korkuyordum şimdi.

Geri döndüğünde üzerinde entari, ayaklarında doğru dürüst pabuçlar vardı. Saçlarını da biraz kabartmıştı. Doğrusu çok daha cana yakındı böyle. Genç bir kız gibi, mektepli bir kız gibi.

Kalktım, giyinmiye başladım. «Hoş olmuşsun« dedim.

Söylemek istediği çok şey vardı, kendini tuttu, birşey demedi. Yüzünde sürüp giden savaşı görmiye güç belâ dayanabildim, öyle utanıyordum. «Belki bir gün gine yalnız kalırsın» dedi. «Beni ararsın herhalde.» Yüzünde yepyeni, tuhaf bir gülümseme vardı. Dertli, biraz kinli, utanç dolu. Burkuk bir ifade. Üstüne boydan boya parlak, çocuksu bir neş'e bulaştırmıya uğraşıyordu, pek beceremiyordu. Neş'esi vücudunun gevşek etleri altındaki iskelet kadar sertti. Kader bir gün Sue'nun bana ulaşmasına elverecek olsa, bir bu gülümsemesi beni öldürmiye yeterdi.

«Pencerenin önüne bir mum bırakırsın» dedim. Kapıyı açtı, sokağa çıktık.

— 3 —

En yakın köşede sudan bir özür mırıldanıp ondan ayrıldım. Ardından baktım. Kaba saba vücuduyla caddenin öte yanma geçti, kavelere doğru uzaklaştı gitti.

Ne yapacaktım, neriye gidecektim bilmiyordum. Sonunda nehrin kenarında buldum kendimi. Ağır ağır eve gidiyordum.

Belki de hayatımda ilk o zaman ölüm benim için bir gerçek oldu. Benden önce bu nehre bakıp, sonra nehrin suları altında ölümü bulan insanlar aklıma geldi. Nasıl yaptılar bu işi? Nasıl atıverdiler kendilerini? Çok genç yaşımda belki herkes gibi ben de kendimi öldürmeyi düşündüydüm; ama o çağda bunun tek bir anlamı olabilirdi, in-

tikam almak beni nasıl korkunç bir acıyla kıvrandırdığını kendi bildiğimce duyurmak dünyaya! Ne ki kendi başıma böyle eve giderken bu akşamın sessizliği ile o fırtına, o uzaktaki çocuk arasında hiç bir bağ yoktu. Ölenleri merak etmenin tek sebebi onların günlerini bitirmiş olmaları, benim günlerimi nasıl yaşıyacağımı bilemememdi.

Şehirde, o kadar sevdiğim Paris'de çıt çıkmıyordu. Vakit daha erkendi, sokaklarda kimseler yok sanırdın. Ama aşağıda, — nerdiyse nehrin kıyısında, köprülerin altında, duvarların gölgesinde bütün o titrek iç çekişlerini duyacaktım — sevişenler ve yıkkın insanlar vardı. Uyuyan, kucaklaşan, çiftleşen, içki içen, şehrin üzerine bastıran karanlığa gözlerini dikmiş bakan insanlar... Önünden geçtiğim evlerin duvarları ardında Fransız ulusu bulaşıklarını yıkıyor, küçük Jean Pierre'i, küçük Marie'yi yatağa sokuyor, paraydı, dükkândı, kiliseydi, tutarsız hükûmetti, gine o ezelî sorunları tartışıyordu. Duvarlar, kepenkleri çekilmiş pencereler insanları çepeçevre sarmış, kucaklamış, bu uzun gecenin karanlığından, gecenin uzayıp giden iniltisinden koruyordu. On yıl sonra küçük Jean Pierre'le Marie de kendilerini burada, dışarda, nehrin kenarında bulacaklardı belki; tıpkı benim gibi, güven ağından nasıl olup da dışarı düştüklerine şaşıp kalacaklardı. Taa nerelerden kalktım geldim, diye düşündüm, geldim, buralarda perişan olmıya.

Ama nehirden eve giden yola saparken aklıma geldi. Çocuklarım olsun istiyordum. Gine içerde olayım, ışıkta olayım, güven içinde yaşıyayım, erkekliğime toz kondurmadan. Kadınım, akşam vakti, çocuklarımı yatağa koysun, ben onu seyredeyim. Yatak her gece aynı yatak olsun, kollar aynı kollar. Sabahleyin uyandığımda nerde olduğumu bileyim. Bir kadın istiyordum; bana dayanak olacak,

toprak gibi, beni durmadan yeniliyecek. Bir zamanlar öyleydim ben, hani nerdiyse bir ara öyle olacaktım. Daha da iş işten geçmemişti, hayâl gerçek olabilirdi. Yeter ki, kendimi bulabilmem için kısa bir süre kuvvetli olayım.

Koridoru geçerken kapının altından ışık sızıyordu. Anahtarı deliğe sokmıya kalmadı, kapı içerden açıldı, Giovanni göründü. Saçları gözlerine düşmüş, elinde bir konyak bardağı, gülüyordu. İlk dikkatimi çeken, yüzündeki sevinç ifadesi oldu, ya da bana öyle geldi. Sonra anladım, sevinç değildi bu, bir çılgınlık, bir çaresizlik.

Ne demeğe evde olduğunu sormama kalmadı, tuttuğu gibi beni içeri çekti. Bir eliyle sımsıkı boynuma sarılmıştı. Titriyordu. «Nerdeydin?» diye sordu. Yüzüne baktım, geri çekildim biraz. «Seni her yerde aradım» dedi.

«İşe gitmedin mi sen?» diye sordum.

«Hayır» dedi. «Bir içki alsana. Konyak aldım, hürriyetimi kutlamıya.» Bir bardağa konyak koydu. Olduğum yerde kala kalmıştım. Yanıma geldi, bardağı elime tutuşturdu.

«Giovanni, söylesene, ne oldu?»

Cevap vermedi. Birden yatağın ucuna oturdu, öne eğildi. O zaman farkına vardım, öfkeden çılgına dönmüştü. «Pis bu insanlar, biliyor musun?» dedi. Başını kaldırdı, bana baktı. Gözleri dolu doluydu. «Pis, çirkef yaratıklar, hepsi! Adî, aşa'lık, pis!» Elini uzattı, beni de yere, yanına çekti. «Hepsi, senden başka. Hepsi öyle, senden başka.» Yüzümü ellerine aldı. Böylesine içten bir sevgi herhalde kimsenin gönlüne benim o anda duyduğum dehşet gibisini salmamıştır. «Bırakma, düşücem yoksa. yalvarırım» dedi. Tuhaf, ısrarlı bir tatlılıkla ağzımdan öptü.

Ne zaman bana dokunsa canım çekerdi onu. Gine içim cynadı, ama sıcak, tatlı soluğu midemi bulandırıyordu.

Elimden geldiği kadar usulca geri çekildim, konyaktan bir yudum aldım. «Giovanni, anlat bana, ne oldu? Ne var?»

«Kovdu beni» dedi. «Guillaume. Kapı dışarı etti.» Gülüyordu. Ayağa kalktı. Ufacık odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmıya başladı. «Bir daha dedi, barıma ayak basma dedi. Gangsterin tekiymişim, pis piç kurusu dedi bana. Güya peşinden koşuyormuşum da, düşün bak, ben onun peşinden koşuyormuşum! Günün birinde soyucakmışım onu, seviştikten sonra hem de! Bok!» Gine güldü.

Birşey söyliyemedim. Sanki duvarlar üstüme yıkılıyordu.

Giovanni pencerenin önünde arkası bana dönük duruyordu. «Aşa'da barın ortasında söyledi bütün bunları, herkesin içinde. Bekledi millet dolsun, sonra söyledi. Öldürecektim onu orda. Topunu öldürmek geldi içimden.» Odanın ortasına geldi. Kendine bir konyak daha doldurdu, bir solukta dikti. Birden bardağı olanca gücüyle duvara çarptı. Bardak bir çınladı, bin parça yatağın üstüne, yerlere saçıldı. Önce yerimden kımıldıyamadım. Sonra yanına gittim. Ayaklarım kurşun gibiydi ama hızla hareket ettiğimin farkındaydım. Omuzlarından kavradım. Ağlamıya başladı. Sımsıkı tuttum. Acısı taa içime işliyordu, terinden sızan asit gibi keskin, içime işliyordu. Hâline acımaktan yüreğim çatlıyacaktı nerdiyse. Bir yandan da elimde olmadan küçük görüyordum onu. Niye bugüne kadar kuvvetli sandım onu sanki?

Elimden kurtuldu, gitti kâğıtları sökük duvarın dibine oturdu. Gittim karşısına oturdum ben de.

«Hergünkü gibi bara gittim,» dedi. «Öyle iyiydim ki bugün! Daha gelmemişti. Barı temizledim, birşeyler içtim, biraz karnımı doyurdum. Tam o sırada geldi. Belli, aksiliği üstündeydi gine. Az önce oğlanın biri tersledi

belki dedim. Tuhaf,» güiümsedi, «ne zaman aksiliği üstünde hemen anlarsın. Bi efendiliği tutar, görsen! Birşey olsun onu utandıracak, nasıl iğrenç, nasıl yalnız olduğunu bir an için ona gösterecek birşey, o saat hatırlar, Fransa'nın en iyi, en eski ailelerinden birinden geldiğini, sonra da, ardından isim bırakmadan, dölsüz kuşaksız ölüp gideceği aklına gelir, yerinde duramaz artık. O düşünceyi kafasından kovmak için illa birşeyler yapacak. Ya bağırıp çağıracak, ya parlak mı parlak bir oğlanı becericek, ya da tutup körkütük sarhoş olacak. Bazen durup dururken kavga çıkarır, bazen de o çirkef resimlerine bakar, artık hangisiyse.» Durdu. Ayağa kalktı. Dört dönmiye başladı odanın içinde. «Bugün n'oldu bilmiyorum. İçeri girer girmez önce işi resmiyete dökmiye, işimde kusur bulmıya çalıştı. Çatacak bir şey bulamıyınca yukarı çıktı. Az sonra beni çağırdı. Nefret ederim orıya gitmekten, barın üstündeki o ufacık oda var ya hani? Ne zaman gittiysem belâya çattım. Ama gitmesem olmıyacaktı. Çıktım. Baktım sabahlığını giymiş, kokuları sürünmüş. Neden bilmiyorum, onu öyle görünce birden öfkem kabardı. Âlem bir yosma gibi durmuş orda, bana bakıyordu. Öyle de çirkin ki, kesilmiş süt gibi bir vücudu var! Seni sordu. Afalladım. Hiç sözünü etmezdi, çünkü. İyidir dedim. Hâlâ beraber oturup oturmadığımızı sordu. En iyisi belki yalan söylemekti ona ya ne diye şimdi tutup da o iğrenç, kocamış ibneye yalan söyli'cektim? Tabiî dedim. Soğukkanlılığımı kaybetmemiye çalışıyordum. Sonra bir takım iğrenç sorular sormıya başladı. Suratı, sözleri orda midemi bulandırdı. En iyisi dedim, işi kesip atmak, kendi kendime. Bir doktor, bir papaz bile adama böyle sorular sormaz, kendinden utan dedim. O da herhalde bunu bekliyordu, açtı ağzını. yumdu gözünü. Yok beni sokaktan al-

mış, yok şunu yapmış, yok bunu yapmış, benden hiç birşey esirgememiş, çünkü tapılacak bir oğlanmışım, bana tapıyormuş, hiç kadir kıymet nedir bilmez biriymişim, terbiyem yokmuş, demediğini komadı. Belki de durumu iyi idare edemedim, doğru. Çok di'il, birkaç ay önce olsaydı gösterirdim ben ona, çığlık çığlığa bağırtırdım orda onu, ayaklarımı öptürürdüm namussuza, doğru bak, inan! Ama istemedim öyle olsun, onunla, pislik yapmak istemedim. Ciddî olmıya çalıştım. Ona, dedim, hiç yalan söylemedim, hiç bir zaman dedim onunla âşıkdaşlık etmek istemedim ki, dedim, bunu kendine de söylemiştim, buna rağmen bana bu işi verdiğini söyledim. Çok çalışıyorum dedim, ona karşı dedim hep dürüst davrandım dedim. Sonra eğer. . e... eğer dedim benim için duyduklarımı ben ona karşı duymuyorsam dedim, bu benim kabaatim mi? Bunun üzerine tuttu bana şeyi hatırlattı, o defa... o zaman, zaten, peki, olur demek istememiştim, açlıktan ölüyordum, güç tuttum kendimi kusmıyım diye. Kendime hâkim olmıya çalışıyordum hâlâ, şimdi ipin ucunu kaçırıcam diye ödüm kopuyordu. Onun için, ama dedim o zaman dostum yoktu dedim. Yalnız di'ilim artık, dostum var. Sandım ki anlı'cak. Âşık olmıya, bağlılığa filân bayılır. Ama bu sefer öyle olmadı. Güldü durdu orda, senin hakkında daha bi sürü ne pis lâflar etti! Ne de olsa Amerikalıymışsın, orda yapamı'can şeyleri gelmiş Fransa'da yapıyormuşsun, yakında da seni bırakıp gidecek zaten dedi. İşte o zaman tepem attı. Bana iftira dinletmek için aylık vermediğini söyledim. Sonra aşağıda bara birinin girdiğini işittim, başka br şey demeden döndüm çıktım.»

Tam önümde durdu. «Biraz daha konyak alabilir miyim?» dedi, gülümsiyerek, «bu sefer kırmam bardağı.»

Kendi bardağımı uzattım. Hepsini içip bardağı geri

uzattı. Yüzüme bakıyordu. «Korkma» dedi, «herşey yoluna girer gine. Ben korkmuyorum.» Sonra gözleri bulutlandı, pencereye doğru baktı.

«Evet» dedi, «bu iş bitti burda inşallah dedim, burda işe koyuldum. Guillaume yukarda neler kuruyor, n'apıyor, düşünmemiye çalıştım. Aperatif zamanıydı zaten, işim çoktu. Birden güm diye yukarda kapı çarptı. Tamam dedim, oldu işte, hapı yuttum şimdi. Bara geldi. Giyinmiş kuşanmış, tam bir Fransız iş adamına dönmüş. Doğru üzerime geldi. Kimseyle de konuşmadı içeri girerken. Suratı bembeyaz, öfkeden çarpılmıştı. Dikkati çekti tabiî. Herkes bekliyordu n'apıcak diye. Ne yalan söyliyim, şimdi saldıracak üstüme dedim. Belki çıldırdı, cebinde tabanca var diye düşündüm. Korktuğum yüzümden belliydi, eminim. Benim için iyi olmadı bu. Tezgâhın arkasına geçti, ibne dedi bana, hırsız dedi, derhal defolup gitmezsem polis çağırıp beni içeri tıktırac'anı söyledi. Öyle şaşırmıştım, dilim tutuldu. Sesini gitgide yükseltiyordu. Etraftan kulak kabartmıya başladılar. Birdenbire, canım, düşüyorum sandım, çok büyük, yüksek bir yerden düşüyorum sandım. Bir zaman hiç kızamadım. Gözyaşları ateş gibi gözüme doldu. Soluk alamıyordum. Bana bunu yapabilec'ene bir türlü inanamıyordum. Habire, ne yaptım diyordum, ne yaptım şimdi? Cevap vermedi hiç. Sonra top patlar gibi bir sesle haykırdı. «Biliyorsun ulan ne yaptığını, şıllık! Pekâlâ biliyorsun!» Ne demek istediğini kimse anlamadı. Ama o sinemadaydık sanki gine, hatırlıyorsun, hani o karşılaştığımız yerde. Herkes çaktı tabiî dalgayı şimdi! Guillaume haklıydı, ben haksızdım, korkunç bir şey yapmıştım! Kasaya gitti, biraz para aldı. O saatte kasada ne para olur? Biliyordu namussuz! Yüzüme uzattı paraları «al, al!» dedi, «geceliyin çalıcaksın nasıl olsa» dedi.

«kendi elimle vereyim daha iyi. Hadi defol şimdi!» Ah, o yüzleri görmeliydin, o akıllı, uslu, trajik yüzler! Çaktılar her şeyi. İlk baştan biliyorlardı zaten. Benimle aralarında birşey olmadığına şimdi öyle memnundular! Ah, götverenler ah! Orospu evlâtları! Kancık orospular!» Ağlıyordu gine, bu sefer öfkeden ağlıyordu. «Sonunda bi tane patlattım, o anda kimbilir kaç kişi üzerime saldırdı. Ne oldu, ne bitti, doğru dürüs bilemiyorum. Az sonra kendimi sokakta buldum, bu yırtık pırtık paralar elimde, herkes bana bakıyor. N'apıcaktım? Çekip gitsem, onu yediremiyordum kendime ama biliyordum iş bi uzasa polis gelecek, Guillaume kordesi attıracaktı beni. Ama bak, ben görücem gine onu, bak yemin sana, gine görücem onu, işte o zaman...»

Sustu. Yere oturdu, gözlerini duvara dikti. Sonra bana döndü. Uzun uzun yüzüme baktı, hiç konuşmadan. Sonra, «sen burda olmıyaydın» dedi çok hafif bir sesle, «Giovanni'nin sonu gelmiş demekti.»

Ayağa kalktım. «Aptallığı bırak» dedim, «o kadar da fecî bir şey di'il başına gelen.» Durakladım bir. «Guillaume iğrenç herifin biri tabiî, hepsi öyleler. Ama bundan kötüsü de gelmedi di'il başına herhalde, ha?»

«Karşılaştığı her kötülük insanı biraz daha zayıf kılıyor belki de» dedi Giovanni, beni işitmemiş gibi. «Onun için de gitgide insan dayanamaz oluyor.» Sonra gözlerini kaldırıp bana baktı. «Hayır. En kötüsü başıma geleli çok oldu. O gün bugün hayatım hayat di'il. Beni bırakmıyacaksın di'mi?»

Güldüm. «Tabiî bırakmı'cam.» Cam kırıklarını battaniyeden yere silkeledim.

«Beni bırakırsan n'aparım bilmem.» İlk defa sesinde bir tehdit havası vardı. Belki de bana öyle geldi. «O kadar

uzun zaman yalnız kaldım ki! Gine öyle yalnız kalırsam, hiç sanmıyorum yaşıyabiliyim.»

«Yalnız di'ilsin şimdi» dedim. Çabucak ekledim sonra, çünkü o dakikada bana dokunmasına dayanamıyacaktım: «Biraz yürüyelim mi? Gel biraz çıkalım bu odadan.» Sırıttım. Ensesine bir tokat indirdim. Kısaca birbirimize sarıldık. İttim onu, «sana bir içki ısmarlarım» dedim.

«Beni gine eve getiricek misin?» diye sordu.

«Evet, getiricem.»

«Seviyorum seni, biliyor musun?»

«Biliyorum tabiî!»

Musluğa gitti, yüzünü yıkamıya başladı. Saçlarını tararken, onu seyrediyordum. Birdenbire güzelleşti, gençleşti. Aynadan sevinçle bana baktı. Sırıttı sonra. Hayatımda kendimi bu kadar zavallı, bu kadar yaşlı hissetmemiştim.

«Herşey düzelicek tabiî» diye haykırdı, «ha?»

«Tabiî» dedim.

Başını aynadan çevirdi. Gine bir ciddîlik gelmişti üzerine. «Ama biliyor musun, bir daha kimbilir ne zaman iş bulurum. Meteliksiziz nerdiyse. Sende var mı? Para geldi mi bugün New Yorktan?»

«Para filân gelmedi bugün New Yorktan» dedim, soğuk kanlılıkla, «ama bende var biraz.» Paramı ne var ne yok çıkarıp masanın üstüne koydum. «Dört bin frank kadar birşey işte.»

«Bende de...» dedi, kâğıt paraları, bozuklukları döküp saçarak ceplerini araştırdı. Omuzlarını silkti, yüzüme bakıp gülümsedi, o son derece içten, tatlı, zavallı gülüşüyle.

«Özür dilerim. Azdan delirdim.» Çömeldi yere, dökülenleri toparladı, masanın üstüne, benim koyduğum paraların yanına koydu. Aşağı yukarı üç bin frank kadar kâğıt parayı yapıştırmak gerekecekti. Bunları sonrası için bir kenara ayırdık, masanın üstünde toptan dokuz bin frank kadar birşey kaldı.

«Zengin di'liz ama yarın aç kalmayız» dedi Giovanni, suratı asık.

Nedense, canı sıkılsın istemiyordum. Yüzündeki ifadeye dayanacak gücüm yoktu. «Yarın gine yazarım babama» dedim. «Bir yalan uydururum, nasıl olsa inanır. Göndertirim parayı.» Elimde olmadan yanına gittim, elimi omuzuna koydum. Gözlerinin içine bakmıya zorladım kendimi. Gülümsedim. O anda Yahuda'yla Hazreti İsa içimde elele vermişti. «Korkma» dedim, «merak etme.»

Birşey daha vardı. Ona öyle yakın dururken, onu kurtarma isteği içimde öyle büyükken, baktım, kararı veren ben değilim bir kere daha. Çünkü o anda ne babam, ne de Hella gerçek yaratıklardı benim için. Ne ki, bu duygu bile, benim için hiç birşeyin gerçek olmadığı, benim için bir daha hiç birşeyin gerçek olmıyacağı sezgisi kadar, o beni umutsuz, çaresiz kılan sezgi kadar gerçek değildi. Gerçek dediğin eğer bu düşme duygusundan başka birşey değilse, o başka.

Saatlerle birlikte bu gece de az az geçip gidiyor. Duvar saatinde her saniye geride kaldıkça yüreğimin derinliklerinde kan fokur fokur kaynamıya, köpüklenmiye başlıyor; biliyorum, ne yaparsam yapayım, korkunç ıstırap birazdan gelip bu evin içinde yakama yapışacak, birazdan Giovanni'nin yüzyüze geleceği o büyük bıçak gibi çıp-

lak, o büyük bıçak gibi parlak. Cellâtlarım burada yanıbaşımda, benimle bir aşağı, bir yukarı dolaşıp duruyorlar, bulaşıkları yıkıyorlar, ortalığı topluyor, şişemden içiyorlar. Neriye baksam, karşımdalar. Duvarlar, pencereler. aynalar, su, dışardaki gece... heryerde cellâtlarım.

Bağırıp birilerini çağırabilirim, şu anda hücresinde yatan Giovanni gibi, ama kim duyacak sesimi? Anlatmıya çalışırım herşeyi.

Giovanni de anlatmıya çalışmıştı herşeyi.

Beni bağışlasınlar istiyebilirim, suçum neydi söyliyebilseydim, suçumla yüzleşebileydim, beni bağışlamıya gücü yetecek bir şey olsaydı, biri olsaydı dünyanın bir köşesinde.

Hayır. Ben kendimi suçlu saymadıkça, bütün bunların ne faydası var? Suçsuzluğun sonu aynı zamanda suç luluğun sonudur.

N'olursa olsun, onu seviyordum. Doğru bu. Kimseyi bir daha o kadar sevebileceğimi sanmıyorum. Bıçak düştüğü anda Giovanni eğer bir şey duyabilecek haldeyse, artık kurtulduğunu duyacak, biliyorum. Bilmesem, onu öyle sevdim diye avunabilirdim.

Evin içinde dört dönüp duruyorum. Hapishaneyi düşünüyorum. Taa ne zaman, daha Giovanni'yle karşılaşmadan önce Jacques'ın evinde bir toplantıda bir adamla tanıştıydım. Hayatının yarısını hapishanede geçirmiş, bununla ün salmıştı. O sıralar hapishane üzerine yayınlandığı bir kitap yetkili çevrelerce hiç iyi karşılanmamıştı ama adama da bir edebiyat ödülü kazandırmıştı. Gelgelelelim, adamcağız bitikti. «Hapishanede yaşamak yaşamak mı? Bir suçluya verilecek en insanca ceza ölüm cezasıdır» diye tutturmuştu. O zaman da dikkatimi çektiydi; adam, aslına bakarsan, hapishaneden hiç çıkmamıştı. Onun için

tek gerçek hapishaneydi, sözünü edebildiği tek konu hapishaneydi. Sigarasını yakışına varana kadar bütün hareketlerinde bir gizlilik seziliyordu. Neriye baksa sanki bir duvar vardı. Yüzü, yüzünün rengi, karanlığı, rutubeti getiriyordu insanın aklına. Bana öyle geldi ki etinin mantardan farksız olduğunu görürdün, bir yerini kessen. durmadan anlatıyordu. Demir parmaklıklı pencereleri, par makhklı kapıları, hainleri, koridorların her bir ucunda ışığın altında bekliyen gardiyanları anlatıyordu, bütün ayrıntılarıyla, her birine hasret kalmışcasına. Hapishanenin içi üç kat üzerine. Herşey tabanca demiri rengi. Gardiyanın durduğu yere düşen ışık lekelerinden başka her yer karanlığa boğulmuş, soğuk. Havada hep madene inen yumrukların hâtırası, boğuk, tam tam gümbürtüsü gibi, delilik gibi. Gardiyanlar ordan orıya koşturuyor, homurdanıyor, koridorları arşınlıyor, günbür günbür seslerle merdivenlerden aşağı, merdivenlerden yukarı bağırıyor. Hepsi karalar giyinmiş, bellerinde tabanca. Hep korku içindeler. Birine bir iyilik etmek isteseler yapamıyorlar, ödleri kopuyor. Üç kat aşağıda, hapishanenin orta yerinde hapishanenin kocaman, soğuk yüreği atıyor. Her zaman hareket var orada. Yetkililerin güvenini kazanmış hükümlüler ordan orıya öteberi taşıyor, odalara girip çıkıyor, sigara, içki imtiyazı koparmak için. cinsel ihtiyaçlarını doyurmıya izin koparmak için gardiyanlara yaranmıya çabalıyor. Hapishanede gece ilerliyor. Dört bir yanda mırıldanmalar. Herkes biliyor, nasılsa biliyor, sabah karanlığı hapishane avlusuna ölüm girecek. Sabah karanlığı, imtiyazlılar daha yemek dolu çöp tenekelerini koridorlarda sürümiye başlamadan, karalar giyinmiş üç adam ayaklarmm ucuna basa basa, sessizce gelecek, içlerinden biri kapının anahtarını birden çeviriverecek. Adamın bi-

rini yakaladıkları gibi ite kaka sürükleyip önce papaza, ordan da bir onun için açılacak kapının önüne getirecekler. Karınüstü sehpaya fırlatılmadan, bıçak boynuna inmeden, belki bir nebze sabahı görecek adam.

Acaba Giovanni'nin odası ne büyüklükte? Bu odadan daha mı büyük? Burdan daha soğuk olmalı. Acaba yalnız mı, yoksa iki üç kişi daha mı var yanında? İskambil mi oynuyor, sigara mı içiyor? Konuşuyor mu, mektup mu yazıyor? Yazsa kime yazar ki? Belki de dolaşıp durmakta. Gelen sabahın hayatının son sabahı olduğunu biliyor mu? (Çok kere bilmez mahpuslar. Avukat bilir, adamın ailesine, dostlarına bildirir, kendine söylemezler.) Acaba umurunda mı? Bilsin bilmesin, umurunda olsun olmasın, şüphesiz yalnız. Görmiye çalışıyorum onu. Arkası bana dönük, pencerenin önünde, ayakta. Belki de durduğu yerden yalnız hapishanenin karşı kanadını görüyor. Belki biraz gayret etse yüksek duvarın üstünden dışarda sokağın bir parçasını görecek. Saçları kesik mi? Uzun mu? Bilmiyorum. Kesilmiş olsa gerek. Acaba traş oldu mu? Sonra yakınlığımıza tanık, yakınlığımızın ürünü milyonla ufak şey sel gibi gelip kafama saldırıyor. Helâya gitmek istiyor mu acaba? Bugün yemek yiyebildi mi? Terliyor mu, kupkuru mu? Acaba kimse sevdi mi onu hapishanede? Sonra birşey sarsıyor beni. Çarpılmış gibiyim, kupkuru, çölde kalmış ölü birşey gibi. Evet, bu gece Giovanni bir başkasının kolları arasında, güvende olsun istiyorum. Keşke biri olaydı yanımda şimdi! Bu gece yanımda kim olursa olsun, onunla sabaha kadar sevişirdim, bütün gece uğraşırdım Giovanni'yle.

Giovanni'nin işinden olduğu o günlerde bir başıboşluktur aldı bizi. Uçurumun başında tutundukları ip ha

koptu ha kopacak, ölüme giden dağcılar gibiydik. O ara babama da mektup yazamadım. Bugün yarın yazarım dedim, yazmadım. İşi ciddiye almak olacaktı. Babama ne yalan uyduracağımı biliyordum pekâlâ, bal gibi de yutardı ya söyliyeceğim yalan mıydı değil miydi? Bilen kim? Günler günü âvâre yaşadık o odanın içinde. Giovanni gine odayı düzenlemiye koyuldu. Nereden aklına estiyse, duvarda gömme kitaplığımız olacak diye tutturdu bir gün. Oy oy duvarı, sonunda tuğlası çıktı. Sonra da ha babam tuğlaları kazıp deşmiye başlamaz mı? Güç işti. Çılgınlık! Fakat onu durdurmıya yetecek gücüm yoktu, gönlüm de varmadı. Bir bakıma benim için yapıyordu bunu, beni sevdiğini göstermek için. O odada onunla kalmamı istiyordu. Belki de, gitgide üzerimize abanan duvarları kendi var gücüyle, ama yıkılmıyacak kadar, geri itelemiye uğraşıyordu.

Şimdi... Tabiî şimdi, o zaman bana öyle cehennem azabı yaşatan günlerin çok güzel bir yanı olduğunu biliyorum. O günler Giovanni beni denizin dibine sürükler gibiydi. Bir türlü iş bulamıyordu. Aramıyordu da, arayamıyordu. Bir yanı ezilmiş, çürümüş derdin, öyle başkalarının bakışları yaş tuz gibi içini yakıp kavuruyordu. Uzun zaman benden uzak kalmıya dayanamıyordu. Dünyada onun iyiliğini istiyen, dilinden, dilsizliğinden anlıyan, kollarını tanıyan bir ben vardım. Pusuya yatmış yolunu beklemiyen bir ben vardım. Onu felâkete yuvarlamaktan alıkoyacak da bir bendim ama benim o yükü kaldıracak gücüm yoktu.

Para hergün biraz daha suyunu çekiyordu. Giovanni her sabah bana «bugün Amerikan Express'e gidiyor musun?» diye sorarken, duyduğu endişeyi sesinden uzak tutmıya çalışırdı.

«Tabiî», diye karşılık verirdim.

«Bugün paran gelmiş midir dersin?»

«Bilmem».

«N'apıyorlar senin paranla New - York'da anlamıyorum.»

Gine de, gine de birşey yapamıyordum. Jacques'e gittim, bir on bin frank daha ödünç aldım. Giovanni'yle sıkıntılı bir devre geçirmekte olduğumuzu ama yakında düze çıkacağımızı söyledim.

«Doğrusu iyi davrandı.» dedi Giovanni.

«Erkekçe davrandığı olur arada bir, doğru» dedim. Odeon'un orda bir terasda oturuyorduk. Giovanni'ye bakarken bir an için düşündüm, Jaques elimden alsa onu ne iyi olacaktı!

«Ne düşünüyorsun?» diye sordu Giovanni.

Birden korktum. Utandım, aynı zamanda. «Çekip gitmek istediğimi düşünüyordum Paris'den» dedim.

«Neriye gitmek isterdin?» diye sordu.

«Bilmem. Neresi olursa. Bıktım bu şehirden artık!» Birdenbire öyle bir öfke kabardı içimde, ikimiz de şaşırdık. «Bu köhne taş yığınından, bu Allahın belâsı, kendini beğenmiş adamlardan bıktım usandım artık! Neye uzansan elinin altında dağılıveriyor.»

«Doğru bak, o» dedi. Giovanni ciddiyetle. Gözlerini dikmiş beni seyrediyordu. Ona bakıp gülümsemek için zorladım kendimi.

«Bir ara burdan uzaklaşmak istemez miydin?» diye sordum.

«Ah!» dedi, avuçlarını açıp ellerini yukarı kaldırdı, yalandan işi oluruna bırakmış gibi. «Sen neriye gidersen ben orıya giderim. Senin gibi di'ilim ben. Paris olmuş olmamış, bir benim için. Zaten ben Paris'i pek sevmem de, ötedenberi.»

«Belki Paris dışında bir yere, ya da İspanya'ya giderdik» dedim. Ne söylediğimi pek bilmiyordum.

«Ha, anlaşıldı,» dedi alaylı bir sesle, «sevgilini özledin, desene!»

Suçluydum, kafam kızmıştı, içim sevgiyle, acıyla dolup taşıyordu. Şeytan dedi bi patlat şimdi! Gine de onu kollarımın arasına alıp bağrıma basmak geldi içimden. «İspanya'ya gitmek için bu bir sebep di'il» dedim ters ters. «Canım İspanya'yı görmek istiyor, hepsi bu. Burası pahalı çok.»

«Peki öyliyse,» dedi. «Hadi İspanya'ya gidelim. Belki bana İtalya'yı hatırlatır.»

«İtalya'ya gitsen, evini görmiye gitsen, daha mı iyi olurdu?»

Gülümsedi. «Orda evim var diyemem artık.» Sonra ekledi. «Hayır. İtalya'ya gitmek istemezdim. Belki senin Amerika'ya gitmek istememen gibi, aynı şey».

«Evet ama ben gidiyorum Amerika'ya» dedim çabucak. Bana baktı. «Yani, nasıl olsa, günün birinde dönücem oraya demek istiyorum.»

«Günün birinde. Zaten ne kötülük varsa olacak... Günün birinde.»

«Neden kötü olsun?»

Güldü. «Hah! Eve dönüceksin, bakıcaksın ev ev olmaktan çıkmış. İşte o zaman sahiden hapı yuttun demektir. Burda kaldıkça günün birinde eve dönücem diyebilirsin hep.» Baş parmağımla oynayıp sırıttı. «Öyle di' mi?»

«Mantığına diyicek yok doğrusu» dedim. «Yani hiç gitmiyim de her zaman gidebileceğim bir evim olsun, öyle mi?»

Güldü. «Eee, yalan mı? Evden çekip gidene kadar evi

olmuyor adamın. Çekip gittikten sonra da bir daha hiç dönemiyorsun.»

«Ben bu şarkıyı daha önce de duyduydum galba» dedim.

«Tabiî» dedi Giovanni. «Daha da duyacaksın, merak etme. Çok adamın ağzındadır.»

Kalktık yürüdük. «Ya kulaklarımı tıkarsam, n'olur?» dedim, pek ilgilenmez gibi yapıp.

Uzun zaman sessiz kaldı. Sonra, «bazen neyi hatırlatıyorsun bana, biliyor musun» dedi, «hani otomobil altında kalmaktan korkup nerdiyse hapse tıkılmayı göze alan insanlar vardır...»

«O dediğin benden çok sana uyuyor galba» dedim sertçe.

«Ne demek istiyorsun?» diye sordu.

«O odadan söz ediyorum, n'olacak, o Allahın belâsı odadan! Ne demiye bu kadar zamandır gömdün kendini orıya?»

«Kendimi gömdün mü? Kusura bakma ama, Amerikalı yârim benim, Paris New-York di'il, benim gibi oğlanlar öyle güzelim konaklarda yaşamıyor burda. Ne yani, gidip Versailes'da mı oturacaktım?»

«Ama... ama başka odalar da olmalı» dedim.

«Oda yok di'il. Odalardan geçilmiyor bu dünyada. Büyüğü, ufağı, yuvarlağı, köşelisi, yüksek tavanlısı, basık tavanlısı, her çeşidinden var, istediğin kadar. Hangisinde oturmalıydı sence Giovanni? Ben o odayı bulucam diye kaç göbek çatlattım biliyor musun sen? Hem sen ne zamandanberi, sen ne zamandanberi», durdu, işaret parmağıyla göğsüme vurdu, «o odadan böyle nefret eder oldun, ne zamandanberi, ha? Dündenberi mi yoksa ötedenberi mi? Söylesene!»

Birden karşısında şaşaladım. «Odadan nefret eden kim? Hem... hem seni kırmak istemedim, inan bana.»

Elleri iki yanına düştü. Gözleri iri iri oldu. Güldü. «Beni kırmak istemedin demek? Ne o, o kadar yabancı mıyız benimle böyle konuşuyorsun? Ne o Amerikalı nezaketi öyle birdenbire?»

«Canım, bütün demek istediğim, keşke başka bir yere taşınabilseydik.»

«Taşınabiliriz. Yarın, istersen. Otele gidelim, ha? İster misin? Hilton'a gidelim istersen?»

İçimi çektim, birşey diyemedim. Gine yürümiye başladık.

«Biliyorum» diye patladı az sonra, «biliyorum, Paris'ten ayrılmak istiyorsun, odayı bırakıp gitmek istiyorsun. Ah! Bok herif, sen de!»

«Anlamıyorsun» dedim, «anlamıyorsun demek istediğimi.»

Kendi kendine acı acı gülümsedi. «Keşke!» diye mırıldandı.

Odaya döndük. Giovanni'nin duvardan söktüğü tuğlaları çuvala dolduruyorduk, bana sordu. «Şu senin kız... son zamanlarda hiç haber aldın mı ondan?»

«Son günlerde almadım» dedim, başımı çuvaldan kaldırmadan. «Ama bugünlerde gelicek sanırım.»

Ayağa kalktı. Odanın ortasında, ışığın altında durup bana baktı. Ben de doğruldum. Yarı gülümsememe rağmen acayip, belli belirsiz bir korku vardı içimde.

«Gel öp beni» dedi.

Elinde bir tuğla tuttuğunun farkındaydım. Benim elimde de bir tuğla vardı. Dediğini yapmazsam oracıkta ölümüne döğüşecez sandım bir an için.

Gine de hemen kımıldıyamadım olduğum yerden. Bir-

birimize baktık durduk. Aramızda bir adımlık yer vardı, tehlikeli, alev gibi harıl harıl.

«Gel» dedi.

Tuğlayı yere bıraktım, ona gittim. Sonra, elinden düşen tuğlanın sesini işittim. Böyle anlarda bana öyle gelirdi ki bizim bu yaptığımız adam öldürmenin sadece daha süreklisi, daha ufağı, daha da sonu gelmiyeniydi.

— 4 —

Günlerdir beklediğim not sonunda geldi. Hella'nın ne gün ne saat Paris'e varacağını bildiriyordu. Giovanni'ye hiç birşey söylemeden o gün tek başıma sokağa çıktım, Hella'yı karşılamıya istasyona gittim.

Onu görür görmez herşeyin birden, kesinlikle değişeceğini umuyordum. Birşey olacaktı. Birşey olacaktı, nerede olmam gerektiğini, nerede olduğumu bana gösterecekti. Hiç birşey olmadı. O beni görmeden gördüm onu, hemen tanıdım. Yeşiller giyinmiş, saçları biraz daha kısalmıştı, yüzü güneşten yanmıştı. Eskisi gibi öyle ışıl ışıl gülümsüyordu. Onu eskisi kadar seviyordum, ne kadar sevdiğimi hâlâ bilemiyordum.

Taşlıkta hiç kımıldamadan durdu beni görünce. Elleri önünde kenetlenmiş, bacakları oğlanlar gibi birbirinden ayrı, gülümsüyordu. Kısa bir süre öyle birbirimize baktık.

«Ee,» dedi, «karını kucaklamı'cak mısın?»

Onu kollarımın arasına aldım. İşte o zaman birşeyler oldu. Bir sevindim onu gördüğüme! Hella kollarımın çemberi arasında, kollarım sahiden bir yuva gibiydi, orda onun yuvaya dönüşünü kutluyordum. Kollarıma tıpatıp uyuyordu, eskiden olduğu gibi. Onu kucaklamanın şaşkınlığı içinde, o gitti gideli kollarımın bomboş kaldığını anladım.

Soluyup duran trenin yanıbaşında, yüksek tavanlı karanlık alanda, gürültülü kalabalığın ortasında ona sımsıkı sarıldım. Rüzgâr kokusuyla, deniz ve açıklık kokusuyla gelmişti. O güzelim, canlı vücudun kendini vermiye hazırlandığını sezdim.

Sonra geri çekildi. Gözlerinde yaşlar vardı. «Dur bi bakıyım sana şöyle» dedi. Kolu yettiğince geri çekilip gözlerini yüzüme dikti. «Bu ne güzellik böyle! Seni gördüm gine, öyle mesudum!»

Uzandım burnundan öptüm, alayla. İlk denemeyi iyi geçirdiğim belliydi. Bavulları aldım, çıkış yerine doğru ilerledik. «Yolculuk iyi geçti mi? Seville nasıldı? Boğa güreşlerini nasıl buldun? Hiç boğa güreşçisiyle tanştın mı? Anlat hepsini.»

Güldü. «Ooo, herşeyi anlatsam yıl sürer. Yolculuk berbattı. Tirenle seyahati zaten sevmem. Uçakla gelicektim ya, bir daha bir İspanyol uçağına binmek mi, Allah göstermesin, biliyorum nedir çünkü! Göğün ortasında birtakım takur tukur sesler çıkarmaya başlamaz mı, görsen, tıpkı Allahlık, külüstür bir ford arabası, bir zamanlar

öylemiydi ne? N'aparsın sen olsan? Oturdum kaldım orda. Bir yandan dua edip bir yandan konyak içiyordum. Bitti dedim, artık toprak yüzü görmek yok bana, bitti.» Kapıdan çıkıp sokaklara daldık. Hella herşeye sevinçle bakıyordu. Kaveler, kendine yeterli insanlar, trafiğin haşin hırıltısı, elinde pırıl pırıl beyaz sopasıyla mavi kasketli trafik polisi... «Nerde olursan ol» dedi az sonra, «Paris'e dönmek öyle hoş oluyor ki!» Bir taksiye atladık. Şoför geniş, pervasız bir yay çizip trafik seline katıldı. «İnsan burıya kederli de dönse, bana sorarsan yeniden hayata bağlanmak için tam yeri, Paris.»

«İnşallah» dedim, «bize düşmez bunun doğru olup olmadığını bulmak.»

Gülüşü hem içten, parlak, hem hüzünlüydü. «İnşallah» dedi. Sonra birden yüzümü ellerinin arasına aldı, dudaklarımdan öptü. Gözlerinde büyük bir soru işareti vardı, biliyordum; cevabını hemen almak için yanıp tutuşuyordu. Ben daha cevap verecek durumda değildim. Sımsıkı kollarımın arasına aldım onu, gözlerimi yumdum, doyasıya öptüm. Aramızda herşey eskisi gibiydi, gine de herşey değişmişti.

Daha Giovanni'yi düşünmiycem diyordum kendi kendime, daha Giovanni'yi kendime dert etmiycem. Hiç olmazsa bir bu gece Hella'yla beraber olmalıydık, aramıza hiç birşey girmemeliydi. Gerçekte bunun olamıyacağını biliyordum. Giovanni çoktan aramıza girmişti. O odada tek başına oturmuş, nerde kaldığımı merak ediyordu şimdi. Onu düşünmemiye çalıştım.

Biraz sonra Hella'nın Rue de Yournon'daki odasındaydık. İspanyadan getirdiği bir içkinin tadına bakıyorduk. «Fazla tatlı» dedim, «İspanyada bunu mu içiyorlar?»

«Valla bunu içeni hiç görmedim orda» dedi, güldü.

«İspanyollar şarap içiyordu, ben sodayla cin içtim hep... nedense, İspanya'da sağlığa iyi gelir gibi geldi.» Gine güldü.

Sarılıp sarılıp onu öpüyordum. Ona varan yolu bulacaktım. Sanki karanlık bir odaydı Hella, ben odada el yordamıyla ışığı bulmıya uğraşıyordum. Aynı zamanda, beni ona bütün bütün bağlıyacak ya da beni ondan bütün bütün ayıracak ânı öpücüklerimle geciktirmiye çabalıyordum. Galiba o, aramızdaki belli belirsiz tutukluğun yalnız kendi davranışından, kendi duygularından ileri geldiğini sandı. O yokken gitgide ona daha az mektup yazdığımı hatırlıyordu. İspanya'da, buraya geleceği gün yakın düşene kadar belki pek aldırmamıştı buna ama kendisi bir karara vardıktan sonra benim de bir karara, onunkine ters bir karara varmış olmam ihtimali onu korkutmıya başlamıştı. Belki de fazla sallantıda bırakmıştı beni.

Hella doğuştan açık yürekli, sabırsız bir insandı. Herşey açıkta, gizlisiz kapaksız olmadı mı sıkılır, üzülürdü. Gine de kendini tuttu, koyvermedi. Benden bir söz ya da işaret bekliyordu.

Onu dizginleri koyvermiye zorlamak istedim. Tekrar benim olana kadar dilim tutuk kalacaktı. Hella'yı alıp içimdeki Giovanni'yi, ellerinin, etinin dokunuşunu yakıp yok etmek istiyordum. Ateşi ateşle söküp atacaktım. Gel gelelim, ne yaptığımı bilmem kafamı karmakarışık etmişti. Sonunda, gülümsiyerek sordu: «Çok mu uzun zaman senden uzak kaldım?»

«Bilmem,» dedim, «aradan uzun zaman geçti.»

«Çok özledim seni» dedi birden, beklenmeksizin. Yan yatıp biraz öteye döndü, pencereye baktı. «Öyle bilmiyordum ki ne yaptığımı! Zıp zıp zıplayan bir tenis topu gibi, nerde duraca'mı merak etmiye başladım sonunda. Sanki

vapuru kaçırmışım gibi bir şey oldu.» Bana baktı. «Hangi vapur, biliyorsun. Geldiğim yerde hep filimlere konu. Öyle bir şey ki,kaçırdınmı basit bir vapur işte, ama bir de geldi mi, güzelim bir yolcu gemisi!» Yüzüne baktım. Hiç bu kadar hareketsiz görmemiştim yüzünü.

«Yani, hiç sevmedin mi İspanya'yı?» diye biraz telâşla sordum.

Elini sabırsız bir hareketle saçlarının arasından geçirdi. «Ne? Tabiî sevdim İspanya'yı, niye sevmiyim? Çok güzel yer. Yalnız, ne işim vardı orda? Hiç sebepsiz yere orda burda dolaşmaktan bıkmıya başladım artık.»

Bir sigara yaktım, güldüm. «Ama İspanya'ya benden uzaklaşmak için gittiydin, hatırlıyor musun?»

Gülümsedi, yanağımı okşadı. «Sana karşı pek iyi davranmadım, di'mi?»

«Dürüstlüğüne diyicek yok» dedim. Kalktım, biraz uzaklaştım ondan. «Düşündün mü bari orda, Hella?»

«Mektubumda yazdıydım, unuttun mu?»

Bir an hiç birşey kımıldamaz oldu. Sokağın uzak gürültüsü bile yatıştı. Sırtım ona dönüktü, fakat bana baktığını biliyordum. Beklediğini seziyordum. Herşey bekliyordu sanki.

«O mektuba ne diyice'mi pek bilemedim» dedim. Belki ona bir şey anlatmadan bu işin içinden sıyrılabilirim diye düşünüyordum. «Biraz... ne biliyim, takmaz bir havan vardı, bana geldiğine memnun musun, di'ilmisin pek kestiremedim.»

«Ah,» dedi, «ama hep öyle di'il miydik? Başka türlü söyliyemezdim ki! Bozulursun diye korkuyordum, anlamıyor musun?»

Bana çaresizlikten geldiğini söylemek istiyordum ona, beni istediğinden değil, beni hazır bulduğundan. Bir türlü

söyliyemedim. Doğru bile olsa, Hella'nın artık bunu hiç düşünmediği ortadaydı.

«Belki duyguların değişmiştir» dedi, beni kollayarak, «öyleyse söyle, n'olur!» Önce cevap vermemi bekledi, sonra, «biliyorsun» dedi, «öyle, görünmiye çalıştığım gibi başıboş kızlardan di'ilim ben. Galba bir erkek bütün istediğim, her gece bir erkeğin eve, bana gelmesi. Aman gebe kalmıyım diye korkmadan bir adamla yatabiliyim istiyorum, Allah kahretsin, gebe kalıyım istiyorum işte! Çocuklarım olsun istiyorum. Bir bakıma, başka işe de yaramam zaten.» Gine bir sessizlik oldu. «Bu mu senin istediğin de?»

«Evet» dedim, «ben hep bunu istedim.»

Çabucak döndüm, yüzüne baktım, daha doğrusu, sanki güçlü kuvvetli eller omuzlarımdan kavrayıp beni çevirmişti. Odayı karanlık basıyordu. Hella yatağa uzanmış beni seyrediyordu. Ağzı hafifçe aralık, gözleri ışıl ışıl. Onun vücudunun da kendi vücudumun da müthiş farkındaydım. Ona doğru gittim, başımı memesine dayadım. Orada yatmak istiyordum öyle, herşeyden saklı, hiç kımıldamadan. Ama az sonra, derinden derine, Hella'nın kımıldadığını duydum. Kuvvetli, surlarla çevrili şehrinin kapılarını açıyor, ak atının üstünde padişahı içeri alıyordu.

«Sevgili babacım» diyordum mektubumda, «senden saklıyacak bir şeyim kalmadı artık. Bir kız buldum, evlenmek istiyorum. Sır saklamak istediğimden değil, benimle evlenir mi evlenmez mi pek bilemediğimden yazmıyordum. Sonunda razı oldu, zavallı, aptallığından tabiî. Düğünü burda yapıp acelesiz yurda dönmek istiyoruz. Üzülmeyesin diye söyliyeyim, Fransız değil. (Biliyorum Fransızlar-

dan hoşlanmaz değilsin, yalnız bizim meziyetlerimizden nasipleri yoktur dersin, yoktur da, doğru) Neyse... Hella, adı Hella Lincoln, Minneapolois'li. Anası babası hâlâ orda oturuyor. Babası bir şirkette avukat, anası da hanım hanımcık bir kadın işte. Hella balayımızı burda geçirelim istiyor. Tabiî söylemem gereksiz, o ne isterse o olur, kulu kölesiyim. İşte böyle. Artık sevgili oğluna onca alın teriyle kazanılmış parasından biraz göndersen iyi olacak, tout de suit, acele'nin Fransızcası...

Hella — gönderdiğim fotoğrafa bakma, daha güzeldir — bir iki yıl önce buraya resim çalışmıya gelmiş, sonra ressam olmadığını anlamış. Tam Sen nehrine atmıya hazırlanıyordu kendini, karşılaştık. Gerisi, dedikleri gibi, hikâye. Seveceksin Hella'yı babacım, o da seni sevecek. Şimdiden saadetten uçuyorum.»

Hella'yla Giovanni, Hella Paris'e geldikten üç gün sonra kazara karşılaştılar. O üç gün Giovanni'yi görmemiştim, adını da hiç ağzıma almamıştım.

Bütün gün şehirde dolaşıp durmuştuk. Bütün gün Hella'nın kafasına tek bir konu takılıp kalmıştı: kadınlar. Bu konuyu böyle uzun boylu tutturduğuna hiç tanık olmadıydım. Durup durup kadın olmanın güçlüğünden dem vuruyordu.

«Kadın olmanın nesi güç o kadar, anlamıyorum. Hele insanın bir erkeği de olduktan sonra.»

«Bütün mesele o ya» dedi. «İnsanı küçük düşüren bir ihtiyaç bu, hiç düşünmedin mi?»

«Aman, rica ederim,» dedim. «Tanıdığım kadınların hiç birinde öyle bir hâl görmedim.»

«Eh, onlarla işin o yanını düşünmemişsindir de, ondan» dedi.

«Tabiî düşünmedim. İnşallah onlar da düşünmemiştir. Peki, sana n'oluyor, şikâyetin ne?»

«Hiç, şikâyetim yok» dedi. Genzinde oynak bir Mozart ezgisi mırıldanıyordu. «Bir şikâyetim yok. Ama daha kendini bulmıya başlamadan kaba saba, tıraşsız bir yabancının insafına kalmak güç iş doğrusu.»

«Bak bu hoşuma gitmedi işte» dedim. «Ne zamandanberi kaba saba oldum? Yabancılık da nerden çıktı? Tıraş olmalıydım belki ama o da senin kabahatin. Bir türlü kendimi senden ayıramadım ki!» Sırıttım, öptüm onu.

«Artık yabancı di'ilsin belki ama bir zamanlar yabancıydın, gine de olacaksın. Ne çok, Allah bilir!»

«Ona bakarsan, sen de bana yabancı olacaksın» dedim.

Kaçamak, parlak bir gülümsemeyle yüzüme baktı. «Olacak mıyım dersin?» Sonra: «kadınlar için demek istediğim şu: şimdi seninle evleniriz, elli yıl da evli kalırız ama ben bu elli yılın her dakikası senin için bir yabancı, hiç tanımadığın biri olabilirim, sen hiç farkına varmıyabilirsin bunun.»

«Yabancılık bende olsaydı sen anlar mıydın?»

«Bir erkek her zaman bir kadına yabancıdır, benim görüşüm bu, bilmem. Bir yabancının insafına kalmak da kötü şey.»

«İyi ama erkekler de kadınların insafına kalmış, hiç düşünmedin mi bunu?»

«Olabilir, tabiî. Bana sorarsan erkeklerin hoşuna gidiyor bu düşünce, kadınlara karşı besledikleri nefret duygusunu okşuyor. Ama bir adam bir kadının insafına kalsın da bak gör nasıl bir yerde erkek olmaktan çıkıyor. Kadınca'z da tam belâsını buldu demektir o zaman.»

«Yani, ben senin insafına kalmam ama sen benim in-

safıma kalırsın demek istiyorsun, ha?» Güldüm. «Sen nerde, bir kimsenin insafına kalmak nerde Hella, canım!»

«Sen gül daha,» dedi neşeyle. «Söylediklerim az çok doğru ya sen ona bak. İspanyada anlamıya başladım... Anlamıya başladım ki, birine bağlanmadıkça, daha doğrusu kendimi tam tamına birine vermedikçe serbest olamam, serbest olamı'cam da.»

«Kendini birine vermek mi? Bir şeye niye di'il?»

Sustu. «Bilmem» dedi, sonunda. «Son zamanlarda bana öyle geliyor ki, kadınlar birşeye bağlanırlarsa, birini bulamadıklarındandır. Ellerinden gelse bir erkek uğruna hemen vazgeçerler, bağlandıkları n'olursa olsun. Tabiî bunu kabul etmez kadın kısmı, çoğu bırakamaz el'ndekini. O da ölüm işte onlar için, bilmem, benim görüşüm... Belki de» diye ekledi hemen, «benim için, meselâ, ölüm olurcu demek istiyorum.»

«Hella, ne istiyorsun? Neyin var şimdi? Nerden bu değişiklik?»

Güldü. «Birşeyim olduğundan di'il. Ne istediğim de önemsiz. Bütün mesele, seninim artık, bundan böyle senin söz dinler sadık kölenim işte.»

Buz kestim birden. Anlamamış görünerek başımı salladım. «Ne dediğini anlamıyorum.»

«Hayatımı anlatıyorum» dedi. «Sen varsın şimdi hayatımda. Bakıcam sana, eziyet edicem, doyurucam, kandırıcam, sevicem seni. Hayatımın yükü olacaksın. Artık gönlüm dilediği gibi, kadın olduğumdan yakınmakla geçirir dururum hayatımı. Ama kadın değilsem diye korkmak yok artık benim için.» Yüzüme baktı, güldü. «Daha başka şeyler de yapıcam tabiî» diye bağırdı. «Aklı başında olmaktan vazgeçicek di'ilim. Okuycam, tartışıcam, düşünücem, hepsini yapıcam. Senin düşüncelerin benim düşündüklerim

olmı'cak, bak ona bilhassa dikkat ederim. Senin de hoşuna gider bu, çünkü sonunda işler arap saçına döner, sen de şu benim kadın aklıma hayran olur kalırsın. Sonra, Allah iyiyse sahiden, beni hergün biraz daha çok seversin, baya mes'ut oluruz.» Güldü gine. «Kafanı yorma ama bununla, sevgilim, bana bırak.»

Hella eğlenirken başkalarım da eğlendirirdi. Ben de başımı sallayıp onunla gülmiye başladım. «Sevimli yavrum benim,» dedim, «anlamıyorum seni bir türlü.»

Gine güldü. «İşte bu iyi» dedi. «Şimdiden bak ne iyi anlaşıyoruz!»

Bir kitapçının önünden geçiyorduk, durdu. «Bir dakika içeri girebilir miyiz» dedi, «almak istediğim bir kitap var da?» Girerken ekledi, «saçma sapan bir şey zaten.»

Dükkâna bakan kadınla konuşmıya giderken onu seyrettim. Neşeliydim. Sonra en uçdaki kitap rafına kadar yürüdüm rastgele. Sırtı bana dönük bir adam bir dergiyi karıştırıyordu. Yanında durduğum sırada dergiyi kapattı, yerine koydu, döndü. Hemen birbirimizi tanıdık. Jacques'tı.

«Vay!» diye haykırdı, «demek burdasın sen? Nerdiyse, Amerika'ya döndü herhalde diyorduk.»

«Ben mi?» Güldüm. «Hayır. Paris'teyim daha. Meşguldüm.» Sonra korkunç bir şüpheyle sordum: «Biz dediğin de kim?»

«Kim olacak» dedi Jacques, katı, ısrarlı bir gülümsemeyle, «senin yavru. Yavrucağı o odada öyle açbilâç, parasız pulsuz, üstelik sigarasız bırakıp gitmişsin. Sonunda kapıcıyı kandırmış telefon parasını sonra ödemiye, beni aradı. Zavallı çocuk! Nerdiyse kafasını havagazı fırınına sokacaktı, o hâldeydi. Sokardı da,» güldü, «fırını olsaydı!»

Birbirimize baktık. O masus birşey söylemedi. Ben ne diyeceğimi bilemiyordum.

«Benim arabaya yiyecek içecek birşeyler attım» dedi, «bir acele koştum yanına. Seni bulmak için nehrin yatağını tarıyalım diye tutturdu. Anlattım ona Amerikalıları benim kadar tanımadığını, senin kendini nehre atıp boğmı'canı. Ortadan kayboldun, düşünmek içindir, birşey di'il dedim. Görüyorum haklıymışım. Epi düşündün. Biraz da senden öncekiler ne düşünmüş merak etmenin sırası di'mi? Okuma zahmetine katlanman gereksiz bir kitap varsa o da Marquis de Sade'dir,» dedi sonunda.

«Giovanni nerde şimdi?» diye sordum.

«Neden sonra Hella'nın kaldığı otelin adını hatırlıyabildim» dedi Jacques. «Bugünlerde onu beklediğini söylediydi Giovanni. Ben de seni orda aramasını salık verdim. Demincek onun için çıktı. Gelir birazdan.»

Hella o sırada kitabı bulmuş dönmüştü.

«Evvelce tanışmıştınız» dedim, sıkılarak. «Hella, Jacques'ı hatırlarsın.»

Jacques'ı hatırladığı gibi ondan hiç hoşlanmadığını da hatırlıyordu Hella. Nâzik nâzik gülümsedi, elini uzattı. «Nasılsınız?»

«Çok memnun oldum. Matmazel» dedi Jacques. Hella'nın kendisinden hazzetmediğini biliyordu. Üstelik bundan zevk de alıyordu. Hem Hella'nın bu duygusunu kamçılamak için, hem de o dakikada benden nefret ettiği için, Hella'nın havaya uzanan eli üzerinde yerlere kadar eğildi, bir anda iğrenç, saldırgan bir kadınsılığa büründü. Kilometrelerce öteden yaklaşıp gelen bir felâketmiş gibi onu seyrettim. Şakacı bir tavırla bana döndü. «Siz geldiniz ya, David ne zamandır bizden kaçıyor» diye mırıldandı.

«Ya?» dedi Hella. Biraz daha bana yaklaştı, elimi tuttu. «Münasebetsizlik etmiş. Sizden kaçtığımızın farkın-

da di'ildim, yoksa meydan vermezdim öyle birşeye.» Sırıttı. «Ama bana birşey söylemiyor ki, n'apıyım?»

Jacques ona baktı. «Sizin yanınızda tutup da eski dostlarından neden saklandığını anlatıcak di'il ya» dedi, «başka konu mu kalmadı?»

Giovanni gelmeden hemen ordan sıvışmalıydım. «Daha akşam yemeği yemedik» dedim. Gülümsemiye çalıştım. «Sonra buluşsak seninle, olmaz mı?» Orda öyle gülümserken, biliyordum, ondan merhamet dilenir gibiydim.

Tam o sırada dükkâna giren çıkanları haber veren zil çalmıya başladı. «Ah, işte Giovanni» dedi Jacques. Tam ardımda kaskatı kesilmiş, gözlerini bana dikmiş durduğunu sezdim sahiden. Hella'nın elinde, bütün vücudunda ürkek bir kasılma oldu, bütün soğukkanlılığı bunların yüzüne vurmasını önliyemedi. Giovanni konuşmıya başladı. Sesinde hem öfke, hem rahatlama, hem de akmıyan gözyaşlarının titremesi vardı.

«Nerelerdeydin?» diye haykırdı. «Öldün sandım. Otomabil altında kaldın ya da kendini nehre attın diye ödüm patladı. Ne yapıyordun bunca zamandır?»

Gariptir, gülümsiyebiliyordum. Soğukkanlılığıma kendim de şaştım. «Giovanni» dedim, «Nişanlımla tanıştırıyım seni. Matmazel Hella. Mösyö Giovanni.»

Bağırıp çağırması daha sona ermeden Hella'yı görmüştü. Durgun, şaşkın bir nezaketle eline dokundu. Sanki hayatında hiç kadın görmemişti. Kapkara, dikine gözlerle onu süzüyordu.

«Memnun oldum» dedi. Sesi ölgün ve soğuktu. Kaçamak bir bakış fırlattı bana, sonra Hella'ya baktı. Orda bir an için dördümüz de sanki bir ressama poz veriyorduk.

«Sahi» dedi Jacques, «madem şimdi hep bir aradayız, beraber birşeyler içelim. Bir iki kadeh» diye de ekledi, Hella'ya dönüp. Hella'nın durakladığını, bir şeyler demiye hazırlandığını görmüştü. Koluna girdi, «nasılsa eski dostlar bir araya geldik» dedi. Sonra sürükledi hepimizi. O hella'yla arkadan geliyordu. Giovanni'yle ben önden gidiyorduk. Giovanni kapıyı açtı. Zilin sesi boğuk ve haşindi. Akşam havası yangın ateşi gibi yüzümüze çarptı. Caddeye doğru yürüyüp nehirden uzaklaşmıya başladık.

«Ben bir yerden ayrılmıya karar verdim mi, kapıcıya olsun haber bırakırım,» dedi Giovanni, «hiç olmazsa mektuplarımı neriye gönderice'ni bilir.»

Kızdım birden. Canım da sıkıldı. Baktım, Giovanni tıraş olmuş, temiz pak bir gömlek giymiş, bir de boyun bağı takmıştı. Jacques'dan almış olmalı. «Sızlanacak ne var şimdi» dedim, «neriye gitmen gerektiğini pekâlâ biliyordun.»

Bir baktı bana bunun üzerine, kızgınlığım geçiverdi, ağlamaklı oldum. «Sen böyle di'ildin, iyi adamdın» dedi, «hiç iyi davranmıyorsun.» Başka birşey söylemedi. Sessiz sedasız caddeye doğru yürüdük. Arkamızdan Jacques'ın mırıltılı sesi geliyordu. Köşeye varınca durduk, onları bekledik.

«Sevgilim ,istersen sen kal, birşeyler iç» dedi Hella yanıma gelince. «Ben içemi'cem, sahiden. Bir kırıklık var üstümde.» Giovanni'ye döndü, «Kusura bakmıyın, n'olur» dedi. «İspanya'dan yeni geldim, tirenden indim ineli bir dakika bile oturmadım diyebilirim. Başka bir gün, tabiî... Ama bu akşam biraz uyusam iyi olacak.» Gülümsiyerek elini uzattı. Giovanni birşeyin farkında değildi.

«Hella'yı evine kadar götüriyim, sonra gelirim» dedim. «Siz nerde olursunuz, söyliyin.»

Giovanni ters ters güldü. «Nerde oluruz, her zamanki yerde tabiî!» dedi. «Güçlük çekmezsin bizi bulmakta.»

«Keyifsiz olmanıza üzüldüm,» dedi Jacques Hella'ya. «Belki bir başka sefere.» Hella'nın hâlâ havada kararsız duran eline eğilerek bir daha öptü, sonra doğruldu, bana baktı. «Hella'yı bir gece bana yemeğe getirmelisin» dedi. Yüzünü buruşturdu. «Nişanlını bizden saklaman gereksiz.»

«Gereksiz tabiî» dedi Giovanni. «Tatlı kız çok. Biz de...» Hella'ya baktı, sırıttı, «biz de öyle olmıya gayret ederiz.»

«Peki öyliyse» dedim, Hella'nın koluna girip, «birazdan sizi bulurum ben.»

«Geldiğinde burda yoksam, evdeyim demektir» dedi Giovanni. Sesi hem kinli, hem de ağlamaklıydı. «Ev nerde hatırlarsın, herhalde. Bir hayvanat bahçesine yakındır.»

«Hatırlıyorum» dedim. Bir kafesten çıkar gibi geri geri kaçmıya başladım. «Sonra seni görürüm. Şimdilik eyvallah!»

«Görüşelim» dedi Giovanni.

Biz uzaklaşırken gözleri üzerimizdeydi, biliyordum. Hella uzun bir süre ağzını açmadı. Belki o da, benim gibi, bir şey demiye korkuyordu. Sonunda, «Valla hiç sevmedim o adamı» dedi, «tüylerimi diken diken etti.» Sonra hemen ekledi. «Ben yokken o kadar sık görüştüğünüzü bilmiyordum.»

«Görüşmüyorduk ki» dedim. Ellerimle bir şey yapmış olmak için, bir an kendi başıma kalayım diye, durdum, bir sigara yaktım. Gözleriyle beni izliyordu. Ama şüphelenmemişti, keyfi kaçmıştı biraz, o kadar.

Yeniden yürümiye başlamıştık. «Peki o Giovanni kim?» diye sordu. Yarım yamalak bir kahkaha attı. «Sahi,

şimdi aklıma geldi. Nerde oturduğunu bile sormadım sana. Beraber mi kalıyorsunuz?»

«Paris'in bir ucunda bir hizmetçi odası paylaşıyorduk» dedim.

«Öyliyse hiç haber bırakmadan öyle uzun zaman ortadan kaybolmakla iyi etmemişsin.»

«Hay Allahım!» dedim. «Oda arkadaşım sadece. Nerden bilebilirdim birkaç gece dışarda kaldım diye tutup nehri taramıya kalkıca'nı?»

«Jacques ne dedi? Onu orda on parasız, sigarasız, yüz üstü bırakıp gitmişsin. Üstelik benimle kalıca'nı da söylememişsin.»

«Dünya kadar şey var daha, Giovanni'ye söylemedim. Hiç böyle mesele yapmamıştı. Sarhoş muydu neydi? Sonra konuşurum ben onunla.»

«Sonradan gidicek misin oraya?»

«Oraya gitmesem de odaya gitmem gerek. Zaten niyetliydim.» Sırıttım. «Tıraş olmam lâzım da.»

Hella içini çekti. «Arkadaşların sana kızsın istemezdim» dedi. «Geri dön sen, birşey iç onlarla. Zaten gidicem demiştin.»

«Eh, giderim belki, belki de gitmem. Evli di'ilim ya onlarla.»

«Doğrusunu istersen, benimle evleniceksin diye arkadaşlarına verdiğin sözden cayman gerekmez» dedi. Sonra çabucak ekledi. «Hattâ ben de senin arkadaşlarını sevmek zorunda di'ilim o yüzden.»

«Onun öyle olduğunu gayet iyi biliyorum, Hella» dedim.

Caddeden saptık, otele doğru yürüdük.

«Pek asabî, di'il mi?» dedi. Karanlık, azdan yokuş

sokağımızın sonuna düşen karaltılı Senato tepesine gözlerimi dikmiştim.

«Kim?»

«Giovanni. Sana çok düşkün, belli.»

«İtalyan» dedim. «İtalyanlar gösterişçi olur.»

«Doğrusunu istersen herhalde böylesine İtalya'da bile az rastlanır. Ne zamandır onunla oturuyorsun?»

«Birkaç ay oluyor.» Sigaramı öteye fırlattım. «Sen yokken parasız kaldım, biliyorsun hâlâ bekliyorum parayı, daha ucuzdu, orıya taşındım. İşi gücü de vardı o günlerde. Çok zaman da metresiyle kalırdı.»

«Ya?» dedi, Hella, «demek metresi var?»

«Vardı» dedim. «İşi de vardı. İkisi de elden gitti.»

«Zavallı çocuk!» dedi. «Tevekkeli öyle perişan görünüyor.»

«Düzelir» dedim, lâfı kısa kestim. Kapının önüne gelmiştik. Hella zile bastı.

«Jacques'la arası çok mu iyidir?» diye sordu.

«Jacques daha da iyi olsun ister ama di'il galba.»

Güldü. «O Jacques gibi öyle kadınlardan hazmetmiyen bir adam yanıma geldi mi sanki üstümden soğuk bir rüzgâr esmiş gibi oluyor» dedi.

«Madem öyle, uzak tutarız onu senden» dedim. «Kızımıza öyle soğuk rüzgârlar değsin istemiyoruz.» Burnunun ucundan öptüm sonra. Tam o sırada otelin derinliklerinden bir gümbürtü koptu, kapı kısa süren, şiddetli bir titreyişle kendi kendine açıldı. Hella şakacı bir çalımla karanlığa baktı. «İçeri girmiye cesaret etsem mi acaba diye hep düşünürüm» dedi, bana baktı. «Ee? Arkadaşlarına katılmadan önce yukarda birşey içmek istemez miydin?»

«İsterim tabiî» dedim. Kapıyı arkamızdan usulca çekip, parmaklarımızın ucuna basa basa otele girdik. El yor-

damı güçbelâ düğmeyi buldum, zayıf, sarı bir ışıkla aydınlandı çevremiz. Anlaşılmaz bir ses birşeyler haykırdı. Hella Fransızlar gibi konuşmıya çabalayıp ismini söyledi. Merdivenleri çıkıyorduk, ışık sönüverdi. Sahanlıkların hiç birinde elektrik düğmesini bulamadık. İkimiz de çocuklar gibi kıkırdıyorduk. Bilmem neden, gülünçtü işte ışığı bulamamamız. Hella'nın en üst kattaki odasına çıkana kadar birbirimize tutunup güldük.

Çok sonra yatakta, karanlık gecenin Hella'nın durgun, beyaz perdeleriyle oyununu seyrediyordum. «Giovanni'den söz etsene bana» dedi, «ilgimi çekti çok.»

«Şimdi söylenicek şey mi bu?» dedim. «Ne demek, ilgini çekti?»

«Yani, kimdir? Ne düşünür? O ne yüz öyle?»

«Ne var ki yüzünde?»

«Hiiiç. Çok güzel, aslında. Ama birşey var yüzünde, öyle günü geçmiş birşey...»

«Uyu hadi» dedim, «saçmalıyorsun.»

«Nasıl tanıştın onunla?»

«Öff! Bir gece, işte. Sarhoştum. Başkaları da vardı.»

«Jacques da orda mıydı?»

«Hatırlamıyorum. Evet, ordaydı galba. Zannedersem o da o gün tanıştı Giovanni'yle.»

«Niye onunla oturmıya karar verdin?»

«Dedim ya, zildim. Onun odası vardı.»

«Tek sebep o olamazdı ama.»

«Eh, doğrusu hoşlandım da ondan.»

«Artık hoşlanmıyor musun?»

«Giovanni'yi severim çok. Sen bu gece onu iyi görmedin, aslında çok iyi adamdır.» Güldüm. Gecenin örtüsü altında Hella'nın vücudundan, kendi vücudumdan, bir de se-

simden cesaretlenip, büyük bir iç rahatlamasıyla ekledim. «Seviyorum onu, bir çeşit. Sahiden seviyorum.»

«Galba sevgini gösterme tarzını pek anlamıyor senin.»

«N'apalım» dedim,» «bu adamların üslûbu bu, bizimkine benzemiyor. Çok daha gösterişindeler işin. Elimde di'il, n'apıyım? Yapamıyorum işte.»

«Evet» dedi, düşünceli düşünceli, «gözüme çarptı benim de.»

«Ne çarptı gözüne?»

«Burdaki çocuklar... birbirlerine karşı sevgilerini göstermekten hiç çekinmiyorlar. Gayet tabiî onlar için. Önce neye uğradığını şaşırıyorsun, ama sonra bir bakıma hoşuna gidiyor.

«Bir bakıma hoş tabiî» dedim.

«Evet» dedi Hella, «Giovanni'yi bugünlerde yemeğe, ya da başka bir yere götürelim, ha? Ne de olsa seni kurtarmış sayılır.»

«Fena fikir di'il» dedim. «Bugünlerde ne yapıyor pek bilmiyorum ama herhalde bir boş akşamı vardır.»

«Jacques'la araları iyi mi çok?»

«Yoo, sanmam. Bu gece öyle rastgele karşılaşmış olsalar gerek.»

Bir durakladım. «Giovanni gibileri için durumun güç olduğunu anlamıya başlıyorum» dedim, dikkatle. «Bolluk diyarı di'il burası, biliyorsun. Kimsenin kimseyi düşündüğü yok. Giovanni yoksulun biri, yoksul bir aileden demek istiyorum. Ne gelir ki elden? Yapabileceği şeyler var ama onlara da tâlip çok. Üstelik para para di'il ki, biriktirip bir kenara koyabilsin az az, ilerisi için. Bundan böylelerinin çokluk sokağa düşmesi. Kimi cigola olur kimi gangster, artık hangisiyse.»

«Tatsız yer burası, Eski Dünya» dedi Hella.

«Orası da, Yeni Dünya da oldukça tatsız ya» dedim. «Soğuk tabiî, n'apıcaksın!»

Güldü. «Ama biz... bizi ısıtıcak sevgimiz var.»

«Bi biz di'iliz yatakta yatıp öyle düşünen» dedim. Yine de bir süre daha hiç ses çıkarmadan, hiç kımıldamadan kucak kucağa kaldık. «Hella» dedim sonunda.

«Evet?»

«Hella, gelir gelmez parayı alalım, Paris'ten çekip gidelim.»

«Paris'ten mi gidelim? Neriye gitmek istiyorsun?»

«Neresi olursa. Bıktım Paris'ten. Bir zaman için bırakıp gitmek istiyorum. Güney'e gidelim. Belki biraz güneş yüzü görürüz.

«Güneyde mi evlenicez?»

«Hella» dedim, «inan bana, birşey yapacak, birşeye karar verecek hâlde di'ilim. Bu şehirde kaldıkça aklım başımda di'il. Burda evlenmek istemiyorum, burda evlenmeyi düşünmek bile istemiyorum. Çekip gidelim, o kadar.»

«Bu hâlde olduğunu bilmiyordum» dedi.

«Aylardır Giovanni'nin odasında kalıyorum» dedim, «artık dayanamı'cam. Çıkmalıyım. N'olur!»

Asabî bir gülüşle biraz öteye çekildi. «Doğrusunu istersen, Giovanni'nin odasından çıkmak için neden Paris'ten ayrılmak gerekiyor pek anlıyamadım.»

İçimi çektim. «N'olur Hella, uzun etme! Pek birşey söyliyemi'cem şimdi. Belki de, Pariste kalırsam ikide bir Giovanni'yle karşılaşıcam, sonra...» Durdum.

«N'olur karşılaşırsan?»

«Yani... Ona yardım edemiyorum ki! Üstelik dayanamıyorum, öyle karşımda... Amerikalıyım ben, Hella, pa-

ram var zannediyor.» Sustum. Kalktım, oturdum. Öteye baktım. Hella beni süzüyordu.

«Dedim ya, iyi adamdır çok. İnatçıdır ama. Sonra, benim hakkımda biraz acayip düşünceleri var. Hayran bana. O oda yok mu, o oda... pis, leş gibi! Yakında kış bastırıcak, buz gibi olacak o oda.»Hella'ya döndüm, onu kollarımın arasına aldım. «Bak canım, gidelim burdan hemen. Sana sonra, daha sonra anlatıcam birçok şeyleri. Hele bir ayrılalım burdan.»

Uzun bir sessizlik oldu.

«Peki, hemen mi gidelim istiyorsun?» diye sordu Hella.

«Evet. Para gelir gelmez. Bir ev tutarız.»

«Bütün hepsi Amerika'ya dönmek istemen olmasın?» dedi.

Bağırdım. «Hayır! Hayır! O di'il demek istediğim.»

Beni öptü, «neriye gidersek gidelim, bana göre hava hoş» dedi, «beraber olduktan sonra.» Sonra itti beni. Nerdiyse sabah oluyor» dedi, «uyusak biraz, iyi olacak.»

Giovanni'nin odasına ertesi akşam çok geç gittim. Hella'yla nehir kenarında yürümüş, sonradan bir sürü meyhaneye girip çıkmıştık. İyice sarhoşlamıştım. Odaya girerken ışık birden yandı. Giovanni yatakta oturmuş, dehşet dolu bir sesle haykırıyordu. «Kim o? Kim o?»

Kapının eşiğinde biraz durdum. «Benim, Giovanni» dedim, «sus.»

Giovanni bir süre gözlerini yüzüme dikti. Sonra duvara döndü, yan yatıp ağlamıya başladı.

Hay Allah! dedim kendi kendime. Usulca kapıyı kapadım. Cebimden sigaralarımı çıkarıp ceketi sandalyeye astım. Elimde sigaralarla yatağa gittim, Giovanni'nin üstüne eğildim. «Canım, bırak ağlamayı. N'olur ağlama» dedim.

Giovanni döndü, bana baktı. Gözleri kıpkırmızı, ıslaktı. Zalim, utangaç, tuhaf bir gülümseme vardı dudaklarında. Sevinçliydi de. Kollarını uzattı, eğildim. Gözlerine düşen saçlarını kaldırdım.

«Şarap kokuyorsun» dedi Giovanni, sonra.

«Şarap içmiyordum ki! Ondan mı korktun yoksa? Onun için mi ağlıyordun?»

«Hayır.»

«Peki, ne var?»

«Neden beni bırakıp gittin?»

Ne diyeyim, bilemiyordum. Giovanni gine yüzünü duvara döndü. Birşey duymıyacağımı ummuş, herhalde duymam bir şey demiştim. Yüreğimin uzak bir köşesinde bir kasılma oldu, bir parmak değmiş gibi.

«Sana bir türlü erişemedim» dedi Giovanni. «Hiç bir zaman gerçekten burda olmadın ki!. Bana yalan söylediğini sanmıyorum ama doğru birşey de söylemedin hiç, biliyorum. Neden? Bazen bütün gün burda olduğun olurdu. Kitap okurdun, pencereyi açardın ya da, yemek pişirirdin, ben de seni seyrederdim. Ama ağzını açıp tek kelime söylemezdin sen. Bana bakışın sonra, sanki görmezmişin gibi beni. Bütün gün. Bütün gün! Ben de tuttum odayı düzelticem diye uğraştım durdum burda, senin için.»

Birşey demedim. Giovanni'nin başından öteye, solgun ay ışığını dışarda tutan dört köşe pencerelere bakıyordum.

«N'apıyorsun sabahtan akşama kadar? Niye ağzını bıçak açmıyor? Biliyor musun, kötüsün sen. Bazen nasıl nefret ederdim senden, bana bakıp da öyle gülümsediğin zamanlar! İçimden kafana birşey indirmek gelirdi. Bir yerini kanatmak isterdim. Herkese gülümsediğin gibi gülümsüyordun bana, herkese anlattığın şeyleri anlatıyor-

dun. Zaten bütün anlattıkların yalan. Ne saklıyorsun? Beni severken de kimseyi sevmiyordun aslında, bilmiyor muyum sanıyorsun? Kimseyi! Ya da herkesi seviyordun. Ama beni di'il. Tabiî, öyle ya! Hiç birşey di'ilim senin için, hiç birşey! Kanımı kaynatıyorsun ama hiç zevk vermiyorsun bana.»

Yerimden kımıldamadım. Sigara arıyordum. Oysa sigaralar elimdeydi. Yaktım birini. Şimdi bir şey söylicem diyordum kendi kendime, birşey söylicem ve bir daha dönmemek üzere bu odadan çıkıp gidicem.

«Ben yalnız yaşıyamam, biliyorsun. Sana o kadar söyledim. Ne oldu? Beraber yaşıyamaz mıyız sanki?»

Yeniden ağlamıya başladı. Sıcak sıcak göz yaşları göz pınarlarından kirli yastığın üstüne yuvarlanıyordu.

«Sen beni sevemezsen ben ölürüm. Sen gelmeden önce de ölmek istiyordum. Kaç kere söyledim.. Zulüm bu senin yaptığın. Yaşamak istettin bana, şimdi de ölümün daha beterine sürüklüyorsun.

O kadar söyliyeceğim vardı, ağzımı açtım, ses çıkmadı. Gine de... Giovanni için ne duyuyordum, bilmiyorum. Giovanni için hiç birşey duymuyordum. Yalnız içimde bir korku, acıma ve gittikçe kabaran bir şehvet duygusu vardı.

Sigaramı ağzımdan aldı, üfürmiye koyuldu. Yatakta oturuyordu. Saçları gine gözlerinin içine girmişti.

«Senin gibisini hiç görmedim. Daha önce hiç bu hâle düşmemiştim ben. Dinle bak. İtalya'da bir kadınım vardı. Ne iyi kadındı! Seviyordu beni, ama beni seviyordu. Saçını süpürge etmişti benim için. Üzüm bağlarında çalışmaktan döndüğümde hep evde olurdu. Hiç tatsızlık, hır gür çıkmazdı aramızda, hiç. Gençtim o zaman. Sonradan öğrendiklerimi, senin bana öğrettiğin korkun şeyleri daha

bilmiyordum. Bütün kadınlar onun gibidir sanıyordum, bütün erkekler de benim gibi. Ben de diğer erkekler gibiyim sanıyordum. Bedbaht di'ildim, yalnız di'ildim — o oradaydı çünkü — ölmek de istemiyordum. Hep köyümüzde kalayım, bağlarda çalışayım, kendi elimizle yaptığımız şarabı içeyim, sevdiğim kızla koyun koyuna girip sevişeyim istiyordum. Sana hiç köyümü anlattım mı? Eskidir çok. Güney'de. Bir tepenin üstünde. Geceleri surların dibinde yürürdük, dünya gözümüzün önünde yıkılır giderdi sanki, o uzak, pis dünya, batasıca dünya. Bir keresinde orda, surların dibinde seviştiydik.

Evet. hep orda kalmak, tıka basa makarna yemek, şarap içmek, çocuk yapmak, göbek salmak istiyordum. Benden hiç hoşlanmazdın sen orda kalsaydım. Günün birinde, yıllar sonrası, bizim köye gelirdin herhalde. Tabiî kocaman, çirkin bir de Amerikan otomobilin olurdu. Bana bakardın öyle, suratında Amerikalıların dudaklarından eksik etmediği o boş gülümseme, hepimize bakardın, şarabımızdan tadardın, üzerimize sıçardın, sonra da motorundan, lâstiğinden bir patırtı bir gürültü, basar gaza giderdin. Rastgeldiğin Amerikalılara gelip bizim köyü muhakkak görmelerini salık verirdin. Çok cici bir yerdi, di'mi? Orda yaşanan hayatı anlamazdın tabiî, nerden anlıyacaksın! Kâh damla damla akar, kâh birden taşar. Güzeldir, korkunçtur. Anlamazdın tabiî. Şimdi benim burdaki hayatımı anlamadığın gibi. Ama ben daha mes'ut olacaktım orda, senin o sırıtmanı da hiç umursamı'caktım. Hayatım hayat olacaktı. Kaç gece burda yatağa uzanıp senin eve dönmeni bekledim. Yattım burda, köyümün ne kadar uzakta kaldığını, bu soğuk şehirde nefret ettiğim insanlar arasında yaşamanın ne korkunç birşey olduğunu düşündüm. Soğuk burası, ıslak. Nerde benim köyüm! Sıcacıktı.

Kuru... Burda konuşacağı, beraber olabileceği kimsesi yok Giovanni'nin. Bir sevgili buldu kendine, ne kadın, ne erkek. Ele avuca gelmez birşey. Geceleri yatakta hiç gözünü kırpmadan yatıp bir adamın eve dönmesini beklemek nedir biliyor musun sen? Bilmiyorsun. Bilmiyorsun ya! Dünyadan haberin yok ki! Hayat korkunçmuş, ne umurun? Güle oynıya yaşa sen daha hayatını, o kısa saçlı, ay yüzlü kızcağızla oynadığın komedinin sevgi olduğunu zannet!»

Sigarasını yere düşürdü. Düştüğü yerde için için yandı durdu sigara. Giovanni bir daha ağlamıya başladı. Dayanamıyacam artık dedim kendi kendime, odaya baktım.

«Vahşi, tatlı bir gündü, köyden ayrıldım. O günü hiç unutmı'cam. Öldüğüm gündü... Keşke, keşke ölseydim o gün! Köyden çıkan yolda yürürken güneşin ensemi yaktığını, kaşındırdığını hatırlıyorum. Yol yokuş yukarı çıkıyordu, öne eğilmiş yürüyordum. Herşeyi hatırlıyorum. Ayaklarıma bulaşan kahverengi tozları, önümde sıçrayıp duran küçük çakıl taşlarını, yol boyunca sıralanmış bodur ağaçları, güneşin alnında yatan basık evleri, evlerin renklerini... Ağlıyordum. Onu da hatırlıyorum. Ama şimdi ağladığım gibi di'il, çok daha fena, çok daha fecî. Seni tanıdım tanıyalı öyle ağlamak da elimden gelmiyor. Hayatımda ilk o gün ölmeyi istedim. Az önce çocuğumu babamın, babamın babalarının gömülü olduğu kilise avlusuna gömmüştüm, sevdiğim kızı anamın evinde bırakıp çıkmıştım. Avaz avaz haykırıyordu kızca'z. Evet, çocuğum olmuştu. Ama ölü doğdu. Bir baktım, mosmor, çarpık çurpuk birşey. Hiç sesi çıkmıyordu. Kıçına kıçına vurduk, üstüne okunmuş su serptik, dualar ettik, sesi çıkmadı. Ölüydü. Oğlandı. Küçücük birşey. Sırım gibi, güçlü kuvvetli bir adam olacaktı. Belki de senin, Jacques'ın, Guillaume'

un, sizin gibi bütün o iğrenç ibne takımının gece gündüz arayıp da bulamadığı adamlardan biri olacaktı. Öldü ama. Benim çocuğumdu. Biz dünyaya getirmiştik onu, sevgilim ve ben. Gine de ölü doğmuştu. Ölü olduğunu anlayınca duvarda duran haçı aldığım gibi üstüne tükürüp yere çarptım. Annemle sevgilim çığlığı bastılar. Vurdum kapıyı çıktım. Çocuğu ertesi gün gömdük. Köyümden ayrıldım, bu şehre geldim. Burda işlediğim günahlar için, kutsal oğlunun üstüne tükürdüğüm için cezalandırdı Allah beni. Ölücem de burda. Bir daha köyümü görüce'mi hiç sanmıyorum.»

Ayağa kalktım. Başım dönüyordu. Ağzım zehir gibiydi. Oda başımda sallanıyordu, buraya ilk geldiğim zamanki gibi, kaç hayat boyu öncesi kimbilir. Arkamda Giovanni'nin iniltisini duydum. «Canım, canım benim! Bırakma beni. N'olur bırakma beni!» Döndüm, kucakladım onu. Başının üstünden duvara, duvarda güllerin arasında dolaşan o kadınla erkeğe bakıyordum. Hıçkırıyordu, yüreği parçalanacaktı nerdiyse, öyle. Ama parçalanan asıl benim yüreğimdi. İçimde birşey kırılmıştı. Birşey kırılmıştı, beni bu denli soğuk, durgun, herşeyden uzak kılmıştı.

Gine de konuşmam gerekti.

«Giovanni» dedim, «Giovanni.» Kendine gelir gibi oldu. Dinliyordu. Çaresiz kalan kişinin şeytanca kurnazlığına ilk tanık olmam değildi bu.

«Giovanni,» dedim, «günün birinde gidice'mi biliyordun zaten. Nişanlım Paris'e gelicekti, biliyordun.»

«Nişanlın için bırakmıyorsun beni» dedi. «Sebebi başka beni bırakıp gitmenin. Her söylediğin yalan, uydurduğun bütün yalanlara kendin de inanmıya başladın. Fakat ben, ben bilmiyorum sanma. Beni bırakıp bir kadına gitmiyorsun sen. Eğer sahiden bu küçük kızı sevseydin, bana böyle acı çektirmezdin.»

«Küçük bir kız di'il o» dedim. «Kadın o. Sonra sen ne dersen de, seviyorum onu.»

«Sen» diye haykırdı Giovanni, yerinde kalkıp otura-rak, «kimseyi sevmiyorsun. Kimseyi sevmedin, sevmi' ceksin de. Sen kendi temizliğini seviyorsun, elinde aynanı seviyorsun. El değmemiş genç kız gibisin tıpkı. Orda bacaklarının arasında baha biçilmez bir maden ya da altın, gümüş, yakutlar, belki de pırlantaların mı var nedir, öyle ellerin önünde dolaşıyorsun? Kimseye vermezsin onu sen. Kimse el sürsün bırakmazsın, kimse! Erkeğe de bırakmazsın, kadına da. Bütün derdin temiz kalmak. Aklın sıra buraya tertemiz, çiçeği burnunda geldin, burdan çiçeği burnunda gidiceksin. Bu arada beş dakika bile kokmıya, pis kokmıya gönlün razı di'il.» Yakama yapıştı, hem güreşir gibi, hem okşarcasına. Hem yumuşak, akıcı, hem de demir gibi katıydı. Dudaklarından tükürükler saçılıyordu. Gözleri dolu doluydu. Ama yüzünün kemikleri görünüyor, kollarında, boynunda kaslar oynuyordu. «Giovanni'yi bırakıp gitmek istiyorsun, çünkü Giovanni sana pis kokular bulaştırıyor. Giovanni'yi hor görmek istiyorsun, çünkü Giovanni sevginin, sevişmenin pis kokusundan korkmuyor. Bütün o yalancı, küçük hesaplı ahlâk kurallarının adına öldürmek istiyorsun onu. Sen... Sen bir ahlâksızsın! Sen hayatımda rastladığım en ahlâksız adamsın! Hiç şüphe yok ona. Bak, bak ne hâle getirdin beni. Seni sevmeseydim bunu yapabilir miydin bana, ha? Sevgiye böyle mi karşılık verilir, ha?»

«Giovanni, kes artık, Allah aşkına kes artık! Söyle, n'apıyım istiyorsun? Duyduklarımı değiştirmek benim elimde di'il ki.»

«Ne duyduğunu biliyor musun sen? Duyar mısın sen? Nedir duyduğun, ha?»

«Şimdi, şurda hiç birşey duymuyorum» dedim, «hiç birşey. Bu odadan çıkıp gitmek istiyorum, senden uzağa gitmek. Bu işte, istediğim. Bu korkunç sahne sona ersin artık!»

«Benden uzaklaşmak istiyorsun» dedi. Güldü. Yüzüme dik dik bakıyordu. Gözlerindeki ifade öyle derin, öyle acıydı, nerdeyse iyilik, şefkat dolu derdin. «İşte şimdi dürüst olmıya başlıyorsun» dedi. «Benden niçin uzaklaşmak istiyorsun, biliyor musun?»

İçimde bir şey düğümlendi. «Ben... ben seninle hayat kuramam» dedim.

«Ama Hella'yla kurabilirsin, di'mi, çocukların lâhanadan ya da, ne biliyim, buz dolabından çıktığını sanan o ay yüzlü, küçücük kızla! Ne de olsa efsanelerinizin yabancısıyım, biliyorsun. Onunla hayat kurabilirsin ama.»

«Evet, onunla hayat kurabilirim,» dedim. Yorgun ve bıkkındım. Ayağa kalktım. Tir tir titriyordum. «Bu odada nasıl bir hayat yaşıyabiliriz ki seninle? Bu pis, dapdaracık odada? Hem, n'olursa olsun, iki erkek bir arada nasıl yaşar? Bir sevgidir tutturmuşsun, nedir? Kuvvetli olduğunu duyursunlar sana istiyorsun, hepsi bu, di'mi sanki? Sen gidip dışarda çalışıcaksın, eve para getiriceksin, ben burda bulaşıkları yıkıyıcam, yemek pişiricem, bu sefil, dolap içi kadar odayı temizlicem, sen şu kapıdan içeri girince koşup yana'ndan öpücem, geceleri koynuna girip senin küçük kızın olucam! Bütün istediğin bu. Bunu demek istiyorsun, beni sevdiğini söylerken, hepsi bu. Seni öldürmek istiyorum demek? Bugüne kadar sen n'apıyordun bana sanki, ha?»

«Hiç de seni küçük bir kız yapıp çıkarmıya çalışmadım. Canım bir küçük kız istese, gider bir küçük kızla yaşarım.»

«Niye yaşamıyorsun? Korktuğundan di'il de neden sanki? Benimle yatıyorsun, çünkü bir kadının peşinden gitmiye cesaretin yok. Asıl istediğin o senin, başka hiç bir şey di'il.»

Yüzü sapsarıydı. «Benim ne isteyip ne istemediğimi söyleyip duran sensin. Ben yalnız kimi istediğimi söylüyordum.»

«Ama ben erkeğim» diye haykırdım, «erkek! Aramızda ne olabilir sanıyorsun?»

«Aramızda ne olabilir pekâlâ biliyorsun» dedi Giovanni, yavaşça. «Zaten beni bırakman da ondan.» Kalktı, pencereye gidip açtı. «Pekâlâ» dedi. Pencerenin pervazına yumruğunu indirdi. «Seni burda tutmak elimde olsaydı, tutardım!» diye bağırdı. «Seni burda tutabilseydim, onun için seni dövmem mi gerek, zincire vurmam, aç bırakmam mı gerek, hepsini yapardım.» Odaya döndü. Rüzgâr saçlarını uçuruyordu. İşaret parmağını havada bana doğru salladı. «Belki, bir gün, keşke yapsaydı öyle diyeceksin.»

«Hava soğuk» dedim. «Kapat pencereyi.»

Gülümsedi. «Şimdi gidiyorsun ya, pencereler kapalı olsun istersin tabiî. Öyle olsun.» Pencereyi kapadı. Odanın ortasında birbirimizin gözü içine bakıp durduk. «Artık kavgaya paydos» dedi. «Kavga seni burda tutmı'cak. 'Vücutların ayrılması' diye bir deyim vardır Fransızcada, boşanma di'il, sadece ayrı yaşama anlamına gelir. Peki öyliyse. Ayrılırız. Ama sen benimsin, biliyorum. Geri gelice'ne de inanıyorum, inanmalıyım.»

«Giovanni» dedim, «geri gelmi'cem. Biliyorsun, geri gelmi'cem.»

Elini salladı. «Artık kavga etmi'cez dedim ya. Amerikalılar hiç kadere boyun eğme nedir bilmiyorlar. Kaderle burun buruna da gelseler neyin nesidir bilmezler.» Muslu-

ğun altından bir şişe çıkardı. «Jacques bir şişe konyak bırakmıştı. Gel bir iki yudum birşey içelim. Yola içelim, sizin orda dendiği gibi.»

Onu seyrediyordum. İçkiyi dikkatle bardaklara boşaltıı. Öfkeden, ıstıraptan, ya da her ikisinden birden titrediğini gördüm.

Bardağımı elime verdi.

«Şerefine!» dedi.

«Şerefine!» dedim.

İçtik. Kendimi tutamadım, sordum: «N'apıcaksın şimdi, Giovanni?»

«Ben mi? Dostlarım var» dedi, «bir şey düşünücem herhalde. Bu gece, meselâ, Jacques'la yemek yiyorum. Belki yarın akşam yemeğini de onunla yerim. Jacques son günlerde çok üstüme düşmiye başladı. Senin için canavarın biri diyor.»

«Giovanni» dedim, endişeyle, «dikkat et, n'olur dikkat et.»

Alaylı bir gülüşle bana baktı. «Teşekkür ederim» dedi. «Seninle tanıştığım gece vermeliydin bana bu öğüdü.»

Aşağı yukarı son konuşmamızdı bu. Sabaha kadar onunla kaldım. Sonra neyim var neyim yok bir çantaya doldurdum, doğru Hella'nın evine gittim.

Yüzüme son bakışı hiç aklımdan gitmiyecek. Sabah aydınlığı doldurmuştu odayı. Bana onca sabahları, o odaya ilk girdiğim sabahı hatırlattı. Giovanni yatakta oturuyordu. Çırılçıplaktı. İki elinin arasında bir konyak bardağı tutuyordu. Vücudu ölü vücudu gibi bembeyaz, yüzü ıslak ve renksizdi. Elimde bavulla kapıda duruyordum. Öbür elim kapının tokmağındaydı. Ona baktım. Beni bağışlamasını istemek geldi içimden. Ama kaldıramıyacağım bir yükün altına girmiş olacaktım. O dakikada kendi-

mi bir koysersem, ölene kadar onunla, o odada kilitli kaldığım gündü. Bir bakıma tam istediğim şeydi. İçimde bir depremin ilk sarsıntıları gibi bir kımıldama duydum, bir an onun gözleri içinde boğuluyorum sandım. Zamanla o kadar yakından tanıdığım o vücud ışıkta parıldıyor, sanki aramızda kalan boşluğu elektriklendirip yoğunlaştırıyordu. Sonra birşey oldu beynimin içinde, gizli, sessiz bir kapı ardına kadar açılıverdi. Korktum. Onun vücudundan kaçmakla, o vücudun üzerimdeki güçlü etkisini kabulleniyordum, bu etkiyi daha da sürekli kılıyordum. O âna kadar farkına varmadığım bir şeydi bu. Artık Giovanni'nin vücudu kızgın bir damga gibi zihnime, rüyalarıma dağlanmıştı. Bu arada o gözlerini benden ayırmadı. Yüzüm sanki bir dükkân camekânmdan daha saydamdı. Gülümsemiyordu. Ne ciddî, ne kinli, ne de üzgündü. Durgundu. Galiba aramızdaki boşluğu aşıp onu gine kollarımın arasına alayım diye bekliyordu. Ölmek üzere olan bir hastanın baş ucunda insan nasıl o hiç gerçekleşmiyecek mucizenin yolunu gözler durur, onun gibi. Çıkıp gitmeliydim, yüzüm herşeyi açığa vuruyordu. Vücudumu saran savaş beni nerdiyse çökertecekti. Ayaklarım isyan etti, beni ona götürmedi. Hayatımın rüzgârı beni uzaklara savuruyordu.

«Alasmaladık Giovanni!»

«Alasmaladık canım!»

Döndüm, kapının kilidini açtım. Bitkin soluğu cinnet rüzgârı gibi saçlarıma, alnıma değdi geçti. Her an arkamdan sesini duyacağımı umarak kısa koridoru geçtim, holü geçtim, o saatte hâlâ uyuyan kapıcının bölmesini geçtim, sabahın aydınlattığı sokaklara daldım. Attığım her adım dönmemi biraz daha güçleştiriyordu. Kafam bomboştu. Daha doğrusu, uyuşturulmuş korkunç bir yaraydı. Tek

bir düşünce vardı aklımda: **günün birinde ağlıyacam bunun için. Günün birinde ağlamıya başlıyacam.**

Köşede, solgun sabah güneşinin aydınlattığı bir yerde durdum, otobüs biletlerimi saymak için cüzdanıma baktım. Cüzdanımın içinde Hella'dan aldığım üçyüz frank, kimlik kartım, Amerika'daki adresim, bir sürü yırtık pırtık kâğıt, kart, fotoğraf vardı. Herbirinin üzerinde adresler, telefon numaraları, verilen sözlerin, tutulan ya da tutulmıyan sözlerin notları, tanıdığım, hatırladığım ya da hatırlamadığım insanların isimleri, herhalde gerçekleşmemiş umutlar, muhakkak gerçekleşmemiş umutlar — yoksa o saatte, o sokak köşesinde ne işim vardı benim? — yazılıydı.

Cüzdanda dört otobüs bileti buldum. Durağa doğru yürüdüm. Polisin biri duruyordu orda, mavi kukuletası aşağı sarkmış, beyaz sopası pırıl pırıl. Bana baktı, gülümsedi.

«Ne var ne yok?» diye bağırdı.

«İyilik. Sağ ol. Ya sen?»

«N'olsun? Güzel bir gün, ha?»

«Evet.» Fakat sesim titriyordu. «Sonbahar geliyor.»

«Öyle ya.» Döndü, gine caddeye daldı. Elimle saçlarımı yatıştırdım. Filesini doldurmuş pazardan dönen bir kadına gözüm takıldı. En üstte duran litrelik kırmızı şarap şişesi ha düştü ha düşecek. Kadın genç değildi ya temiz yüzlü, gözüpek biriydi. Vücudu güçlü kuvvetli, kalın, elleri kaba saba. Polis bağıra bağıra birşeyler söyledi ona, o da döndü polise yürekten, şakacı bir iki lâf etti. Polis güldü ama bir daha bana bakmadı. Sokakta uzaklaşıp giden kadını seyrettim. Eve gidiyordu. Mavi iş tulumunu giymiş, kir pas içinde kocasına, çocuklarına gidiyordu. Az çok güneş ışığı gören köşede durdu, karşı kaldırıma geçti. O

sırada otobüs geldi. Durakta polisle benden başka kimseler yoktu. Bindik. Polis arka sahanlıkta benden ötede, ayakta durdu. Genç değildi o da. Bir tezcanlılığı vardı, hoşuma gitti. Pencereden dışarı baktım. Sokaklar yanımızsıra geçip gidiyordu. Yıllar öncesi bir başka şehirde, bir başka otobüsün içinde gine böyle pencerenin önünde oturmuş dışarıyı seyrederken, kısaca dikkatimi çeken her bir yüz için, içinde kendime de bir yer verdiğim bir hayat, bir kader uydurduydum. Bana esenlik yolunu gösterecek bir fısıltı ya da bir vaad arıyordum. Ama o sabah bana öyle geldi ki benim o eski benliğim rüyaların en amansızına dalmıştır.

Ondan sonraki günler uçar gibi geçti. Hava bir gecede soğuyuverdi. Onbinlerce turist göz açıp kapayana kadar yol tarifelerinin sayfaları arasında kayboldu. Parklarda yapraklar adamın başına düşüyor, iç çeker gibi sesler çıkarak ayaklar altında eziliyordu. Şehrin taşı için için ışıldar, renk değiştirirken gitgide soldu, gine o eski boz rengini aldı. Meğer sertmiş taş denen nesne! Nehir kıyısında balıkçılar bir bir çekip gittiler, günlerden birgün kıyıboyu gine öyle ıpıssız kaldı. Delikanlılarla genç kızların vücutları kalın iç çamaşırları, hırkalar, atkılar, şapkalar, kukuletalara bürünüp yazın endamını yitirmiye başladı. Kocamış erkekler daha yaşlı, yaşlanmış kadınlar daha ağırlaşmış gibiydi. Nehrin üzerindeki renkler soldu, yağmurlar geldi. Nehir kabarmıya başladı. Güneş, belli, hergün birkaç saat Paris'e görünebilmek için göze aldığı korkunç savaştan yakında vazgeçecekti.

«Ama Güney'de havalar sıcaktır» dedim.

Para gelmişti. Hella'yla hergün sabahtan akşama kadar ev arıyorduk. Nereleri sorup soruşturmadık! Eze, Cagnes-sur-mer, Vence, Monte-Carlo, Antibes, Grasse... O

günler pek görünmedik Kartiye'de. (*) Hella'nın odasında kalıyorduk. Bol bol seviştik, sinemaya gittik. Sık sık şehrin kibar mahallelerinde, Sağ Yaka'da, acaip lokantalarda oldukça bezgin akşam yemekleri yedik. Nerden geliyordu bu bezginlik? Bilmem. Kimi zaman, pusuya yatmış kocaman bir yırtıcı kuşun gölgesiydi sanki, gelip üstümüze çöküyordu. Hella bedbaht mıydı? Sanmıyorum. Hiç o günlerdeki gibi üzerine düşmemiştim. Ama belki ona öyle dört elle sarılmamda bir bit yeniği seziyordu. Bilmem.

Arada bir Kartiye'nin oralarda Giovanni'ye rastlardım. Onu görücem diye ödüm kopuyordu. Hemen her seferinde Jacques'la beraberdi ya yalnız o değildi beni korkutan; çok kere eskisinden daha iyi giyimli olmasına rağmen, hiç de iyi görünmüyordu. Gözlerinde yeni yeni beliren bir sefil, kötü ifade vardı, görmiye dayanamıyordum. Jacques şaka yaptıkça öyle kıkır kıkır gülüşleri, gitgide takınır olduğu o yapmacıklı, işveli tavırları da sinirime dokunuyordu. Jacques'la aralarında ne vardı, bilmek istemiyordum. Fakat günü geldi, Jacques'ın uğursuz, sevinçli gözlerinde herşeyi okudum. Hava kararıyordu. Caddede, kıpır kıpır kalabalığın ortasında birkaç dakika ancak süren o karşılaşmamızda Giovanni sahiden şaşılacak kadar kendinden geçmişti, kız gibiydi. Fitil gibi de sarhoştu. Sanki içine düştüğü utanç kuyusunun suyundan beni de tatmıya zorluyordu. Bana bunu yaptığı için ondan nefret ettim.

Bir sabah vakti bir daha gördüm onu. Köşede gazete alıyordu. Şöyle bir baktı bana, taa gözlerimin içine, sonra başını çevirdi. Caddede ağır ağır uzaklaşıp giderken ardın-

---

(o) **Paris'te nehrin sol yakasında öğrenci mahallesi. Olayın geçtiği yer.**

dan baktım. Evde başımdan geçeni Hella'ya anlattım. Gülmiye çalışıyordum.

Derken Kartiye'de Jacques'sız görünmiye başladı. Yanında, bir zamanlar bana 'acınacak zavallılar' dediği o sokak çocukları vardı. Artık o kadar iyi giyinmiyordu, ötekilere benzemiye başlamıştı. En iyi dostu da, anlaşılan, Yves adındaki o uzun boylu, çiçek bozuğu çocuktu. Les Helles'de geçirdiğimiz ilk sabah onu kumar makinesi başında, sonra da Jacques'la konuşurken şöyle bir gördüğümü hatırladım. Bir gece, Kartiye'de tek başıma sarhoş dolaşırken bu çocuğa rastgeldim, bir de içki ısmarladım. Giovanni'den hiç söz açmadım ama Yves kendi haberi verdi. Giovanni Jacques'la beraber değilmiş artık. Yalnız Guillaume'un barında o eski işine gireceğe benziyormuş. Bunun üstünden bir hafta bile geçmemişti, Guillaume'u barının üstündeki özel odasında ölü buldular. Sabahlığının kuşağıyla boğulmuştu.

— 5 —

Bir rezalettir koptu Paris'te. O sıralarda orada mıydınız? Muhakkak kulağınıza gelmiştir. Giovanni'nin yakayı ele verdikten sonra gazetelerde çıkan resimlerini de görmüşsünüzdür. Baş yazılar döktürülmüş, söylevler verilmiş, Guillaume'un barı gibi birçokları kapatılmıştı. (Uzun zaman kapalı kalmadı ama hiçbiri.) Sivil polisler hemen Kartiye'yi bastılar. Herkesten kimlik kartı soruluyordu. Bütün cinsiyeti belirsiz oğlanlar barlardan dışarı sürüldü. Giovanni yoklara karışmıştı. Eldeki bütün deliller, hele böyle sırra kadem basması, kaatilin o olduğunu gösteriyordu. Bu gibi rezaletler, yankıları dinmediği sürece, devletin temellerini sarsar, geleceğini tehlikeye koyar. En iyi-

si, bir an önce olup bitenlere bir kulp takmak, esrarı çözmek, bir de kurban bulmaktır. Bu cinayetle ilgili olarak tutulan adamların çoğu adam öldürdükleri zannıyla tutulmadı; Fransızların, benim bir çeşit alaya yorduğum bir incelikle 'özel zevkler' diye adlandırdıkları zevklere kendilerini kaptırmış oldukları şüphesiyle tutuldu. Fransa'da suç sayılmaz bu zevkler ama halkın çoğunluğunca kötü mü kötü karşılanır. Fransız halkı kendini yönetenlere, üstlerine karşı da hiç sevgi beslemez zaten yüreğinde. Guillaume'un cesedi bulununca korkudan ödleri kopanlar yalnız sokak çocukları olmadı. Sokak çocukları, onları satın almak için sokakları arşınlıyan, meslek hayatları, mevkileri ve emelleri böylesine dile düşmiye dayanamıyacak adamlardan çok daha az korkmuştu. Aile babaları, tanınmış ailelerin çocukları, Belville'den gelme macera heveslileri dâvâ bir an önce kapansın diye hop oturup hop kalkıyordu. İşler bir an önce normale dönmeliydi, kamu ahlâkının kırbacı onların sırtına inmeden. Mesele örtbas edilene kadar bu gibileri hangi havayı çalacaklarını nerden bilecekti? Avazları çıktığınca feryad edip topluma kurban gittiklerinden mi yakınsınlar, yoksa ahlâksızlık karşısında kızgın, adaletin yerini bulması, devlet sağlığının korunması için endişeli basit yurtdaşlar arasına mı katılsınlar?

Allahtan Giovanni yabancıydı. Aralarında gizli bir anlaşma varmış gibi bütün gazeteler hergün biraz daha artan bir şiddetle onun aleyhinde demediklerini bırakmıyor, Guillaume'a karşı gittikçe yumuşayan bir tutum beliriyordu. Tabiî Guillaume'la beraber Fransa'nın en eski isimlerinden birinin de yoklara karıştığı hemen hatırlara gelmişti. Ailesinin tarihi hakkında Pazar ilâveleri basıldı. Yaşlı, soylu anası oğlunun su katılmadık meziyetlerini

saydı döktü, böyle bir cinayeti işliyen adamın hâlâ cezalandırılmamış olmasından dolayı teessüflerini dile getirdi — demek Fransa'da soysuzlaşma bu kerte yaygın bir hâl almıştı — sonra da oğlunun kaatilinin duruşmasına yetişemeden öldü gitti. Halk, tabiî, dünden hazır yaşlı ananın dediklerine hak vermiye. Ne oluyor ne bitiyor benim pek aklım ermedi ya, gariptir, zamanla Guillaume'un adı Fransa'nın tarihi, Fransa'nın şerefi, Fransa'nın şanıyla karışıverdi. Az kaldı Fransız erkekliğinin timsali olup çıkacaktı.

«Dinle. Guillaume kocamış, iğrenç sapığın biriydi, o kadar,» dedim Hella'ya. «Olup olacağı oydu herifin.»

«İyi ama gazeteleri okuyanlar nerden bilsin onu? Öyle olsa bile, göğsüne yafta yapıştırmadı ya bu adam! Ufacık bir çevrede dolanıyordu herhalde.»

«Bilenler de var, merak etme. Bu saçmaları yazanlar arasında da var bilenleri.»

«Ölülere çamur atmakta bir mânâ görmüyorum ben» dedi Hella, durgun bir ifadeyle.

«Doğruyu söylemenin de mi bir mânâsı yok yani?»

«Doğruyu söylüyorlar ama! Guillaume tanınmış bir ailenin çocuğuydu. Öldürüldü. İşte o kadar. Senin ne demek istediğini anlıyorum. Söylemedikleri bir başka gerçek var ama gazeteler zaten söylemez onu. Gazetenin işi di'il ki o.»

İçimi çektim. «Zavallı, zavallı Giovanni!»

«Onun öldürdüğüne inanıyor musun?»

«Bilmem. Görünüşe göre, o yapmış olmalı. O gece ordaymış. Bar kapanmadan yukarı kata çıktığını görmüşler. Kimse indiğini hatırlamıyor.»

«O gece çalışıyor muydu orda?»

«Anlaşılan çalışmıyordu. İçiyormuş. Guillaume'la araları gine iyiydi galba.»

«Doğrusu ben yokken pek acayip dostlar edinmişsin.»

«Biri öldürülmeseydi o kadar acayip görünmezlerdi. Zaten hiç biri dostum di'ildi ki benim, Giovanni'den başka.»

«Onunla beraber oturdun. Cinayet işliyip işliyemi'ce.ıi bilemiyor musun?»

«Nerden bilirim? Sen de benimle yaşıyorsun, cinayet işliyebilir miyim dersin?»

«Sen mi? Tabiî işliyemezsin.»

«Nerden biliyorsun? Bilemezsin. Göründüğüm gibi olduğumu nerden biliyorsun?»

«Çünkü», uzandı öptü beni, «seni seviyorum.»

«Ben de Giovanni'yi seviyordum...»

«Benim seni sevdiğim gibi di'il» dedi Hella.

«Bundan önce bir cinayet işlemiş olabilirim, ne biliyorsun?»

«Neden bu kadar sinirlisin?»

«Senin bir arkadaşın cinayetle suçlandırılsa, peşine polisler düşse sinirlerin bozulmaz mı? Ne demek yani, neden bu kadar sinirlisin? N'apıcaktım, oturup Noel şarkıları mı ça'rıcaktım?»

«Bağarma. Senin için bu kadar önemi olduğunu anlamamıştım.»

«İyi adamdı» dedim sonunda. «Başı derde girsin istemezdim. Hepsi bu.»

Yanıma geldi, elini hafifçe kolumun üstüne koydu. «Yakında gidiyoruz bu şehirden David. Artık bunu düşünmi'ceksin. İnsanların her zaman başı derde girer, bakma sen. Ama senin kabaatinmiş gibi davranma öyle. Senin ne suçun var?»

«Benim suçum olmadığını ben biliyorum.» Fakat sesim ve Hella'nın gözleri karşısında şaşalayıp sustum. Korktum da. Az daha ağlıyacaktım

Giovanni nerdiyse bir hafta ortaya çıkmadı. Her akşam üstü gecenin Paris'e gelişini Hella'nın penceresinden seyrederken Giovanni'yi düşündüm. Dışarda bir yerde, belki de o köprülerden birinin altındaydı. Korku içindeydi, üşüyordu belki, neriye gideceğini bilemiyordu. Onu saklıyacak arkadaşlar bulabilmiş miydi acaba? Doğrusu bu kadar küçük, polisi bu kadar çok bir şehirde bir türlü ele geçmemesi şaşılacak şeydi. Bazen, gelip kapımı çalıcağından korkuyordum. Benden yardım isterse? Beni öldürmiye gelmişse? Sonra düşündüm. Belki benden yardım istemeyi kendine yediremiyordu. Şüphesiz onun gözünde artık öldürülmiye değmez biriydim. Hella'nın yardımına sığındım. Her gece günahımı, korkumu onun koynuna gömmiye çabaladım. Birşey yapmak ihtiyacı humma ateşi gibi benliğimi sarmıştı. Tek yapabildiğim şey sevişmekti.

Sonunda yakaladılar. Bir sabah karanlığı, nehrin kıyısına bağlı bir mavunanın içinde yakayı ele verdi. Gazetelerde ileri sürülen tahminlere göre şimdi çoktan Arjantinde olmalıydı. Sen nehrinden iki adım öteye gitmemiş olduğu ortaya çıkınca herkes bir afalladı. Bu acemiliği halkın gözünde Giovanni'nin itibarını arttırmadı da. En aptal cinsinden bir suçluydu demek Giovanni, beceriksizin teki. Meselâ Guillaume'un parası için öldürülmüş olduğu ihtimali üzerinde ısrarla duruluyordu. Fakat Giovanni Guillaume'un ceplerinde ne var ne yok almış, kasaya hiç el sürmemişti. Hatta, anlaşılan, Guillaume'un odada dolabın altında sakladığı bir başka cüzdanda bin frankı olduğundan da haberi yoktu. Yakalandığı zaman, Guillaume'dan aldığı paralar hep cebinden çıktı. Harcamıya vakti olmamıştı. İki üç gündür birşey yememişti. Bitkindi, solgundu, çirkindi. Paris'in bütün gazetelerinde yüzünü görebilirdiniz o ara. Genç, şaşkın, korkak, sefil bir yüz. Na-

sıl oldu da o, Giovanni, bu hâle düştü, nasıl oldu da yolu burda, giyotinin gölgesi altında kesildi kaldı, aklı almıyor. Şimdiden debeleniyor, geri geri kaçıyor sanki, vücudunun her bir zerresi o buz gibi hayâlin karşısında isyan ediyor. Gine, çok kere olduğu gibi, benden yardım bekliyen bir hali vardı. Gazeteler yaptığından nasıl pişmanlık duyduğunu, nasıl yalvarıp yakardığını, nasıl Allah'a seslendiğini amansız dünyaya yazıp bildirdiler. Cinayetin nasıl işlendiğini de en ince ayrıntılarına kadar anlattılar biz okuyuculara. Ama, neden? Ondan hiç söz edilmedi. Nedeni, gazetelerin yayınlıyamıyacağı kadar kara, Giovanni'nin anlatamıyacağı kadar dipsizdi.

Bunu istemeden yapmış olduğunu bilen, gazetelerde çıkan bütün yazıların satırları arasından işin nedenini çıkarabilen belki de bir bendim Paris'te. Evde bana Guillaume'un onu nasıl işten kovduğunu anlattığı akşamı hatırladım. Sesini duydum gine, vücudunun asabi çırpınışı, göz yaşları gözümün önüne geldi. Nasıl kabadayı olduğunu, herşeye meydan okuyabileceğine inanmaktan nasıl hoşlandığını biliyordum. Guillaume'un barına öyle fiyakayla girişi gözlerimde canlandı. Jacques'a boyun eğdikten sonra artık çıraklık devresini geçirdiğini, artık sevginin bittiğini, Guillaume'la ne isterse yapabileceğini düşünmüş olmalıydı. Guillaume'la herşeyi yapabilirdi, doğru; ama Giovanni olmamak elinde miydi? Tabii Guillaume biliyordu. Giovanni'nin artık o genç Amerikalı'yla olmadığını ona haber vermekte Jacques elbette gecikmiyecekti. Guillaume kendi avanesini yanına katıp Jacques'ın evinde bir iki toplantıya da gitmiş olabilirdi. Guillaume da, çevresi de pekâlâ biliyorlardı, Giovanni'nin taze hürriyeti, arkadaşsızlığı, onu eninde sonunda başıboşluğa, cümbüşe götürecekti. Herbirinin başına gelen o değil miydi? Giovanni'nin bara

öyle tek başına, çalım satarak girişi kimbilir ne hâdise olmuştu o akşam.

Sahne gözlerimde canlanıyordu.

«Demek döndün, ha?» Baştan çıkarıcı, alaycı, mânâlı bir bakışla Guillaume söylüyor bunu.

Giovanni Guillaume'un son, feci taşkınlığını hatırlamak istemediğini, dostça davranmıya niyetli olduğunu görüyor. Aynı anda Guillaume'un yüzü, sesi, hâli tavrı, kokusu birden sinirine dokunmıya başlıyor. Sahiden Guillame. karşısındaki, hayâlinde canlandırdığı biri değil. Herif konuştu. Giovanni gülümsüyor. Gülümsüyor ya o yüzden az daha kusacak. Guillaume başka havada. Giovanni'ye bir içki uzatıyor.

«Belki bir barmen istersin diye düşündüm» diyor Giovanni.

«Demek iş arıyordun? Senin Amerikalı sana çoktan Teksas'da bir petrol kuyusu almıştır dediydim.»

«Hayır. Benim Amerikalı», eliyle bir hareket yapıyor. «uçtu gitti!» İkisi de gülüyor bu söze.

«Amerikalılar hep uçup gider zaten. Ciddiyet arama onlarda.»

«Evet, öyle» diyor Giovanni. Guillaume'dan öteye bakarak içkisini bitiriyor. Sıkılgan bir hâli var, belki kendinde değil. Islık çalıyor. Guillaume gözlerini ondan ayıramıyor artık. Ellerine söz geçiremiyor.

«Daha sonra, kapanma saatinde gine gel, konuşalım o işi» diyor.

Giovanni başını sallayıp çıkıyor. Sonra sokak arkadaşlarıyla buluşması, onlarla içki içişi, kahkahalar atışı, saatler ilerledikçe cesaretini toplamıya çalışışı gözümün önünde. Biri çıksın. Guillaume'a gitme, kendine el değdirtme desin ona diye can atıyor. Ama dostlarının dilinde

hep Guillaume'un zenginliği. Kocamış sersem sapığın teki Guillaume, biraz açıkgöz davransa nelere konar kimbilir!

Caddelerde kimse önüne çıkıp da onunla konuşmuyor, kimse kurtarmıyor onu.

Sonra Guillaum'un barına dönmesi gereken saat gelip çatıyor. Oraya tek başına gidiyor. Önce kapının önünde dolanıp duruyor bir süre. Dönmek, kaçmak istiyor. Nereye kaçabilir ki? Birini ararcasına o upuzun, karanlık yola bakıyor. Orada da kimseler yok. Bara giriyor. Guillaume onu hemen görüyor, belli belirsiz bir işaretle yukarısını gösteriyor. Giovanni merdiveni tırmanıyor. Bacaklarında derman kalmamış. Guillaum'un odasında buluyor kendini. Her bir yanda Guillaum'un ipeklileri, boyaları, kokuları. Gözleri Guillaume'un yatağına takılıyor.

Guillaume içeri giriyor. Giovanni gülümsemiye çalışıyor. Birer kadeh birşey içiyorlar. Guillaume aceleci, pörsümüş, terli. Elinin her dokunuşu Giovanni'yi biraz daha ürkütüyor, biraz daha uzağa kaçırıyor. Guillaume üstünü değiştirmek için ortadan kayboluyor, sonra üzerine o rüküş sabahlığını geçirmiş geri geliyor. Soyunsun Giovanni.

Belki de tam o anda Giovanni dayanamıyacağını, iradesinin onu daha öteye götüremiyeceğini anladı. İşi aklına geldi. Konuşmıya, umursamaz görünmeye, makul davranmıya çalıştı. Ama çok geç artık. Guillaume tıpkı deniz gibi onu sarmış, kuşatmıştır. Giovanni orda yarı cinnet geçirir gibi işkence içinde kıvrandı, dayanamadığını, yenildiğini gördü. Guillaume muradına erdi. Eğer sonu bu olmasaydı Giovanni onu herhalde öldürmiyecekti.

Çünkü Giovanni daha soluk soluğa, bitkin yatarken, Guillaume tatmin olmuş, ayaklanmış, yeniden bir iş adamı olup çıkmıştır. Odada bir aşağı bir yukarı dolaşıp Giovanni'nin neden artık onun yanında çalışamıyacağını anlatı-

yor. Ama uydurduğu bütün sebeplerin altında gizli yatan asıl sebebi ikisi de kendilerine göre az çok biliyorlar. Gününü geçirmiş bir filim yıldızı gibi artık Giovanni'nin hiç bir çekici yanı kalmamıştır. Herşeyi biliniyor. Gizli bir yanı kalmadı. Tabiî Giovanni de bunu anlıyor. Guillaume'un ellerinin, ağzının sürtünüşü yeniden aklına gelince aylardır içinde biriken öfke birden kabarmaya başlıyor. Kısa bir süre hiç ses çıkarmadan gözlerini Guillaume'a dikiyor. Sonra bağırmaya başlıyor. Guillaume karşılık veriyor. Atışıyorlar. Ağızlarından çıkan her yeni kelime Giovanni'nin kafasındaki uğultuyu azdırıyor. Gözlerinin önünde karanlık bir bulut, bir gelip bir gitmekte. Guillaume, hâlâ yedi kat cennette, odanın içinde hindi gibi kabarmış dört dönüyor. Ne zaman bu kadar aza karşılık bu kadar çok elde edebildiydi? Eline geçti bu fırsat, kaçırır mı? Giovanni'nin yüzü kızardıkça, sesi kısıldıkça, berikinde bir sevinç. Giovanni'nin dışarı fırlamış, kemik gibi sert boyun kaslarında gözü. Sonra birşey söylüyor. Külâhlar değişti sanıyor çünkü. Birşey söylüyor, bardağı taşıran son damla, bir fazladan cümlecik, bir hakaret, bir alaycı söz daha; o saniye şaşkınlıktan dili tutuluyor, ne yaptığını anlıyor. Giovanni'nin gözleri! Evet. Ok yaydan çıkmıştır.

Tabiî Giovanni ne yaptıysa istemeden yaptı. Gine de Guillaume'un yakasına yapıştığı gibi yumruğu indirdi. ilk yumruktan sonra indirdiği her yumrukla beraber, yüreğinin derinliklerinde duran dayanılmaz ağırlık da hafiflemiye başladı. Şimdi sevinme sırası ondaydı. Odanın altı üstüne geldi, kumaşlar lime lime oldu, kokular ayyuka çıktı. Guillaume odadan kapağı atmıya çabalıyor. Neriye atılsa Giovanni peşinde. Belki de tam kurtulduğunu sandığı, belki kapıya elini attığı anda Giovanni arkasından yetişip sabahlığının kuşağından yakaladı, kuşağı boynuna do-

layıverdi. Sonra asıldı durdu kuşağa. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Guillaume gitgide ağırlaşıyor, Giovanni'nin içini tıkayan yük kalkıyor, Giovanni kuşağı sıkıyor, sıkıyor, lânetler savuruyordu. Derken Guillaume yıkıldı kaldı. Ardından Giovanni de yıkıldı. Oda geri geldi, dünya geri geldi. Ölüm göründü.

Daha bu büyük evi bulmadan önce buraya gelmiye hiç hakkım olmadığını biliyordum. Evi bulduktan sonra canım görmek bile istemedi. Ama başka yapacak şey kalmamıştı. Başka birşey yapmak istemiyordum da. Duruşmalar sırasında belki Giovanni'yi gider görürüm diye Paris'te kalmayı düşündüm, doğru. Ama, biliyordum, onu da yapmam için bir sebep yoktu. Bir yandan Giovanni'nin avukatıyla, bir yandan da benimle durmadan görüşen Jacques birkaç kere gidip onu gördü. Zaten bildiğimi bir kere de o söyledi. Artık ne benim, ne de bir başkasının Giovanni için yapabileceği birşey kalmıştı.

Belki ölmek istiyordu. Suçu kabullendi. Cinayeti para için işlediğini söyledi. Gullaume'un onu işinden atışı basında uzun boylu ele alınmıştı. Gazetelere bakılırsa Guillaume iyi yürekli, belki biraz şaşkın, ama yardımsever bir adamdı. Tek kusuru kaşarlanmış, nankâr bir serseriydi, Giovanni'yle dost olmaktı. Zamanla dâvâ gazete başlıklarından geri sütûnlara düştü. Giovanni mahkemeyi beklemek için hapishaneye götürüldü.

Biz de kalktık buraya geldik. Giovanni için birşey yapamasam da Hella'ya bir yardımım dokunabilir diye düşünmüş olabilirim. Düşündüm de, başlangıçta, eminim. Belki Hella'nın da bana yardım edebileceğini ummuştum. Kimbilir, belki yardımı dokunurdu, günler benim için hapisha-

nede gibi geçmemiş olsaydı. Durmadan Giovanni'yi düşünüyordum. Arada bir Jacques'dan gelen haberleri dört gözle bekler oldum. Giovanni'nin yargılanacağı günü beklemekten gayri o sonbahardan birşey hatırlamıyorum. Sonunda o gün de geldi çattı. Giovanni'yi suçlu buldular, ölüm cezasına çarptırdılar. Bütün kış, günleri saydım. Bu evin kâbusu böyle başladı.

Evet, sevgi nefrete dönebilir, sevgi tükenir, yüreği buzlar bağlar. Üzerine çok şey de yazılmıştır ya, garip bir gidiştir bu. Hayatımda buna dair ne okudumsa, buna dair ne söyliyebilirsem aslında hepsinden baskın korkunç birşey.

Şimdi bilmiyorum, ilk ne zaman Hella'ya bakıp, onu tatsız buldum, vücudu beni çekmedi, yanında huzurum kaçtı. Sanki birdenbire oldu... Demek çoktandır sürüp gidiyordu diyorum. Belki de ilk, bana yemek vermek için üzerime eğilirken göğsünün ucunun hafifçe koluma sürtünüşü.. Etim bir irkildi öyle. Çok kere, banyoda kuruyan çamaşırlarının gerektiğinden fazla sık yıkandığını, biraz da nerden geldiğini pek bilemediğim bir tatlılıkla korktuğunu düşünürdüm. Şimdi Hella'nın çamaşırları gözüme çirkin mi çirkin, pis görünüyordu. Böylesine saçma sapan, cici bici şeylerle örtünen bir vücudu acayip bulmaya başladım. Bazen çıplak vücudunun hareketine gözüm takılırdı. Daha sert, daha sıkı olmasını istiyordum. Memeleri gönlüme korku salıyordu. Ona girdiğimde bir daha dışarı canlı çıkamıyacakmışım sanıyordum. Bir zamanlar beni sevinçten, hazdan uçuran ne varsa hepsi gitmiş, ağzımı pas bürümüştü.

Hayatımda hiç bu kadar korktuğumu sanmıyorum. Hella'yı kavrıyan parmaklarım elimde olmadan çözülmiye başlayınca havada boşta kaldığımı, hayatımı kurtarmak

için öyle Hella'ya dört elle sarıldığımı anladım. Hırçın parmaklarım kaydıkça altımda hava uğulduyor, içimde birşey kasılıyor, acıyla, korkuyla, düşmemek için çırpınıyordu.

Belki çok yalnızız ondan, dedim. Bir ara sık sık dışarı çıkmıya başladık. Nice'e, Monte-Carlo'ya, Cannes'a, Antibes'e gittik, geziler yaptık. Fakat paramız yoktu. Oysa kışın Fransa'nın Güneyi zenginlerin at koşturduğu alandır. Hella'yla sinemalara gittik. Bomboş beşinci sınıf barların devamlıları arasına katıldık. Sık sık yürüyüşe çıkıyorduk, yan yana yürürken ağzımızı bıçak açmıyordu. Artık birbirimize gösterecek şeyler görmez olmuştuk. İçkiye fazla dadandık. Hele ben çok içiyordum. İspanya dönüşü öyle yanık yüzlü, gönlü güvenle dolu, heyecanlı olan Hella yavaş yavaş değişmiye başladı. Yüzü sarardı, tetikte, kararsız bir hal geldi üzerine. Neye canımın sıkıldığını sormaktan vazgeçmişti. Anlamıştı artık, ya ne olduğunu ben de bilmiyordum, ya da ona söylemiyecektim. Gözü hep bendeydi. Beni gözlediğini sezince huzurum kaçıyor, ondan nefret ediyordum. Gün geçtikçe kapanan yüzüne ne zaman baksam suçumun ağırlığı altında eziliyordum.

Otobüs tarifelerinin insafına kalmıştık. Kış vakti bekleme odalarında uykulu uykulu birbirimize sokulup sabahladığımız çok oldu. Kaç kere bir ıssız şehrin sokaklarında köşebaşlarında ayaz kestik. Sabah vakti eve varır, yorgun argın sendeliyerek doğruca yatağa girerdik.

Nedense sabahları sevişebiliyordum, belki yorgunluğun verdiği asabiyetten, belki geceleri aylâk aylâk dolaşmanın içimde doğurduğu garip, ele avuca gelmez heyecandan. Fakat eskisi gibi değildi. Birşey gitmişti. O hayret, o güç, o sevinç gitmişti, huzur gitmişti.

Bazen kâbus görürdüm. Kendi çığlıklarımla uyandığım olurdu. Bazen de iniltilerime dayanamıyan Hella beni sarsaklayıp uyandırırdı.

«Nen var? Ne oluyor? Anlatsan bana iyi olacak,» dedi bir gün. «Neyin var? Söyle bana. Bırak sana yardım edeyim.»

Şaşkanlıkla, üzüntüyle başımı salladım. İçimi çektim. Bu büyük odadaydık. Hella lâmbanın altındaki salıncaklı koltukta oturuyordu. Kucağında sayfaları açık bir kitap vardı.

«Üzülme» dedim. «Birşey di'il. Geçer. Sinirden olacak, hepsi bu.»

«Giovanni'den» dedi.

Yüzüne baktım.

«Onu o odada bırakıp gitmekle ona büyük kötülük ettiğini düşünüyorsun, di'mi?» diye dikkatli dikkatli sordu. «Başına gelenlerden kendini sorumlu görüyorsun. Ama, sevgilim, sen ne yapsan kurtaramazdın onu. Vazgeç kendine eziyet etmekten.»

«Öyle güzeldi ki» dedim. Ben istemeden ağzımdan çıktı bu söz. Baktım, titremiye başlıyorum. Masaya gidip kendime bir içki doldurdum. Şimdi olduğu gibi bir şişe vardı masanın üstünde. Hella beni seyrediyordu. Gerektiğinden fazla konuşacağımdan korkuyordum ama konuşmaktan kendimi alamadım. Belki de istediğim oydu.

«Bıçağın altına onu ben itelemişim gibi geliyor. Elimde di'il, n'apıyım? O odada onunla kalmamı istiyordu, kalmam için yalvardı yakardı o kadar. Sana söylemedim, oraya eşyalarımı almıya gittiğim gece fena kavga ettik.» Durdum. İçkimi yudumladım. «Ağladı da.»

«Âşıktı sana» dedi Hella. «Neden bana söylemedin? Yoksa bilmiyor muydun?»

Yüzümün kızardığını duydum, başımı çevirdim.

«Senin kabaatin di'il ki» dedi, «anlamıyor musun? Sana âşık olmasını önliyemezdin ki! O pis herifi öldürmesine de engel olamazdın.»

«Birşey bilmiyorsun» diye mırıldandım, «birşey bilmiyorsun sen.»

«Şimdi ne duyduğunu biliyorum ama.»

«Bilmiyorsun ne duyduğumu.»

«David. Kaçma benden. N'olur kaçma. Bırak sana yardım edeyim.»

«Hella, canım bebeğim. Yardım etmek istiyorsun, biliyorum. Yalnız, varma üzerime. O kadar. Geçecek.»

«Ne zamandır bunu söylüyorsun» dedi, bezginlikle. Bir zaman gözlerini ayırmadan yüzüme baktı. Sonra, «David,» dedi, «memlekete dönsek, iyi olmaz mı dersin?»

«Memlekete mi dönsek? Ne için?»

«Neden kalıyoruz burda sanki? Daha ne kadar bu evde oturup kendine eziyet ediceksin? Sonra, bütün bunlar beni ne hâle getiriyor, hiç düşündün mü?» Kalktı, yanıma geldi. «N'olur! Memlekete dönmek, evlenmek istiyorum. Çocuklarım olsun istiyorum. Bir yerde kalalım, beraber yaşıyalım istiyorum, seni istiyorum. N'olur David! Ne bekliyoruz böyle burda?»

Çabucak ondan uzaklaştım. Hiç kımıldamadan arkamda durdu.

«Derdin ne, David? Ne istiyorsun?»

«Bilmiyorum. Bilmiyorum ki.»

«Benden sakladığın ne? Niçin bana gerçeği söylemiyorsun? Söyle bana, gerçeği söyle!»

Döndüm, dosdoğru yüzüne baktım. «Hella... Biraz tahammül göster, n'olur biraz destek ol bana!»

«Olmak istiyorum ama sen nerelerdesin?» diye haykırdı. «Uzaklarda bir yere gittin, bulamıyorum seni. Ulaşamıyorum ki, sana! Bırakmıyorsun ki!»

Ağlamıya başladı. Onu kollarımın arasına aldım İçimde hiç bir duygu yoktu.

Tuzlu tuzlu akan gözyaşlarından öptüm, birşeyler mırıldandım. Birşeyler mırıldandım, neydi? Bilmiyorum. Vücudu vücuduma kavuşmak için çabaladıkça vücudum kasılıyor, kaçıyordu. O zaman anladım yıkılmaya başladığımı. Uzaklaştım ondan. Bıraktığım yerde kalakaldı. İpe asılı bir kukla gibi sallandı kaldı.

«David, n'olur bırak kadın olayım! Ne yaparsan yap bana, umurumda di'il. Neye mal olursa olsun. Saçlarımı uzatırım, sigarayı bırakırım, kitap da okumam bir daha.» Gülümsemiye çalışıyordu. İçim parçalandı. «Yalnız, kadın olayım, al beni. İstediğim bu. Bütün istediğim bu. Başka hiçbir şey istemiyorum.» Yanıma geldi. Kaskatı duruyordum. Eliyle bana dokundu. Umutsuz, adamın yüreğini paralıyan bir güvenle yüzünü yüzüme yanaştırdı. «Beni gine denize fırlatıp atma, David. Burda senin yanında kalayım.» Dudaklarımdan öptü. Bir yandan yüzümü seyrediyordu. Dudaklarım soğuktu. Hiç bir şey duymadım. Bir daha öptü. Gözlerimi yumdum. Sanki kalın, kuvvetli zincirlerle ateşin içine çekiliyordum. Onun sıcaklığı, onun direnişi yanında, ellerinin altında vücudum artık hiç uyanmıyacak sandım. Sonunda uyandı. Uyandı ama artık o vücudun içinde ben yoktum. Çevremi saran buz gibi havanın içinden, yüksekten, vücudumu bir yabancının kolları arasında görüyordum.

Ya o gece ya da birkaç gece sonraydı, Hella'yı yatak odasında uyur bırakıp yalnız başıma Nice'e gittim.

O pırıl pırıl şehri o bar senin bu bar benim baştan aşağı dolaştım. İlk gittiğim günün gece yarısı kör kütük sarhoş, şehvetten kudurmuş bir hâlde, denizcinin biriyle karanlık bir otelin merdivenlerini tırmanıyordum. Ertesi gün akşama doğru denizcinin izninin daha bitmediği, başka arkadaşları da olduğu anlaşıldı. Gidip onları görelim dedik.

Geceyi orda geçirdik. Ertesi gün ve daha ertesi gün gine beraberlik. Denizcinin izni biteceği gün bir barda içiyorduk. Tam karşımızda bir ayna vardı. Sarhoştum. Cebimde para suyunu çekmek üzereydi. Birden aynada Hella'nın yüzünü gördüm. Bir an, çıldırdım diye düşündüm kendi kendime. Döndüm baktım. Bitkin görünüyordu. Sapsarıydı. Küçücük olmuştu.

Bir hayli zaman konuşmadık. Denizci gözünü dikmiş, bizi süzüyordu.

Sonunda, «yanlış bara geldi galba,» dedi.

Hella ona bakıp gülümsedi.

«Başka konularda da yanılmışım,» dedi.

Denizci bu sefer gözlerini bana dikmişti.

«İşte, artık biliyorsun,» dedim Hella'ya.

«Galba çoktandır biliyordum» dedi. Döndü, öte yana yürüdü. Peşinden gitmek için davrandım. Denizci kolumdan tuttu.

«Senin... yani sen onun...»

Başımı sallayıp doğruladım. Ağzı açık kaldı öyle. Nasıl da gülünçtü! Kolumu bıraktı. Önünden geçip kapıya vardım. Arkamdan gülüyordu.

Taş gibi soğuk sokaklarda uzun zaman sessiz sedasız yürüdük. Kimsecikler yoktu. O sabah hiç gün ağarmıyacak sandım.

«İyi» dedi Hella. «Ben gidiyorum. Amerikaya. Keşke hiç ayrılmasaydım ordan!»

Gine o sabahtı. Bavulunu toplarken, «burda daha fazla kalırsam kadın olmak nedir unutacam,» dedi.

Buz gibi soğuktu bunu söylerken. Yakışıklıydı.

«Kadın olur da insan onu unutur mu?» dedim.

«Kadın olmanın yalnız hakarete uğramak, yalnız buz kesmek olmadığını unutan kadınlar da var. Ben daha unut-

madım. Sana rağmen unutmadım,» diye ekledi. «Unutmı'cam da. Gidiyorum. Bu evden de, senden de uzağa gidiyorum. Taksiler, tirenler, gemiler beni senden ne kadar çabuk uzaklaştırırsa o kadar iyi.»

Bu eve ilk geldiğimizde yatak odamız olan odadaydık. Hella bir yerden kaçmıya bakan bir insanın aceleciliğiyle kapağı açık bavulla çekmece ve dolap arasında gidip geliyordu. Kapı ağzında durdum, onu seyrettim. Altını ıslatan küçük bir çocuk öğretmeninin karşısında nasıl durur, orda öyle duruyordum. Söylemek istediğim kelimeler çalılar gibi gelip, boğazımı tıkamış, ağzımı kapatmıştı.

«Yalnız,» dedim, «eğer yalan söylediysem, sana yalan söylemediğime inanmanı isterim.»

Korkunç bir yüzle bana döndü. «Ama konuştuğun insan bendim!» dedi. «Bu dağın başına, bu berbat yere gelip seninle oturmamı benden istedin. Benimle evlenmek istedin.»

«Yani,» dedim, «ben kendime yalan söylüyordum.»

«Ha, öyle demek? O zaman mesele kalmıyor tabi, di'mi?»

«Sadece şunu demek istiyorum,» diye haykırdım, «seni inciticek birşey yaptıysam istemeden yaptım.»

«Bağarma öyle,» dedi Hella. «Birazdan ben çekip gidiyorum. Ondan sonra istediğin kadar haykırır. ne kadar suçlu olduğunu, suçlu olmaktan ne çok zevk aldığını dışardaki tepelere, köylülere anlatırsın.»

Gine bavulla çekmece arasında bu sefer daha yavaş gidip gelmiye başladı. Saçları ıslak ıslak alnının üstüne düşüyordu. Yüzü de ıslanmıştı. Yanına gidip onu kucaklıyayım diye içim gitti. Ama öyle yapmakla artık ne onu avutabilirdim ne de kendimi. İkimiz için de işkence olacaktı.

Odanın içinde dolanıp dururken hiç bana bakmıyor,

hep bavula yerleştirdiği elbiselerine bakıyordu. Bir tuhaf bakıyordu. Elbiseler onun değilmiş gibi.

«Biliyordum ama,» dedi. «Biliyordum. Onun için şimdi böyle utanıyorum. Bana her baktığında biliyordum. Her yatağa girdiğinizde biliyordum. Söyleseydin bana gerçeği ilk başta! Ben kendim bulup çıkarıyım diye beklemekle bana ne büyük haksızlık ettin, biliyor musun? Yükü benim üzerime attın. Senin söylemeni beklemek hakkımdı. Kadın kısmı hep bekler, önce erkek konuşsun. Bilmiyor muydun yoksa, ha?»

Sesimi çıkarmadım.

«Bu evde bunca zaman oturur muydum sanıyorsun? Hiç olmazsa o uzun seyahate nasıl dayanıcam diye düşünüp durmazdım şimdi. Şimdiye çoktan memleketteydim. Belki biriyle dans ediyordum. Beni yatağa atmak için can atan biriyle. Bırakırdım da atsın, niye bırakmıyım?»

Elinde tuttuğu bir küme naylon çoraba bakıp şaşkın şaşkın gülümsedi. Sonra hepsini dikkatle bavula tıkıştırdı.

«Belki ben de bilmiyordum o zaman. Bütün bildiğim, Giovanni'nin odasından çıkmam gerekti, onu biliyordum.»

«İyi ya, çıktın işte!» dedi. «Şimdi de ben çıkıyorum. Olan Giovanni'ye oldu. Zavallı... başını kaybetti.»

Şakası çirkindi. Beni yaralamak istiyordu. Gine de, ne yaptıysa öyle alaylı alaylı gülümsemesini beceremedi.

«İşin iç yüzünü hiç anlıyamı'cam» dedi sonra. Belki anlamasına yardım edebilirmişim gibi gözlerini kaldırıp bana baktı. «O pis küçük gangster hayatını perişan etti senin. Galba benimkini de. Amerikalılar Avrupa'ya gelmemeli hiç.» Bunu derken gülmiye çalıştı, birden ağlamıya başladı. «Geliyorlar buralara, bir daha mes'ut olamıyorlar. Mes'ut olmadıktan sonra Amerikalı olmuşsun, neye yarar? Saadetten başka neyimiz vardı ki?» Bunu deyip öne bir adım

attı, son bir defa kollarıma kapaklandı. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

«Bakma sen,» diye mırıldandım. «Hiç de öyle di'il. Bizim olan daha çok şey var, ötedenberi. Yalnız... yalnız... bazen insan o yükü kaldıramıyor.»

«Allahım! Nasıl istedim seni!» dedi. «Kime rastlasam bana seni hatırlatıcak.» Gülmiye çalıştı gine. «Zavallı adam! Zavallı adamlar! Zavallı ben!»

«Hella, Hella. Bir gün, mesut olduğun zaman, beni bağışlamıya çalış.»

Biraz öteye gitti. «Saadet nedir, bilmiyorum artık. Bağışlamak nedir, bilmiyorum. Ama madem erkeklerin kadınlara yol göstermesi gerek, ya kadınlara yol göstericek erkek yoksa dünyada, o zaman ne olacak? Ne olacak o zaman?» Dolaba gitti, paltosunu aldı. El çantasından podra kutusunu çıkardı. Ufak aynaya bakıp dikkatle gözlerini kuruladı, dudaklarını boyamıya başladı. «Çocuk kitaplarında yazar hani, küçük kızlarla küçük oğlanlar arasında bir fark var diye. Küçük kızlar küçük oğlanlarla oynamak ister. Ama küçük oğlanlar...» kutuyu kapattı, «ne ister, hayatım boyunca bilemi'cem artık. Söylemi'cekler de bana ne istediklerini. Şimdi onu da öğrendim. Belki söylemesini bilmiyorlar.» Parmaklarını saçlarının arasından geçirdi, alnı ortaya çıktı. Dudakları boyalı, üstünde o ağır, siyah palto, yeniden öyle soğuk, göz alıcı, biçare bir kadındı, ürkütücü bir kadındı. «Bana bir içki karıştır» dedi. «Taksi gelene kadar eski günlerin hâtırasına içeriz. Hayır. İstasyona benimle gelmeni istemiyorum. Paris'e kadar, o kuruyasıca okyanusun öte yanına kadar hiç durmadan içebilseydim!»

Konuşmadan içkilerimizi yudumladık. Lâstiklerin çakıllar üstünde çıkaracağı sesi bekliyorduk. Duyuldu sonunda. Arabanın ışıkları göründü, şoför düdüğünü öttürmiye

başladı. Hella bardağını masaya bıraktı, paltosuna sarındı. Kapıya doğru yürüdü. Bavullarını aldım, arkasından gittim. Şoförle bavulları arabaya yerleştirdik. Aklım fikrim Hella'ya en son diyeceğimdeydi. Birşey söyliyeyim, bu acılık kalmasın istiyordum, bir türlü söyliyecek söz bulamadım. Hella konuşmuyordu. Karanlık kış göğünün altında dimdik duruyor, uzaklara bakıyordu. Herşey hazır olunca ona döndüm.

«Hella, istasyona kadar gelmiyim mi seninle, emin misin?»

Yüzüme baktı, elini uzattı.

«Alasmaladık, David.»

Elini tuttum. Dudakları gibi soğuk ve kuruydu.

«Alasmaladık, Hella.»

Taksiye girdi. Araba biraz geri geri gitti, sonra yola girdi. Ardmdan baktım, son bir defa el salladım. Hella oralı olmadı.

Penceremin dışında ufuk çizgisi aydınlanmıya başlıyor, kurşunî gökyüzü kırmızılı mavili bir renge dönüyor

Bavullarımı yerleştirdim, evi temizledim. Evin anahtarları önümde, masanın üstünde. Üstümü başımı değiştirdim mi, tamam. Ufuk biraz daha aydınlansın, beni şehre, istasyona, Paris tirenine götürecek otobüs ana yolun ucunda görünecek. Hâlâ yerimden kalkamıyorum.

Masanın üstünde ufak, mavi bir zarf var. İçinde Jacques'm notu. Giovanni'nin idam gününü bildiriyor.

Bir bardağa azıcık içki koydum. Pencere camında yansıyan hayâlimi seyrediyorum. Gitgide siliniyor. Gözlerimin önünde solup gidiyorum sanki. Düşünce hoşuma gitti, kendi kendime gülüyorum.

İşte şimdi kapılar Giovanni'nin önünde açılıp kapanıyor olmalı. Son bu. Belki herşey bitti. Belki de daha yeni başlıyor. Belki hâlâ hücresinde oturmuş, benimle birlikte sabahın gelişini seyrediyor. Belki tam şimdi koridorun sonunda fısıldaşan adamlar var. Karalar giyinmiş üç adam pabuçlarını çıkarıyor. Birinin elinde anahtarlar. Hapishane baştan aşağı sessiz. Bekliyor. Dehşet vurmuş. Üç kat aşağıda, taş döşemeli salonda işler artık sessiz görülüyor. Herşey askıda. Biri bir sigara yakıyor. Yalnız mı ölecek? Bilmiyorum, bu ülkede ölüm tek kişiyi mi vurur yoksa toptancı mıdır? Papaz ne diyecek acaba?

İçimde bir ses, çıkar elbiselerini diyor, vakit geç oldu.

Yatak odasına girdim. Elbiseler yatağın üstünde. Bavulum hazır. Kapağı açık, öyle duruyor. Soyunmıya başlıyorum. Odada bir büyük ayna var. Aklım fikrim aynada.

Karanlık, çok karanlık bir gecede, beklenmedik bir anda adamın karşısına çıkan bir fener gibi Giovanni'nin yüzü önümde sallanıyor. Gözleri... gözleri bir kaplanın gözleri, ışıl ışıl. Dikine bakıyor. Gelen, son düşmanı. Tüyleri diken diken. Gözlerinde ne var, bilemiyorum. Dehşetse, şimdiye kadar dehşet görmedim ben; ıstırapsa, ıstırap nedir bilmiyorum. İşte geliyorlar. Şimdi anahtar delikte dönüyor. Yakaladılar. Bağırıyor. Bir kerecik. Çok, çok uzaktan bakıyorlar ona. Hücrenin kapısına doğru çekiştiriyorlar. Koridor, önünde mezarlık gibi, geçmişinin mezarlığı. Hapishane başında dönüyor. Belki inliyor, belki suskun. Yola çıktılar şimdi. Belki de haykırışı bütün o taş ve demir yığının çınlatıyor. Bacaklarının bükülüşünü görüyorum. Butları pelte pelte, baldırları titrek. Bacakları onun değil artık. Terliyor. Belki de kuru. Sürüklüyorlar. Belki de yürüyor. Kıskıvrak yakalanmış. Kolları onun değil artık.

Koridoru geçtiler, mâdenî basamaklardan inip hapis-

hanenin yüreğinden geçtiler, papazın odasına girdiler. Giovanni diz çöktü. Bir mum var, yanan. Meryem Ana ona bakıyor.

Meryem Ana, kutsal anası Tanrının.

Ellerim yapış yapış. Vüvudum yavan, beyaz, kuru. Gözucuyla aynada vücuduma bakıyorum.

Meryem Ana, kutsal anası Tanrının.

Giovanni haçı öpüyor, haça sarılıyor. Papaz usulca haçı geri çekiyor. Giovanni'yi kaldırıyorlar. Yolculuk başlıyor. Bir başka kapıya yöneliyorlar. İnliyor Giovanni. Tükürmek istiyor, ağzı kupkuru. Bıraksınlar bir dakika, işesin. Söyliyemiyor... Birazdan kendiliğinden olacak. Habire yaklaşan kapmın ardında bıçak var, Giovanni biliyor. Bu kapı, bu kapı bu pis dünyadan, bu pis vücuttan kurtulmak için ne zamandır aradığı kapı işte.

Vakit gecikiyor.

Aynadaki vücudun zoruyla dönüp bakıyorum. Kendi vücuduma bakıyorum. Ölüme mahkûm vücuduma bakıyorum. Zayıf, sert, soğuk. Hangi sırrın anahtarı? Ne olup bitiyor bu vücutta, ne arıyor bu vücut? Bilmiyorum. Zamanın içinde kapana kısıldığı gibi aynanın içinde kapana kısılmış. Sabırsız. Sırrın çözülmesini bekliyor.

Ben çocukken çocuk gibi konuşurdum, çocuk gibi anlardım, çocuk gibi düşünürdüm; büyüdüm, boy saldım, çocukluğu bir yana bıraktım.

Bu kehânet doğru çıksın istiyorum. Aynayı çatlatıp kurtulmak istiyorum. Bacaklarımın arasına, başıma bunca dert salan âlete bakıyorum. Kefareti nasıl ödenir? Bıçaktan nasıl kurtarırım onu? Mezar yolu göründü. Çürümiye giden yol çoktan yarılandı. Beni kurtaracak anahtar vücudumu kurtaramıyacak ama, gine de etimin içinde saklı.

Sonra bakıyor, kapı. Önünde. Çevresi hep karanlık. İçinde bir susmuştuk. Kapı açılıyor. Eşikte yalnız başına Giovanni. Dünya kaçıyor. Kulağı birşey duymuyor, şöyle bir gördüğü gök parçası sanki çığlık çığlığa. Sonra toprak yerinden oynuyor. Karanlıkta onu karınüstü yere fırlatıyorlar. Yolculuğu başlıyor.

Aynanın önünden ayrıldım. Çıplaklığımı örtmiye koyuldum. Öyle aşağılık da olsa kutsal bilmeliyim, el üstünde tutmalıyım onu. Hayatımın acı tuzu onu cezalandıracak, durmadan. Beni buraya getirip koyan Allahın lûtfu gine beni buradan kurtaracak. Buna inanmam gerek. İnanmam gerek.

Sonunda sabah aydınlığına çıkıp kapıyı ardımdan kapattım. Yolu geçip anahtarları yaşlı kadının mektup kutusuna bıraktım. Yola baktım. Kadın erkek birkaç kişi sabah otobüsünü bekliyor. Uyanan göğün altında canlı canlı her biri. Gerilerinde ufuk yönü alevlenmiye başladı. Sabah omuzlarımda ağır. Umudun korkunç ağırlığı. Jacques'ın gönderdiği mavi zarfı çıkardım, yırtıyorum. Ufacık kâğıt parçaları rüzgârda salına salına uçup gidiyor. Dönüp durakta bekliyen insanlara doğru yürürken, rüzgâr bir kısmını gerisin geri bana uçuruyor.

SON

Okuduğunuz kitap, AĞAOĞLU YAYINLARI DÜNYA EDEBİYATI DİZİSİNDEN yayınlanmıştır. Yayınevimizin diğer kitaplarını ilerki sahifelerde sunuyoruz.

JAMES BALDWIN

James Baldwin bugün genç kuşak Amerikan yazarları arasında ismi en önde gelenlerden biridir. Doğma büyüme New Yorklu. Bir Yerli Çocuğun Notları adındaki ilk eseriyle dikkati çekti. Onun ardından iki roman yayınladı : Git Dağda Anlat Onu ve Giovanni'nin Odası. Amerika'da zenci meselesini ele alan denemeleri var : Kimse Adımı Bilmiyor, Kölelerin Şarkısı.

Konularını tam bir içtenlikle işliyen, ağırbaşlı, temiz, dört başı mamur bir uslûpla yazan Baldwin, eserlerinde daha çok Amerikalı zencilerin yaşadığı hayatın güçlüklerini, zencilerle beyazlar arasındaki kişi ve toplum ilişkilerini anlatır. Amerikada zencilere eşit haklar tanınması için savaşanlar arasında sert konuşan fakat kendini dinletmesini bilen biri olarak tanınıyor.

James Baldwin şimdiye kadar birkaç kere İstanbul'a gelip uzun süreler kaldı. Son romanı Bir Başka Ülke'yi de bundan iki yıl önce İstanbul'da bitirdi.

UĞURSUZ AVLU

İVO ANDRİÇ

«Yeni ve benzerlerinden daha muhteşem bir dekor içinde geçiyordu bu hikâye. Ama, yine de, benzerlerine yüzlerce, binlerce kere rastlanan düşman kardeşlerin hikâyesiydi. Dünya kurulalıberi her zaman düşman kardeşler var olmuş, nesilleri tükenmeden yerini yenileri almıştı. İçlerinden biri daha yaşlı ve güçlü, daha tecrübeli ve hayatın gerçeklerine yakındır. İnsanların çoğunu birleştiren, harekete geçiren şeyleri daha iyi bilir. Başarı hep onun yanındadır. Öbürü ise onun tam tersidir. Şanssızdır, ilk adımını hep hatalı atar, hayatı uzun sürmez. Görüşleri gerçeklere uymaz. Kardeşiyle yaptığı mücadelede aralarındaki geçimsizlik kaçınılmaz birşeydir. Baştan yenik sayılabilir.»

Uğursuz Avlu'da, Drina Köprüsü yazarı İvo Andriç Cem Sultan'ı ve çağını anlatıyor.